

ArtEZ hogeschool voor de kunsten

JAARSTUKKEN 2019

Voorwoord

Zoals onze studenten het hart zijn van onze hogeschool, zo waren zij in 2019 ook aanwezig in het hart van onze activiteiten. We vragen studenten kritisch te zijn en vragen te stellen, zich te verhouden tot de wereld en de context, te creëren en impact te hebben. Kunst in relatie tot de betekenis in de samenleving is het streven als instituut, in onze curricula en in de samenwerkingsverbanden die we aangaan voor onderzoek en onderwijs. We zijn er trots op dat we een gemeenschap zijn van zeer betrokken en bevlogen studenten en medewerkers, want zo houden wij onszelf scherp en kan ArtEZ op topniveau blijven presteren.

Accreditaties

Een groot deel van 2019 stond in het teken van de accreditaties. Het is voor de opleidingen een mooi moment om stil te staan bij wat er is bereikt maar het betekent ook veel werk om een accreditatie voor te bereiden. In 2019 zijn er 6 masterstudierichtingen en 2 bacheloropleidingen geaccrediteerd. Onder andere door de waardevolle en kritische input van studenten, medewerkers alumni en werkveld, hebben zij allemaal een positief accreditatie advies. Waarbij de opleidingen Docent Dans en Dans zelfs het positieve advies op een bijzonder kenmerk heeft ontvangen en de masteropleiding Muziektherapie op de aanvullende beoordeling Toets Nieuwe Opleidingen positief is beoordeeld. De terugkoppeling van de panels ondersteunen onze ontwikkeling, de plek die we innemen en de prestaties die we leveren. Een bijzonder goed resultaat en we gaan ervan uit dat de opleidingen die in 2020 op het programma staan voor de accreditatie hetzelfde resultaat zullen gaan behalen.

Visie op onderwijs

In het instellingsplan *'Here as Centre of the World'* zijn doelen geformuleerd op basis waarvan ArtEZ zich onderscheidt en duidelijk positie inneemt. Resultaat hiervan is dat ArtEZ onder andere de Sustainable Development Goals van de United Nations heeft ondertekend en daarmee streeft om bij te dragen aan de zorg voor onze planeet en elkaar.

Dit komt ook duidelijk terug in de nieuwe onderwijsvisie van ArtEZ die we met elkaar hebben geformuleerd. De snelle veranderingen in de wereld vragen om alternatieve antwoorden op toekomstige vragen. Met de creativiteit, innovatiekracht en verantwoordelijkheid, zijn kunstenaars de drijvende kracht achter onder andere duurzame veranderingen maar ook sociale en maatschappelijke vraagstukken. Wij maken ons onderwijs flexibel en kritisch om de studenten te bieden wat zij nodig hebben in zowel hun professionele als persoonlijke ontwikkeling.

*"Arts ask questions, continuously rephrase the questions and provide answers, even to questions that have not been asked."*¹

Kwaliteitsafspraken

Bij het afschaffen van de studievoorschotmiddelen (de studiefinanciering) is een proces ontworpen om als instelling aanspraak te maken op deze gelden, ook bekend als kwaliteitsafspraken. Doel van de kwaliteitsafspraken is om de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te verbeteren, te beginnen bij zittende studenten.

Samen met studenten en medewerkers zijn er voornemens/ projecten op academies en ArtEZ- breed geformuleerd. De plannen zijn tot stand gekomen door goed te luisteren naar studenten: wat speelt er, wat heb je nodig en hoe kunnen we ons onderwijs nog beter maken? Wij zijn er klaar voor, de projectorganisatie is ingericht, we staan te trappelen om met deze ruim € 20 miljoen de kwaliteit van ons onderwijs nog verder te verbeteren in de komende 5 jaar.

Aan de hand van passages uit het instellingsplan, geeft dit jaarverslag enkele voorbeelden van belangrijke resultaten van ArtEZ uit het jaar 2019.

Deze jaarstukken zijn opgesteld in een tijd waarin Covid-19 ons dagelijkse bestaan beïnvloedt. In deze jaarstukken gaan wij in enkele paragrafen in op het effect van Covid-19 op onze toekomstige bedrijfsvoering.

College van Bestuur ArtEZ

Marjolijn Brussaard, vz
Maarten Bremer
Nishant Shah

Het Bestuurlijk Jaarverslag 2019 is goedgekeurd door de Raad van Toezicht van de Stichting ArtEZ op 18 juni 2020 en vastgesteld door het College van Bestuur op 15 juni 2020.

¹ ArtEZ (2019, november). Onderwijsvisie ArtEZ

Kerncijfers

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Totaal ingeschreven studenten	3028	3037	2934	2876	2880	2929
Totaal fte personeel in dienst	457	444	442	435	424	439
Totaal baten	60.033	58.024	55.243	53.823	55.004	53.754
Totaal lasten	60.150	57.752	55.845	53.870	53.400	52.354
Exploitatieresultaat	-118	272	-602	-47	1.604	1.399
Eigen vermogen	21.771	21.889	21.617	22.220	22.267	20.663
Totaal vermogen	40.894	41.311	40.236	41.071	41.770	40.055
Solvabiliteitsratio 2	63%	63%	54%	54%	53%	52%
Liquiditeit	127%	127%	102%	104%	93%	65%
Rentabiliteit	-0,2%	0,47%	-1,0%	-0,1%	2,9%	2,6%
Rijksbijdrage/ totaal baten	85%	85%	84%	84%	82%	82%
Personele lasten/ totaal lasten	71%	71%	71%	70%	69%	64%
Totaal lasten/ aantal studenten	19,8	19,0	19,0	18,7	18,5	17,9
Personele lasten/ aantal studenten	14,1	13,6	13,4	13,1	12,8	12,4
Personele lasten /fte in dienst	93,4	92,8	89,2	86,6	79,3	76,4

Inhoud

1	BESTUURLIJK JAARVERSLAG	5
1.1	EXCELLENTIE ALS STANDAARD	5
1.2	ROBUUST ONDERWIJS	6
1.3	MASTERS EN ONDERZOEK	10
1.4	HERE AS THE CENTRE OF THE WORLD	13
1.5	KWALITEITSAFSPRAKEN.....	15
1.6	ORGANISATIE	17
1.7	PERSONEEL	23
1.8	FINANCIËN	30
1.9	RISICO BEHEERSING EN INTERNE CONTROLE.....	37
1.10	HUISVESTING	38
1.11	SERVICEBEDRIJF	39
1.12	HORIZONTALE EN VERTICALE VERANTWOORDING	41
1.13	NOTITIE HELDERHEID.....	42
1.14	VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT	44
2	JAARREKENING	48
2.1	BALANS PER 31 DECEMBER 2019.....	48
2.2	STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019	49
2.3	KASSTROOMOVERZICHT OVER 2019	50
2.4	TOELICHTING EN GRONDSLAGEN BEHORENDE BIJ DE JAARREKENING 2019.....	51
2.5	TOELICHTING OP DE BALANS	57
2.6	TOELICHTING BIJ DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN.....	65
2.7	OVERIGE GEGEVENS.....	73
3	BIJLAGEN	79
3.1	STICHTING ARTEZ.....	79
3.2	ORGANOGRAM ARTEZ	80
3.3	GEWONNEN PRIJZEN, BIJZONDERE EVENEMENTEN EN PRESTATIES	81
3.4	OPLEIDINGENOVERZICHT 2019-2020.....	85
3.5	KENGETALLEN STUDENTEN	86
3.6	KENGETALLEN PERSONEEL	89

1 Bestuurlijk jaarverslag

1.1 Excellentie als standaard

ArtEZ staat voor kunstonderwijs dat naar internationale maatstaven van erkend hoge kwaliteit is. Afgestudeerden kennen hun positie en kracht, hebben artistieke en vakmanschap ontwikkeld en weten deze maatschappelijk betekenis te geven. Zij zijn voorbereid op een professioneel bestaan op het hoogste niveau binnen een internationale context.

Wij verzorgen onderwijs dat is gericht op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten, zodat onze studenten goed zijn voorbereid op een succesvolle loopbaan waarin kunst, kennis en vaardigheid centraal staan. We leiden onze studenten op voor een verscheidenheid aan beroepsrollen binnen cultuur, samenleving en economie. Docenten die actief en toonaangevend zijn in de beroepspraktijk leiden studenten op tot kunst- en cultuurprofessionals die hun vakmanschap, artistieke en ondernemingszin in samenwerking met anderen maatschappelijke betekenis weten te geven.

De afgelopen jaren zijn jaarlijks de belangrijkste doelen en prioriteiten van ArtEZ bepaald in overleg tussen College van Bestuur, directeuren, lectoren, opleidingshoofden, hoofden van het Servicebedrijf en de medezeggenschap. Daarvoor is inspiratie gevonden in het ArtEZ Instellingsplan 2016-2021, getiteld *Here as the centre of the world*. Aldus zijn de volgende hoofddoelen vastgesteld:

- excellentie als standaard voor alle opleidingen,
- de student staat centraal,
- versterking van onderzoek,
- uitbreiding van de regionale, nationale en internationale netwerken,
- streven naar diversiteit.

Het Nederlandse kunstonderwijs heeft de afgelopen jaren met succes het gezamenlijke sectorplan uitgevoerd. De komende jaren intensiveren de hogescholen hun onderlinge samenwerking. Zij laten zich daarbij leiden door de agenda die de kunstopleidingen hebben opgesteld in samenspraak met externe partners en hun agenda's: Kunsten '92, Federatie Cultuur, Fonds Cultuur Participatie en Jeugdcultuurfonds en organisaties uit de creatieve industrie. Zij streven gezamenlijk naar:

- openheid voor divers talent en maximale toegankelijkheid voor een hoogwaardige instroom van studenten,
- flexibiliteit vanwege variëteit in opleidingsroutes in het kunstvak op school en online, voltijd en deeltijd,
- onderhouden van een lab voor research & development met een stevige basis voor een derde cyclus praktijkgericht onderzoek,
- een internationale positionering en relatie agenda.

Deze doelen sluiten naadloos aan bij de doelen die ArtEZ in haar instellingsplan heeft geformuleerd.

1.2 Robuust onderwijs

We stellen hoge ambities aan onze basiskwaliteit. De komende jaren werken we naar een situatie waarin de meeste bacheloropleidingen goed of excellent zijn. Bij de masteropleidingen accepteren we geen voldoende meer; deze moeten allemaal goed of excellent zijn. Daarbij kijken we zowel naar externe standaarden als naar onze eigen kwaliteitsstandaarden.

ArtEZ werkt continu aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Deze ambitie vertaalt zich onder andere in het hoge aantal topopleidingen op master- en bachelor niveau.

In 2019 mag ArtEZ volgens de Nationale Keuzegids negen bacheloropleidingen, waarbinnen 14 studies vallen, topopleiding noemen. Dit zijn:

- Autonoom:** Base for Experiment Art & Research (BEAR)
- Vormgeving:** Fashion-, Product, Graphic- en Interaction Design, Creative Writing, Moving Image en Cross Media.
- Dans:** Dans en Docent Dans
- Theater:** Toneelschool en Docent Theater Arnhem
- Muziek:** Muziektherapie en Docent Muziek Enschede

Van deze 14 studies zijn maar liefst 10 studies beoordeeld als de beste van Nederland.

De ArtEZ Master of Arts in Fine Art and Design is in 2019 eveneens bekroond met het predicaat Topopleiding. Hieronder vallen de masteropleidingen DAI Art Praxis (Dutch Art Institute), Werkplaats Typografie (officieel master Typografie), Fashion Strategy en Fashion Design. Daarmee behoren zij volgens de Keuzegids Masters 2019 tot de top van het Nederlandse hbo en wo onderwijs.

In de Keuzegids Masters 2019 wordt ArtEZ net als vorig jaar genoemd als beste aanbieder van hbo-masters in Nederland binnen de categorie middelgrote aanbieders. Het puntentotaal van ArtEZ is het hoogst van alle middelgrote aanbieders.

Marjolijn Brussaard, voorzitter College van Bestuur, zegt over de uitslag:

“De resultaten van de Nationale Keuzegids zijn altijd weer even spannend. Het zijn belangrijke resultaten over de kwaliteit en de tevredenheid van studenten over de opleidingen. We hebben hartstikke betrokken studenten en medewerkers. Dankzij die betrokkenheid kunnen wij blijvend werken aan het topniveau dat we in huis hebben en daar ben ik trots op.”

De uitvoering van de Nationale Studenten Enquête (NSE) van Studiekeuze123 heeft in 2019 landelijk tot uitvoeringsproblemen geleid. Dit had tot het gevolg dat alle hogescholen na zorgvuldige afweging hebben moeten besluiten in 2019 niet verder mee te werken aan de uitvoering van de enquête. ArtEZ zal in 2020 participeren in de NSE.

In 2019 zijn vijf opleidingen van ArtEZ met bijbehorende studierichtingen succesvol gevisiteerd. Het betreft de opleidingen Bachelor Dans, Bachelor Docent Dans, Master Muziektherapie, Master of Music en Master of Arts in Fine Art and Design. Alle opleidingen ontvingen een positief accreditatie advies van de visiterende en beoordelende instantie, de AeQui.

Wij verzorgen onderwijs dat focust op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten. We bereiden hen voor op een succesvolle loopbaan waarin kunst, kennis en creativiteit centraal staan. We leiden studenten op voor het kunstenaarschap, maar ook voor een variëteit aan beroepsrollen binnen cultuur, samenleving en economie. Onze opleidingen kenmerken zich door artistieke, engagement, samenwerkingsgerichtheid, professionaliteit en vakmanschap.

Elk jaar tonen de afstuderende studenten hun werk aan het publiek tijdens de Finals van ArtEZ. De Finals zijn een belangrijke mijlpaal en tevens springplank naar het werkveld. ArtEZ ondersteunt de Finals met een campagne, online platform, agenda-special, Instagram-take-overs, video story's, non-stop nieuwsberichten en campagnemateriaal dat beschikbaar is voor alle finalisten.

Het aantal sessies op de website www.finals.artez.nl is met 47% gegroeid ten opzichte van 2018. De groei van het aantal volgers op Facebook is ten opzichte van 2018 met 68% gestegen en op Instagram met 15% afgenomen. Desondanks zijn er op Instagram 1225 nieuwe volgers bijgekomen wat op een totaal aantal volgers van 6000 een mooi percentage is. Het bezoek aan de website van ArtEZ vanuit Facebook en Instagram is met meer dan 100% gestegen. Hieruit kun je concluderen dat de berichten die gedeeld werden op deze kanalen belangstellenden meer dan in 2018 hebben geprikkeld om de site te bezoeken.

In 2019 vond in de binnenstad van Zwolle voor de tweede keer PROTO plaats, de finals van A&D Zwolle zijn hier onderdeel van. Het betreft een tiendaags Art & Design event waarin getalenteerde afstuderende mbo- en hbo-studenten en professionals in de kunst en vormgeving hun werk lieten zien. Met ArtEZ Academie voor Art & Design Zwolle, Cibap Vakschool voor verbeelding en de creatieve opleidingen van het Deltion College, Landstede MBO, Zone college en Hogeschool Windesheim is er binnen Zwolle een groot aantal opleidingen dat voor de creatieve industrie opleidt. Verspreid over verschillende locaties door Zwolle werden er tentoonstellingen, modeshows, workshops, lezingen en andere festiviteiten georganiseerd.

De ArtEZ- alumni Marlijn van Zadelhoff (AKI) en Martin Rombouts (Creative Writing) zijn gekozen voor deelname aan een speciaal laureaat bij de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW). De KNAW, De Jonge Akademie en de Akademie van Kunsten selecteerden een groep talentvolle jonge kunstenaars en wetenschappers uit diverse vakgebieden en disciplines voor het programma Arts/Science: Academy Honours Programme for Young regelmatig bij elkaar in het Trippenhuys.

Op 28 juni 2019 won Lisa Huissoon, vierdejaars ArtEZ Creative Writing, de Nieuwe Types Afstudeerprijs voor het beste afstudeerproject van een Nederlandse of Vlaamse schrijfopleiding. Het winnende werk heeft als titel 'Alle mensen die ik ken' en is een poëtisch archief in boekvorm van alle mensen die ze kent – waarin hun namen gekoppeld worden aan relaties, locaties en associaties.

Het ontwikkelen van ondernemerschap is voor studenten van groot belang. De meerderheid van ArtEZ-studenten vindt een beroepspraktijk als zzp'er. We gaan daarom de komende jaren door met onze activiteiten op dit terrein. Ondernemerschap zit bijvoorbeeld in het beroepsprofiel versleuteld en blijft een onderdeel van ieder curriculum.

Maakt het ontwikkelen van ondernemerschap de sprong naar de arbeidsmarkt gemakkelijker? Daar lijkt het wel op volgens de HBO-Monitor. Van de afgestudeerde hbo'ers oordeelt 69% positief over de mate waarin de opleiding een goede basis vormt voor hun verdere ontwikkeling. Rond 70% van de afgestudeerden uit de sector kunst oordeelt op dit gebied positief. Alumni van ArtEZ vinden vaker een baan dan gemiddeld in het hbo. De werkloosheid onder afgestudeerde hbo'ers lag bij 3,6% in 2018. Bij ArtEZ is dat percentage lager, namelijk 2,6%.

Het Art Business Centre van ArtEZ (ABC) is het centrum voor ondernemerschap binnen ArtEZ. Het maakt de verbinding naar de arbeidsmarkt en werkt nauw samen met partners in de creatieve industrie. Door deze kennisuitwisseling kan ArtEZ het ondernemerschapsonderwijs verder ontwikkelen. ArtEZ is actief betrokken bij het project ORION (voorheen Gelderland valoriseert) en levert o.a. de projectleider. Samen met onder andere de Radboud Universiteit en de Hogeschool Arnhem Nijmegen zet ArtEZ zich in om het innovatieve vermogen in Gelderland te versterken. Hierdoor kunnen bedrijven kennismaken met de denkwijze van de (aankomende) creatieve professional, terwijl die op zijn beurt in een vroeg stadium zijn mogelijkheden in het bedrijfsleven kan verkennen.

Een eigen bedrijf starten is populair. Startersvouchers voor studenten en alumni van ArtEZ voor de start van een innovatief bedrijf leveren dan ook goede resultaten op. De afgelopen vijf jaar begeleidde het Art Business Centre van ArtEZ 48 studenten/ alumni bij de toekenning van de startersvoucher/ technische haalbaarheidsstudie. Met name het zakelijk denken over je vakmanschap in het Business Model Canvas levert vaak verrassende inzichten op waarbinnen de autonomie van de kunstenaar/ ontwerper gewoon kan blijven bestaan. De startersvouchers worden beschikbaar gesteld door het fonds van ORION.

Ook de opleiding Base for Experiment Art & Research (BEAR) wil de studenten ondersteunen die na afronding van hun studie een eigen onderneming starten. Met steun van de stichting 'van Schulden naar Kansen'² heeft de opleiding BEAR een nieuw onderwijsprogramma samengesteld om studenten al tijdens de studie ervaring op te laten doen met ondernemen en hun positionering in het kunstenveld. Studenten komen in aanraking met voor hen relevante netwerken en instituten, ontvangen individuele coaching gericht op de eigen beroepspraktijk, leren wat er komt kijken bij het opstarten van een onderneming en ontwikkelen projecten voor een zelf te bepalen doelgroep. Dit biedt een belangrijke voorbereiding op het professioneel kunstenaarschap en een versterking van de positie van de kunstenaar.

ArtEZ leidt studenten op voor het kunstenaarschap, maar ook voor een variëteit aan beroepsrollen binnen cultuur, samenleving en economie. Daarmee sluit het onderwijs bij ArtEZ naadloos aan op ontwikkelingen in de maatschappij. Van zorginstellingen tot innovatieve startups en Ngo's; steeds meer organisaties zoeken de vernieuwingsdrang en veranderkracht van kunstenaars.

Ter illustratie presenteren we een aantal studenten en alumni met hun innovatieve en impactvolle projecten.

Alumnus Interaction Design Juul Koene presenteerde in 2019 met haar start up, AVA, de huisarts van de toekomst voor bij je thuis. Het object kan ons met spraak, sensoren en Big Data meer controle over onze gezondheid geven. Ava begon als een speculatief ontwerp waarbij Juul AI (Artificial Intelligence) binnen de gezondheidszorg benaderde vanuit een economisch, politiek en sociaal perspectief om mensen bewust te maken van de technologische ontwikkelingen die nu en in de toekomst plaats vinden. Inmiddels is Juul bezig om Ava naar de markt te brengen als een echt product dat mensen thuis meer grip op hun gezondheid kan geven, waarbij onze privacy gewaarborgd is en waarmee de gezondheidszorg efficiënter kan worden.

Master Muziektherapie student Digna Huinink maakte samen met jonge vluchtelingen in Lesbos 10 songs die zijn verschenen op het album Songs of Moria. Een verzameling van songs over depressieve gedachten, gebroken harten en familie. Maar ook een verzameling van songs over hoop en wensen voor de toekomst. De liedteksten zijn vertaald en geanalyseerd voor het afstudeeronderzoek dat Digna op 28 juni heeft gepresenteerd op het Master of Music Therapy Symposium. Ook is er tijdens de finals een concert georganiseerd: 'The refugee experience, a benefit concert'. Met dit concert en de presentatie van de cd met liedjes van vluchtelingen wilde Digna aandacht vragen voor de situatie van vluchtelingen, onder meer op Lesbos.

In 2019 verzorgden twee studenten van de opleiding Comic Design de tekeningen voor een uniek stripboek voor de mantelzorg. Op 26 september verscheen het boek 'Naasten' in de winkels. Het is een graphic novel, een beeldverhaal, over wat het voor mensen betekent om te zorgen voor iemand dichtbij die ernstig ziek is en binnenkort komt te overlijden. Dit beeldverhaal is een unieke samensmelting van de resultaten van het interviewonderzoek van Maaïke Haan van het Radboud umc en het werk van de twee tekenaars, Melanie Kranenburg en Niek van Ooijen, afstuderende studenten Comic Design van de ArtEZ Academie voor Art & Design Zwolle.

ArtEZ (Zwolle) en de Politieacademie (Apeldoorn) hebben zich in 2019 verbonden in het seminarproject Het Andere. Zowel de kunsten als de politie weten zich dagelijks geconfronteerd met Het Andere en de Ander. Hoe gaan we om met datgene wat anders is dan ons, en hoe kunnen de domeinen van kunst en politie elkaar naderen, en van elkaar leren? Kunstenaarsduo Korsten & De Jong bracht in het seminarproject diverse ontmoetingen tot stand tussen medewerkers en studenten van ArtEZ in Zwolle en medewerkers van de Politieacademie in Apeldoorn. In deze interventies werden ook andere partijen betrokken, zodat er telkens 'Crossing Border Activities' ('grensoverschrijdend gedrag') ontstonden waarbinnen verschillende partijen samen optreden, maken of handelen.

² <https://vanschuldennaarkansen.nl/> Nationale Nederlanden

Ieder van de studenten bij ArtEZ bezit een uniek talent. ArtEZ heeft bewezen daarop goed te selecteren: wij herkennen en benoemen talent direct bij het aannemen. Ons fijnmazige selectiebeleid en de uitgebreide begeleiding in het propedeusejaar zorgt voor een beperkte uitval. De komende jaren willen we deze competentie nog verder ontwikkelen. Hoe spelen wij in op deze veranderende rol tijdens de werving en selectie? En hoe komen we al vroeg met talenten in aanraking, zodat zij nog eerder en bewuster kiezen voor de kunsten en voor ArtEZ?

Een mooi voorbeeld van een voortraject bij ArtEZ is 'ArtEZ Connected', een samenwerkingsverband tussen het Conservatorium Enschede en diverse partners. Dit traject biedt verschillende mogelijkheden voor leerlingen in het (voor)indexamenjaar van het voortgezet onderwijs. Hiermee is het Conservatorium Enschede als 'grassroot' academie goed geworteld in haar lokale omgeving. De leerling met muzikaal talent kan zich optimaal voorbereiden op een toelating voor één van de studierichtingen binnen het ArtEZ Conservatorium Enschede. Met het succesvol doorlopen van deze vooropleiding wordt de kans vergroot om toegelaten te worden. Alle vier opleidingen/studierichtingen van het Conservatorium Enschede doen mee aan het voortraject: Popacademie, MediaMusic, Docent Muziek en Muziektherapie. ArtEZ Connected biedt meerderde keuzevarianten aan: de all-inclusieve vooropleiding, externe vooropleiding, online vooropleiding en verkorte vooropleiding.

We zijn ons ervan bewust zijn dat onze vooropleidingen nog meer zouden kunnen leiden tot de door ons gewenste diversiteit in onze instroom. Dat zal de komende jaren een aandachtspunt zijn.

Internationaal doet ArtEZ ertoe. Dat uit zich onder meer in de plek die alumni in de praktijk verwerven. Veel studenten trekken na hun opleiding naar het buitenland. Daarnaast kent ArtEZ een toename van de instroom van internationale studenten en werkt zij nauw samen met vooraanstaande partners in het buitenland.

Elk jaar doet ArtEZ een subsidieaanvraag in het Europese Erasmus+ programma, om studenten en medewerkers (onderwijsgevend en ondersteunend) de mogelijkheid te geven een tijdje in het buitenland te studeren of te werken. Het totale subsidiebedrag voor ArtEZ groeit al jaren en in 2019 is er maar liefst 65% meer toegekend dan in 2018.

Om de mogelijkheden voor Erasmus buiten Europa (het zogenaamde KA107 traject) onder de aandacht te brengen en de belangstelling te peilen zijn gesprekken gevoerd met directeuren en opleidingshoofden. In februari 2019 is, in samenwerking met de opleiding Product Design, een aanvraag gedaan voor stafmobiliteit in het kader van de bestaande samenwerking met het Kyoto Institute of Technology. Deze aanvraag is gehonoreerd met een bedrag van €19.980.

Een mooi voorbeeld van een samenwerking met een partner in het buitenland is het bijzondere project van o.a. (oud-)docenten en studenten van ArtEZ en de legendarische jazzgitarist John Scofield. Het doel van het project was om op het belang van onderzoek naar sarcomen te wijzen. Een sarcoom is een kwaadaardige tumor van steun- en tussenweefsels of van de weke delen. Het lied *Benjamin Lucas, a song for Luuk* is geschreven, uitgevoerd en opgenomen door (oud-) docenten en studenten van de conservatoria van ArtEZ, Amsterdam en Utrecht onder de naam Benjamin Lucas Collective.

Bij de opleiding Docent Theater in Zwolle is op verschillende manieren speciale aandacht voor de band tussen Nederland en Suriname. In 2019 werd een programma over Suriname georganiseerd, de recente geschiedenis en de invloed van Suriname op de Nederlandse samenleving, cultuur en theater. Noraly Beyer gaf in een lezing een beeld van haar geschiedenis in Suriname in de tijd van de onafhankelijkheid en de roerige jaren 1980 tot 1982.

1.3 Masters en onderzoek

Bij ArtEZ kan een student geen onderwijs consumeren. De student neemt er juist actief aan deel, zet de opleiding naar zijn hand en doet mee aan de build-up conversatie over de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

En dat blijkt te werken: in de Keuzegids Masters 2019 wordt ArtEZ net als vorig jaar genoemd als beste aanbieder van hbo-masters in Nederland (binnen de categorie middelgrote hbo-aanbieders). Het puntentotaal van ArtEZ is het hoogst van alle middelgrote aanbieders.

Een mooi voorbeeld van build-up conversatie is het project 'Common Ground'. In januari 2019 werkten ruim zeventig studenten van ArtEZ Docent Dans, DBKV, Docent Theater en de internationale Master iMAE twee weken lang intensief samen. Het project vond plaats in en rond het Bruishuis, in de Arnhemse wijk Malburgen. Met dit project zette ArtEZ de deuren open en gingen de studenten die worden opgeleid tot kritische, betrokken artist educators, naar buiten om verbindingen te leggen: verbindingen tussen bachelor en master studenten van verschillende disciplines, tussen studenten en bewoners van een Arnhemse wijk. En artistiek onderzoek rond thema's als: inclusie, gelijkwaardigheid, diversiteit, sociaal geëngageerde kunst. Het project was een samenwerking van de docentenopleidingen van ArtEZ Arnhem en de internationale Master iMAE in het kader van Cracking the Code - innovatieproject Kolom Kunsteducatie ArtEZ 2019.

Lectoraten en masters brengen het onderzoek van ArtEZ de komende jaren naar een hoger niveau – in kwaliteit en samenhang. Lectoren en hun medewerkers bewegen zich in hun activiteiten regelmatig nomadisch door de organisatie. Ze zoeken actief naar verbindingen met masters en bachelors. Daarmee kan onderzoek invulling geven aan leemtes in het onderwijsaanbod, bijdragen aan valorisatie, bevorderen van disseminatie van ontwikkelde kennis en zelfs huidige initiatieven vanuit het onderwijs omzetten naar onderzoek.

In 2019 heeft ArtEZ voor het eerst een bijzonder hoogleraar benoemd. Deze tweejarige pilot is een hoogleraarschap met financiële middelen van relevante belanghebbenden uit de industrie. Zij investeren in het ontwikkelen en versterken van onderzoekspraktijken in de kunsten. Het lectoraat in 'Digital Policy and Design Practice' wordt mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Partnership in Artificial Intelligence en de Facebook en Microsoft Foundation. Het doel is om de kunsten te positioneren op het terrein van digitale beleidsvorming. Deze pilot bouwt voort op onze bestaande sterke punten in ontwerp, kunstpraktijk en onderzoek.

In mei 2019 organiseerde ArtEZ master Kunsteducatie een nieuwe Master Meetings met Emiel Copini en Tobias Frenssen. Emiel Copini en Tobias Frenssen zijn beide werkzaam bij ArtEZ master Kunsteducatie in Zwolle. Tijdens deze bijeenkomst belichten beide sprekers hun proefschriften en gingen zij in op hoe hun onderzoek in de praktijk toegepast wordt. Er was volop ruimte voor vragen en discussie. Onlangs promoveerde Emiel Copini met zijn proefschrift 'Tussen willen en weten. Cultuur, cultuuronderwijs, en de ontwikkeling van metacognitie in de adolescentie' aan de Rijksuniversiteit Groningen. Overigens behaalde Tobias Frenssen zijn doctoraat in de kunsteducatie in 2018 aan de universiteit van Porto met zijn onderzoek 'Education for arts educators - A study of what it could mean to be a teacher in higher education for arts educators.'

Dr. Artur Jaschke, lector bij ArtEZ Lectoraat Muziektherapie en musicus, maakte samen met Trijntje Oosterhuis, Vincent Bijlo en Iris Sommer een bijzondere theatershow die vanaf 15 september 2019 te zien was in het hele land. De theatershow liet zien, horen en ervaren wat de wonderbaarlijke kracht van muziek is op je brein, ontwikkeling en gezondheid vanaf je geboorte tot het einde van je leven. Ze toonden verbluffende resultaten waarbij muziek mensen helpt tegen angsten, pijn, trauma, stemmen en eenzaamheid. Dit doen ze aan de hand van fragmenten uit de nieuwe documentaire Mind & Music van Pim Giel. Maar ook op persoonlijke wijze, met humor en kwetsbaarheid, delen Iris, Artur, Vincent en Trijntje de muziek die hen zelf raakt in mooie en lastige momenten in hun leven. Lector Artur Jaschke bracht daarbij onder andere de resultaten van zijn ArtEZ onderzoek in.

Binnen ArtEZ spelen masters en onderzoek een cruciale rol in het verbeteren van onderwijskwaliteit en het up-to-date houden van onze kennisdomeinen.

Dit blijft niet zonder gevolg. In juli 2019 heeft de beoordelingscommissie van AeQui het Master of Music Therapy-programma van ArtEZ University of the Arts bezocht. Het programma is beschreven als een "dynamische en flexibele gemeenschap" waarin studenten en docenten betrokken zijn en nauw samenwerken. De commissie merkte op dat studenten voldoende ruimte krijgen voor zelfontwikkeling en om hun eigen keuzes te maken, terwijl ze worden begeleid om betere inzichten in het beroep te krijgen en een professioneel vocabulaire te ontwikkelen. Op basis van de interviews met alumni merkt de commissie op dat zij zich zowel persoonlijk als professioneel tijdens hun opleiding sterk hebben ontwikkeld en goed zijn voorbereid op hun carrière als muziktherapeut.

We investeren in onze masters. In 2015 kent ArtEZ negen masteropleidingen, in 2017 tien. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor het inrichten van meerdere flexibele en tijdelijke masteropleidingen.

ArtEZ is met dit streven op de goede weg, want in 2019 telde ze elf masteropleidingen: Architectuur, DAI Art Praxis, Fashion Design, Fashion Strategy, Interieurarchitectuur, Artist Educator, Kunsteducatie, Music Therapy, Music, Theatre Practices en Werkplaats Typografie. De ArtEZ Master of Arts in Fine Art and Design is door de Keuzegids bekroond met het predicaat Topopleiding. Hieronder vallen de masters DAI Art Praxis, Werkplaats Typografie, Fashion Strategy en Fashion Design. We hebben het merendeel van de opleidingen kritisch tegen het licht gehouden in de vorm van curriculum review. We maken even een pas op de plaats om te onderzoeken hoe we het Masteronderwijs op ArtEZ verder willen en kunnen ontwikkelen.

Onderzoek van de lectoraten en masters moet een belangrijke bijdrage leveren aan zowel de innovatie van het onderwijs en de beroepspraktijk, als aan het vergroten van de kennis van en verbinding met het internationale werkveld. Daarnaast moedigt ArtEZ het kritisch, onderzoekend vermogen van haar studenten en medewerkers aan.

Eén van de medewerkers van ArtEZ die bezig is met onderzoek en kritisch vermogen is John Johnston, het hoofd van het masterprogramma international Master Artist Educator (iMAE). John was een van de 20 experts die betrokken waren bij het rapport over hoe onderwijs misdaden tegen de menselijkheid kan voorkomen. Het rapport benadrukt dat onderwijs een sleutelrol moet spelen in alle stadia van het voorkomen van misdaden tegen de menselijkheid. Op vrijdag 18 oktober 2019 presenteerde de speciale VN-rapporteur voor het recht op onderwijs, Koumbou Boly Barry, het rapport in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York.

Een bijzonder project om onderzoek te bevorderen is The Linnen Project, een gezamenlijk initiatief van ArtEZ Fashion MA Fashion Held in Common and Crafts Council Netherlands. Het project beoogt een dynamische omgeving voor onderzoek en productie tot stand te brengen, kleinschalige, lokale vezel- en textielproductie te stimuleren en zijn positie als een economisch levensvatbare activiteit te herstellen. Er worden nieuwe verhalen gecreëerd die biologie, landbouw, geschiedenis, (cultureel) erfgoed, onderwijs, infrastructuur, (landschaps-) architectuur, mode, voedsel, ambacht, ontwerp, hedendaagse kunst, economie en innovatieve bedrijfsstrategieën verenigen. Het Linnenproject cultiveert vlas op drie locaties in de regio Gelderland: bij twee biodynamische boerderijen en in het Nederlands Openluchtmuseum Arnhem en heeft de intentie om de samenwerkingspartners verder uit te breiden, om zo de productie van linnen verder te vergroten.

De komende jaren leggen we ons toe op de vraag hoe we docenten en studenten door laten groeien naar PhD's en hoe we daar als organisatie ruimte voor vrijmaken.

Onder andere Olga Potters, die aan ArtEZ is verbonden is als senior onderzoeker in de kenniskring bij het lectoraat voor kunst- en cultuureducatie en als docent bij de Master Kunsteducatie, heeft laten zien

dat deze ambitie vruchten afwerpt: Potters heeft voor haar onderzoek naar creativiteit bij jonge kinderen een NWO-lerarenbeurs gekregen. Met de beurs kon ze in 2019 starten met haar promotieonderzoek.

Projecten van ArtEZ Studium Generale spelen een belangrijke rol in het verbinden van het bachelor- en masteronderwijs. Dit krijgt vorm door samenwerking bij programma-ontwikkeling, door verbindingen te leggen tussen kunstdisciplines en door het bieden van een podium aan excellente (onderwijs)projecten en onderzoeken.

In november 2019 volgde een volle zaal aan de Oude Kraan 26 in Arnhem de lezing van de Amerikaanse burgerrechtactivist Joanne Bland, gast van ArtEZ studium generale en ArtEZ Base for Experiment Art & Research (BEAR). De titel van de lezing was “Selma, Dr. King and Today: The Jigsaw Puzzle of Social Movements”. Samen met initiatiefnemer van de lezing Jeremiah Day en Youth for Climate werd het een avond over verbondenheid, zelfrespect, de noodzaak van geweldloosheid en tégen passiviteit. De lezing werd georganiseerd door ArtEZ BEAR, The School of Missing Men en ArtEZ studium generale.

Het nieuwe journal en platform APRIA³ (ArtEZ Platform for Research Interventions of the Arts) is in 2019 gelanceerd. ArtEZ Press en ArtEZ Studium Generale hebben dit open access platform voor ArtEZ gecreëerd voor onderzoekers, studenten en kunstenaars op zoek naar verdieping binnen het eigen vakgebied en daarbuiten. Op het platform wordt het APRIA journal gepubliceerd. Het journal onderzoekt interventies van de kunsten in relatie tot de wetenschap en samenleving. Naast het journal worden er op het platform ook individuele bijdrages gepubliceerd, zoals essays, podcasts, beeldessays en andere publicaties die aantonen dat er binnen de muren van ArtEZ een rijkdom aan kennis en artistieke onderzoekspraktijken schuilt.

---

³ <https://apria.artez.nl/>

1.4 Here as the Centre of the World

Bij ArtEZ werken studenten uit verschillende disciplines samen bij het uitvoeren van projecten en onderzoek. Regelmatig betrekken we daar externe partners en bedrijven bij. Ook onze docenten zoeken verbinding met vakgenoten uit andere disciplines. ArtEZ wil dat zij competenties uitwisselen en elkaars onderwijs en vak-inhoud verrijken. Het kan interessant zijn om multidisciplinariteit te zoeken buiten de kunsten. Opleidingen onderzoeken de mogelijke voordelen van het aanhaken bij sectoren die op het eerste gezicht niet logisch lijken aan te sluiten bij het kunstonderwijs.

In Arnhem hebben de drie hogescholen, MBO Rijn IJssel en de gemeente Arnhem een consortium gevormd. Naast het reeds bestaande samenwerkingsverband Arnhem Studiestad - dat gericht is op het aantrekken en binden van studenten - willen we met de City Deal in Arnhem multidisciplinaire kennis en expertise voor complexe (lokale) maatschappelijke opgaven inzetten, en dit meer zichtbaar maken. City Deal is een landelijk subsidieprogramma, aan te vragen via SiA, waarmee het ministerie van EZ die dynamiek in steden wil aanjagen. Zowel in Zwolle, Enschede als in Arnhem doet ArtEZ mee aan dit programma. City Deal is aangesloten op de strategische agenda van de gemeente Arnhem. Daar zijn twee thema's uitgekozen: duurzaamheid en kansengelijkheid. Multidisciplinair samenwerken is vaak makkelijk gezegd dan gedaan. In deze City Deal willen wij, naast concrete projecten op de twee bovenstaande thema's, ook meer ervaring opdoen (experimenteren) met manieren van multidisciplinaire samenwerking. We hebben ons in 2019 op twee pilotprojecten in de studentenwijk Spijkerkwartier gericht, en sluiten hiervoor aan bij 'De blauwe wijk economie', een sociale onderneming die grote maatschappelijke vraagstukken uit de wijk wil aanpakken op onconventionele manieren.

De gebouwen van ArtEZ passen goed bij de opleidingen en studierichtingen. Onze gebouwen zijn unieke omgevingen die tegelijk permanent om kostenbewustzijn vragen.

ArtEZ heeft in 2018 een (meerjaren) huisvestingsplan ontwikkeld. In 2019 zijn een aantal projecten uitgevoerd. Voor meer informatie wordt verwezen naar hoofdstuk 1.10 (huisvesting).

Door het organiseren van effectieve ondersteuning en het centraal stellen van het primaire onderwijsproces komen we tot kwaliteitsverbetering. Alle studenten en medewerkers van ArtEZ mogen dezelfde hoogwaardige ondersteuning verwachten. Om dit te bereiken werken we met evenveel aandacht en inzet voor de drie locaties van ArtEZ.

Het Servicebedrijf van ArtEZ staat ten dienste van het onderwijs en onderzoek. Om het onderwijs en onderzoek de ondersteuning te kunnen bieden die het nodig heeft om zich verder te kunnen ontwikkelen, is het Servicebedrijf in 2019 verdergegaan met het optimaliseren van haar bedrijfsprocessen, steeds in gesprek met het onderwijs. Voor meer informatie wordt verwezen naar hoofdstuk 1.11 (Servicebedrijf).

ArtEZ draagt bij aan innovatie door expertise te delen met vakgenoten in het werkveld en door te zoeken naar nieuwe toepassingen van de kunsten, zowel in bestaande als in nieuwe contexten.

De opleiding Muziektherapie deelt kennis met het internationale werkveld. De opleidingen Bachelor en Master Muziektherapie hebben een 2e editie van de 'Clinical Research Methods in Music Sciences and Interventions summer school' op de Universiteit van Amsterdam georganiseerd. De zomerschool was interessant voor zowel professionals als studenten die hun kennis over klinische onderzoeksmethoden en -methoden willen uitbreiden en naast hun klinische werk een academische-/onderzoek carrière willen nastreven. Er is een schat aan kennis verzameld via nationale en internationale sprekers uit 4 landen, waaronder het VK, Spanje, Duitsland en Nederland.

ArtEZ maakte ook dit jaar weer deel uit van Dutch Design Week (DDW), het grootste designevenement van Noord-Europa, dat van 19 t/m 27 oktober in Eindhoven plaatsvond. Het DDW-thema van 2019 was: 'If not now, then when?' Dit thema benadrukt de urgentie van de transitie naar duurzaamheid en een

meer circulaire economie. ArtEZ Future Makers haakt hierop aan met Labyrinth Sustainability, een installatie die de complexiteit van duurzaam produceren inzichtelijk maakt. Zo blijkt bijvoorbeeld een T-shirt van biologisch katoen niet altijd de meest duurzame keuze. De bachelor Interieurarchitectuur (IN_architecture), toonde op het Design Perron het eindexamenwerk van lichting 2019. Het werk reflecteert op de constant veranderende wereld, waarin een ontwerper zich altijd moet kunnen verhouden tot nieuwe vragen. Het is niet meer genoeg om een mooi product of ruimte te ontwerpen naar de waarden van vandaag. "Vandaag is snel verouderd."

ArtEZ zoekt meer samenwerkingspartners van buiten Nederland. We verhouden ons steeds vaker tot relevante instituten in de wereld en we gaan er betekenisvolle relaties mee aan. Deze samenwerkingen komen niet toevallig tot stand; ze zijn gedreven door inhoud.

ArtEZ Future Makers organiseerde in 2019 een bijeenkomst waar onderzoekers, creatieve professionals en ondernemers bijeenkwamen vanuit de gezamenlijke visie dat onderzoek met creatieve methodologieën leidt tot nieuwe inzichten, provocerende vragen en radicale ideeën m.b.t. urgente maatschappelijke uitdagingen. Future Makers werd georganiseerd door ArtEZ Centre of Expertise. Kunstenaar en onderzoeker Ivan Henriques (Brazilië) verzorgde de keynote speech. Hij onderzoekt de relatie tussen natuur en technologie door nieuwe vormen van communicatie tussen mensen en andere levende organismen te creëren. Voor Henriques is de natuur een inspiratie en een noodzakelijke factor in de ontwikkeling van de technologische wereld.

In 2019 verscheen het officiële evaluatierapport en werd het internationale Next Move project definitief afgesloten met 88 uit 100 punten als score vanuit Erasmus+ (de 'University and Higher Education Council'). Next Move was een door het EU-onderwijsprogramma Erasmus+ gefinancierd strategisch partnerschap waarin de bacheloropleiding Docent Dans samenwerkte met het Deense RAMA en DOCH uit Zweden. Dit project heeft de opleiding, het werkveld en andere betrokkenen veel opgeleverd qua kennis van het dansonderwijs in verschillende landen, de toekomst van het werkveld en persoonlijke ontwikkeling van studenten en docenten. De commissie omschreef in het evaluatierapport: *"This project should be considered a success and large portions of it should be considered as examples of best practice in the KA2 programme."*

1.5 Kwaliteitsafspraken

Vanaf 2018 ontvangen de instellingen voor hoger onderwijs de extra financiële middelen ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijs die zijn vrijgekomen als gevolg van het afschaffen van de basisbeurs in 2015⁴. Deze middelen worden aangewend om de kwaliteitsafspraken te realiseren zoals vastgelegd in het sectorakkoord dat het ministerie van OCW heeft gesloten met de Vereniging Hogescholen en in het document 'Investeren in Onderwijskwaliteit, Kwaliteitsafspraken 2019 – 2024', dat gezamenlijk is opgesteld door OCW, Vereniging Hogescholen, VSNU en de landelijke studentenbonden. Het ministerie van OCW stelt hiervoor in de jaren 2019-2024 studievoorschotmiddelen ter beschikking. De op dit moment voor ArtEZ begrote studievoorschotmiddelen lopen op van 1,8 miljoen euro in 2019 tot 5,4 miljoen in 2024.

Volgens afspraak en vooruitlopend op het Plan Kwaliteitsafspraken⁵ heeft ArtEZ de afgelopen jaren voorinvesteringen gedaan met een daarvoor ingericht innovatiefonds. Jaarlijks konden academies en ondersteunende diensten voorstellen voor projecten indienen om de kwaliteit van het onderwijs en de ondersteuning daarvan te verbeteren. Het thema van de innovatieprojecten in 2019 was diversiteit, in lijn met de prioriteiten in de KUO Next-agenda. Veel innovatieprojecten die in 2019 zijn uitgevoerd, krijgen een vervolg in de voornemens voor 2020–2024. Voor elk van de voornemens is een projectplan in ontwikkeling of al ontwikkeld.

ArtEZ heeft in 2019 'Ruimte voor Talent' opgesteld en in februari 2020 ontvingen wij het officiële besluit van minister Van Engelshoven (OCW) dat ArtEZ de middelen voor de kwaliteitsafspraken voor 2020-2024 krijgt toegekend. In totaal is dit ruim 20 miljoen euro voor de komende vijf jaar. Deze middelen zijn uitsluitend bedoeld om de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te verbeteren. Te beginnen bij huidige studenten. Samen met studenten en medewerkers zijn er projecten op academies en op overstijgende thema's geformuleerd. De plannen zijn tot stand gekomen door goed te luisteren naar studenten: wat speelt er, wat heb je nodig en hoe kunnen we ons onderwijs nog beter maken?

Ter illustratie volgen hieronder enkele voorbeelden van projecten welke hebben plaatsgehad in 2018/2019 gerubriceerd per thema zoals deze zijn opgenomen in ons plan kwaliteitsafspraken.

Onderwijsdifferentiatie

In 2018 en 2019 stond het thema diversiteit centraal in ons innovatiefonds, waarmee er meer aandacht kwam voor omgang in het onderwijs met verschillen tussen studenten. Het discours dat de ArtEZ-gemeenschap hierover heeft gevoerd, heeft er ons toe gebracht om nadrukkelijker aandacht te besteden aan het creëren van gelijke kansen. Concreet komt dat neer op het wegnemen van belemmeringen voor alle studenten en aspirant-studenten met talent en potentie, ongeacht hun (culturele of sociale) afkomst of eventuele studiebeperkingen. Wij willen dat alle studenten en medewerkers zich thuis voelen bij ArtEZ. Om goed te leren van de ervaringen elders zijn wij begin 2019 begonnen met de eerste fase van een verkennend innovatieproject waarin we de kaders en ambities van onderwijsdifferentiatie en -flexibilisering binnen ArtEZ bepalen.

Passende en goede onderwijsfaciliteiten

Bij ArtEZ ontwikkelen wij kennis en vaardigheden door te maken. Ons onderwijs heeft, naast de reguliere onderwijsruimtes, ruimte nodig waar studenten kunnen studeren, oefenen, werken, exposeren en optreden. De kwaliteit van de onderwijsfaciliteiten is dan ook een bepalende factor voor de kwaliteit van ons onderwijs en onderzoek. Tegelijk is ons onderwijs steeds minder aan de fysieke locatie van de hogeschool gebonden. Studenten werken op uiteenlopende locaties, fysiek en digitaal, binnen en buiten de hogeschool, in binnen- en buitenland. De flexibilisering van het onderwijs zal dit nog doen toenemen. Om de ambities van ArtEZ waar te maken zijn op meerdere locaties forse investeringen nodig, zowel voor de fysieke als voor de digitale voorzieningen. De wensen van de studenten en medewerkers op dit gebied hebben we uitgebreid in kaart gebracht. In 2018 is een huisvestingsprogramma opgesteld om de huisvesting aan te passen aan de eisen voor het onderwijs van de toekomst. Daarnaast hebben we in 2019 een ICT-scan laten uitvoeren om te toetsen of het ICT-landschap van ArtEZ in de ogen van

⁴ Omdat deze middelen pas na drie jaar terechtkwamen bij de instellingen, hebben universiteiten en hogescholen een voorinvestering gedaan vanuit de eigen reserve ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van het onderwijs: de zogeheten 'kwaliteitsimpuls'.

⁵ Ruimte voor Talent – https://www.artez.nl/media/publication/2020402_artez_kwaliteitsafspraken-tweede-druk.pdf

studenten, docenten en het overige personeel voldoet en toekomstbestendig is. In de innovatieprojecten Community Building (2018 & 2019) is een plan gemaakt om de informatievoorziening voor studenten (ELO, studievoortgang, etc.) er in de nabije toekomst te verbeteren. Bij alle onderdelen is de ArtEZ-gemeenschap actief betrokken.

Meer en betere begeleiding van studenten

In 2018 is de ArtEZ International Student Circle (ISC) opgezet en d.m.v. innovatiefonds 2019 is hier een vervolg aan gegeven. Dit is een netwerkorganisatie voor en door Nederlandse en buitenlandse studenten van ArtEZ uit haar drie steden. Via digitale kanalen en evenementen delen studenten informatie en kennis en ontmoeten zij elkaar. Hiermee ontstaat een gemeenschap waarin studenten elkaar opzoeken, helpen en kennis delen. De ISC betreft ook medewerkers en de buitenwereld daarin. Activiteiten voor en door studenten van uiteenlopende herkomst zijn zeker voor de internationale groep een uitgelezen manier om een thuisgevoel te creëren en ArtEZ stimuleert de ISC dan ook van harte. Binnen de academies zijn veel voorbeelden van goede studentenbegeleiding en relevante netwerken, zoals het uitgebreide programma 'Music & Health' van de drie conservatoriumlocaties en het netwerk van de Academie voor Theater & Dans in de (para)medische en sportwereld. Hier maken we slimmer gebruik van bij het intensiveren van de studentenbegeleiding voor ArtEZ als geheel.

Thema's waarop ArtEZ structureel goed presteert

Voor een relatief kleine hogeschool is het belangrijk om duidelijke keuzes te maken in waar we vooral op inzetten. Daarom hebben we beoordeeld in welke thema's de inzet van de studievoorschotmiddelen zoveel mogelijk toegevoegde waarde voor de onderwijskwaliteit hebben. Na ampel overleg hebben we ervoor gekozen om drie van de zes thema's voor de kwaliteitsafspraken geen onderdeel te maken van ons plan voor de komende jaren: docentkwaliteit, onderwijsintensiteit en studiesucces. Op deze thema's presteert ArtEZ structureel goed, zoals blijkt uit onze scores in de Nationale Studenten Enquête (NSE)⁶ en uit data van het zogeheten 1cHO2017-bestand⁷. Deze thema's zijn ook weinig opgeworpen tijdens de overleggen die zijn gevoerd bij de totstandkoming van het plan 'Ruimte voor Talent'. In ons plan wordt uitvoeriger uitgelegd waarom ArtEZ ervoor kiest de studievoorschotmiddelen niet in te zetten voor deze, maar voor de andere drie thema's.

---

⁶ Studiekeuze123, 'Nationale Studenten Enquête', beschikbaar op studiekeuze123.nl/nse

⁷ Het 1cijferHO-bestand van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) bevat gegevens over de inschrijving van alle studenten in het bekostigt hoger onderwijs in een bepaald jaar. Zie: Vereniging Hogescholen, 'Feiten en cijfers', beschikbaar op vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers

1.6 Organisatie

Voor een schematische weergave van de organisatie wordt verwezen naar het organogram (bijlage 3.2). Het verslag van de Raad van Toezicht is te vinden onder paragraaf 1.14.

Het College van Bestuur bestaat uit Marjolijn Brussaard, voorzitter, Nishant Shah, portefeuillehouder onderzoek, en Maarten Bremer, portefeuillehouder onderwijs. De leden van het divers samengestelde college vullen elkaar uitstekend aan door hun bestuurservaring, visie op het hoger onderwijs, grondige kennis van de organisatie, onderzoekservaring alsmede hun landelijk en internationaal netwerk.

De directies van de meeste organisatorische eenheden zijn in samenstelling ongewijzigd gebleven. Eén directeur heeft in 2019 afscheid genomen: Gaby Allard, directeur van de Academie voor Theater & Dans Arnhem/ Zwolle. In 2019 heeft Maarten Bremer financiën en personele zaken waargenomen voor de academie Theater & Dans Arnhem/ Zwolle en in de eerste maanden van het jaar ook voor de Academie voor Art & Design Arnhem (vacature uit 2018). Thom Wildeboer is sinds november 2019 interim-directeur van de Academie voor Art & Design Arnhem.

Hendrik Jan Grievink is het interim-hoofd van de opleiding Graphic Design Arnhem als tijdelijke vervanger van Thomas Castro, Tilhamér Salij is het interim-hoofd van de opleiding Fine Art Enschede als tijdelijke vervanger van Petra Groen, Aurelië Lever is het nieuwe hoofd van Dans Arnhem als opvolger van interim-hoofd Philip Taylor. Sunil Abraham is de lector voor het nieuwe lectoraat Instance of Digital Policy & Design Practice, Eric Freijters is de lector voor het nieuwe lectoraat Future Urban Regions.

Binnen het Servicebedrijf hebben drie afdelingen een nieuw hoofd gekregen. Hans van der Molen heeft als nieuw hoofd Angelique Vlaswinkel opgevolgd waarmee de interim-periode kon worden afgesloten opgevolgd bij Financieel-Economische Zaken, Hetty Boerakker heeft hoofd Wendy Steevensz opgevolgd bij Communicatie & Marketing en Marjon Hendriks heeft Sascya van Willigenburg opgevolgd bij Personeel & Organisatie.

1.6.1 Medezeggenschapsraad

Inleiding

2019 is een belangrijk jaar geweest voor de medezeggenschap binnen ArtEZ. Na een lange voorbereiding zijn Opleidingscommissies, Deelraden en de Medezeggenschapsraad nu vormgegeven volgens een nieuwe structuur zoals vastgelegd in het bestuurs- en beheersreglement die recht doet aan de verschillende opleidingen en academies binnen ArtEZ. Steeds meer studenten en medewerkers nemen deel aan de medezeggenschap en kunnen hiermee invloed uitoefenen op hun studie, academie en de algehele hogeschool.

Medezeggenschap bij ArtEZ

In 2017 is het proces gestart om de medezeggenschapsstructuur aan te laten sluiten bij het nieuwe Bestuurs- en Beheersreglement. In 2018 heeft dit in goed overleg geresulteerd in een nieuw medezeggenschapsreglement.

In oktober 2018 hebben CvB en MR-verkiezingen uitgeschreven voor alle Opleidingscommissies, Deelraden en de Medezeggenschapsraad. Kandidaatstelling vond plaats in december 2018. De verkiezingen zelf hebben plaatsgevonden in januari 2019, een tweede ronde in april 2019 en een 3^e ronde in november 2019. Reden voor deze verschillende rondes was tweeledig; er waren nog zetels niet ingevuld en leden stopten bijv. door afstuderen.

ArtEZ kent 27 opleidingscommissies. In september hebben MR en CvB geconstateerd dat verkiezingen voor Opleidingscommissies een onevenredige druk legde op de organisatie. Om die reden is besloten tot een wijziging. Met ingang van november doen de Deelraden een voordracht voor een lid voor de Opleidingscommissies bij de directeur.

Bij het afsluiten van 2019 zijn voor de Deelraden bijna alle zetels volledig ingevuld. Voor de Medezeggenschapsraad zijn vanaf januari 2020 alle zetels volledig ingevuld.

De medezeggenschap wordt ondersteund door de beleidsadviseur Medezeggenschap en de ambtelijk secretaris.

Kwaliteitsafspraken

In 2019 zijn de voorstellen voor de Kwaliteitsafspraken in verschillende stadia besproken in de MR. In het voorjaar met de gehele raad en vanaf mei in een werkgroep. Parallel zijn Deelraden en Opleidingscommissies geraadpleegd bij de plannen op academieniveau. In augustus is de laatste versie gedeeld met de MR en is er na kleine aanpassingen ingestemd. In november zijn drie leden in gesprek gegaan met de commissie van de NVAO die ArtEZ heeft bezocht in het kader van de Kwaliteitsafspraken.

In 2018 is door het CvB in overleg met de MR voor gekozen om voor 2019 door te gaan met de innovatieprojecten en die ter overbrugging in te zetten voor de kwaliteitsafspraken.

Overleg met het College van Bestuur

Er is maandelijks overleg tussen de voorzitter en secretaris van de MR met het College van Bestuur en de bestuurssecretaris. In februari heeft er een kennismaking plaatsgevonden van het CvB met de nieuwe leden van de MR.

Verschillende leden hebben in het voorjaar en najaar deelgenomen aan heidagen met directeuren, lectoren, opleidingshoofden en stafhoofden. Dit is van beide kanten als zinvol ervaren en zal gecontinueerd worden. In juli is er op informele wijze gesproken over de cultuur van ArtEZ. Hierbij kwamen aspecten zoals integriteit, omgangsvormen en sociale veiligheid aan bod. Dit gesprek moet nog een vervolg krijgen in 2020.

Overleg met de Raad van Toezicht

De RvT is tweemaal aanwezig geweest in de vergadering van de MR. In april is gesproken met Pierre Ballings en Pauline Meurs over het veranderproces Basis op orde dat plaatsvindt binnen het Servicebedrijf. Wat merken de leden van de MR hiervan? Wat gaat goed en wat kan nog beter?

In november is met Pierre Ballings en Renzo Martens gesproken over Internationalisering. Wat zijn de ervaringen van de leden op de verschillende academies? Welke meerwaarde kan internationalisering hebben? En welke andere manieren zijn er om meer diversiteit te creëren binnen de hogeschool?

In juli hebben de voorzitter en 2 leden van de MR gesproken met Pierre Ballings en Pauline Meurs (leden van de renumerationcommissie van de RvT) over het proces rondom benoemingen en herbenoemingen van CvB leden. Deze gesprekken zijn als zeer prettig en nuttig ervaren en zullen ook in 2020 in de planning opgenomen worden.

Overleg met de Deelraden

Conform het Medezeggenschapsreglement hebben de voorzitters en secretarissen van de Deelraden en de MR 2x per jaar overleg. In verband met de nodige openstaande vacatures heeft dit voor het eerst plaatsgevonden in oktober. Hierin is vooruitgeblikt op het begrotingsproces en de kwaliteitsafspraken.

Overleg met de Examencommissie

De voorzitter van de Centrale Examencommissie heeft een scholing verzorgd over de WHW en de verschillende reglementen die ArtEZ heeft in relatie tot studentenrechten. Verder is het jaarverslag Examencommissies gedeeld en toegelicht door de voorzitter.

Overleg met de vertrouwenspersonen

We hebben op dit moment 4 vertrouwenspersonen in dienst, 2 voor studenten en 2 voor medewerkers. In december is het jaarverslag 2018 van de vertrouwenspersonen voor de medewerkers besproken met Sonja Tettero. Hierbij was ook Jan Schepers aanwezig. Hij is 1 van de vertrouwenspersoon voor de studenten. De vertrouwenspersonen voor de studenten zijn in 2019 aangesteld en hiervan was nog geen jaarverslag beschikbaar. De studentleden zijn betrokken bij de sollicitatieprocedure voor de vertrouwenspersonen.

Overleg met de Vakbonden

De Medezeggenschapsraad heeft voorafgaand aan het arbeidsvoorwaardenoverleg gesproken met een vertegenwoordiging van de vakbonden.

Vergaderingen

De raad heeft in 2019 11 reguliere vergaderingen gehad. Het CvB was aanwezig bij verschillende vergaderingen en de RvT bij 2 vergaderingen.

Verder zijn er verschillende functionarissen te gast geweest in de vergadering; de voorzitter Centrale Examencommissie, Concerncontroller, Vertrouwenspersoon Medewerkers, Vertrouwenspersoon Studenten.

Samenstelling

Het Dagelijks Bestuur van de MR wordt gevormd door Minka Schipper (voorzitter) en Rick Steggerda (secretaris). Plaatsvervangend secretaris is Malika Soudani.

De raad wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris, Janneke Nieuwstad.

Op 1 februari 2019 is de nieuwe raad gestart. Vanwege de structuurwijziging is de raad gegroeid van 14 zetels naar 18 zetels.

Gedurende de nieuwe zittingstermijn hebben 3 leden afscheid genomen. Pavlos Kountouriotis in april. Rosalie Meijer en Caya Brunings in juli wegens afstuderen.

De samenstelling van de Medezeggenschapsraad is op 31 december 2019 als volgt:

Studentgeleding:

Anouk van Lith (Theater & Dans Arnhem)

Edo Stolk (Conservatorium Arnhem)

Jessie Wijburg (AKI ArtEZ)

Levi Ram (vrije zetel)

Malika Soudani (Art & Design Arnhem)

Nini Postma (Masteropleidingen)

Paul Reedeker (Art & Design Zwolle)

2 vacatures

Personeelsgeleding:

Annemieke Vink (Conservatorium Enschede)

Eva Kramer (Art & Design Arnhem)

Heiko Lentfer (Servicebedrijf)

Minka Schipper (AKI ArtEZ)

Pieter Douma (Conservatorium Arnhem)

Rick Steggerda (Art & Design Zwolle)

Ward Meijer (Conservatorium Zwolle)

2 vacatures

Professionalisering

De MR heeft zich in het voorjaar intern laten scholen op het gebied van medezeggenschap, wet- en regelgeving en de financiële structuur van ArtEZ. In september hebben 2 scholingsdagen plaatsgevonden voor alle leden van Opleidingscommissies, Deelraden en MR. Dit werd verzorgd door TAQT en als zeer waardevol ervaren. Dit zal in de komende jaren voortgezet worden.

De raad laat zich extern adviseren afhankelijk van het onderwerp.

Netwerken

De Medezeggenschapsraad is lid van de Vereniging Medezeggenschap Hogescholen.

Instemming

Er is instemming gegeven aan de volgende verzoeken:

02.07.2019	Basis Onderwijs- en Examen Regeling 2019-2020
08.07.2019	Onderwijs- en Examen Regeling Opleidingen 2019-2020
10.07.2019	Studentenstatuut 2019-2020
04.09.2019	Kwaliteitsafspraken
09.09.2019	Verlenging van het Professionaliseringsplan
13.12.2019	Kaderbrief Begroting 2020

Advies

Er is positief advies gegeven aan de volgende adviesverzoeken:

26.03.2019	Onderwijsvisie en Manifest Lectoren
13.05.2019	Directie Onderzoek en Valorisatie
09.10.2019	Instellingscollegegeld
31.10.2019	Profielen voorzitter en leden Cobex
15.11.2019	Plan van aanpak Functiehuis
05.12.2019	Gedragscode voertaal
13.12.2019	Begroting 2020
19.12.2019	CvB van 3 naar 2 en directeur Onderzoek en Valorisatie

Er zijn vervolgvragen gesteld over de notitie Opleidingsaanbod op 01.11.2019. Dit proces is nog niet afgerond en derhalve is er nog geen positief advies gegeven.

1.6.2 Examencommissie

De Centrale Examencommissie (CEC) was in 2019 als volgt samengesteld:

Ton Lamers, voorzitter
Marcel Doorduyn, secretaris
Peter Hermans, lid

Nicole van Bakkum heeft als ambtelijk secretaris de CEC bijgestaan.

Het studiejaar 2018-2019 was vanuit het perspectief van de examencommissie te typeren als dynamisch maar vanwege de goede organisatie, de nadere uitbouw daarvan alsmede de vruchtbare samenwerking met het College van Bestuur is alles ondanks de hoge werkdruk beheersbaar gebleven.

Zaken

Niettegenstaande de goede werksfeer hebben er in het jaar 2018-2019 enkele incidenten plaatsgevonden waarop de examencommissie heeft moeten ingrijpen.

Bij de opleidingen Jazz & Pop en Muziektheater te Arnhem bleken de doorstroomdossiers geen volledig beeld van de studieprestaties van de studenten te geven en zijn er onregelmatigheden bij de beoordelingen geconstateerd. Van deze incidenten is een uitgebreid rapport verschenen waarop de nodige maatregelen zijn genomen. Inmiddels zijn de dossiers bij deze opleiding op orde gebracht en hebben de staf en de examinatoren nadere instructies ontvangen.

Bij een andere opleiding (AKI Enschede) heeft de examencommissie twee examinatoren tijdelijk uit hun bevoegdheid als examinator gezet om te onderzoeken of er mogelijk sprake was van onrechtmatig handelen als examinator.

Hierna worden de verschillende thema's zoals beschreven in het jaarverslag van de examencommissie samengevat.

Benoemen examinatoren

Op grond van art. 7.12c WHW is de examencommissie verplicht de examinatoren aan te wijzen. Aanstaaende 1 september 2020 zal de examencommissie een omissie in haar werkzaamheden gaan repareren. Dat zulks nog niet is gebeurd heeft een lange voorgeschiedenis. Het huidige bestuur heeft deze taak opgepakt en de voorbereidingen, om te komen tot aangescherpt beleid om de toets bekwaamheid te verhogen, zijn inmiddels getroffen.

Nieuw reglement

Sinds 1-9-18 is een nieuw reglement examencommissie in werking getreden. Wat de examencommissie betreft werkt het nieuwe reglement naar tevredenheid. Het reglement zal binnenkort op één punt worden gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het oude reglement zijn:

1. Het aantal leden is teruggebracht van 22 naar 11. Daarmee is de examencommissie veel slagvaardiger.
2. De leden van de examencommissie zijn nu in beginsel bij alle opleidingen bevoegd waardoor er veel flexibeler gewerkt kan worden.

Ambtelijk secretariaat Masteropleidingen

Sinds 1 december 2019 is Nicole van Bakkum aangesteld als ambtelijk secretaris van de examencommissie voor de masteropleidingen. Dit was noodzakelijk omdat de masteropleidingen geen eigen onderwijsbureau hebben en omdat de masteropleidingen sinds de inwerkingtreding van het nieuwe reglement examencommissie in zijn geheel onder de centrale examencommissie vallen. De functie van ambtelijk secretaris examencommissie van de masteropleidingen heeft zijn nut al bewezen. De examencommissie heeft nu een veel beter zicht op de dossiers en bijbehorende diplomalijnen. Dat laatste heeft overigens wel met zich gebracht dat bij meerdere masteropleidingen dossiercontroles worden ingesteld en aanwijzingen zullen worden gegeven met betrekking tot de wijze van en de administratie van toetsen. De examencommissie is van mening dat de masteropleidingen nog onvoldoende goed als eenheid functioneren als het gaat om procedures rondom en de wijze van toetsen.

Klachten van studenten over toetsen

Het is de examencommissie opgevallen dat studenten significant meer klagen over toetsen. Dat komt waarschijnlijk omdat de examencommissie zich dit jaar ook duidelijker heeft gepresenteerd aan de zijde van de student en hen bewust heeft gemaakt dat de examencommissie er primair voor hen is. De examencommissie ziet het als een verbetering van de relatie met de studenten. De examencommissie is niet alleen een handhaver in de zin dat de studenten aan het toetsprogramma worden gehouden maar ook een handhaver in de zin dat de examinatoren aan het toetsprogramma worden gehouden.

Engelse taal

Sinds 2017-2018 zijn bijna alle masteropleidingen en enkele bacheloropleidingen Engelstalig. Sommige opleidingen zijn 'dubbel-talig' (Eng/NL). Omdat de examencommissie benieuwd was naar het taalniveau is verder onderzoek inmiddels met het bestuur afgestemd en is een gezamenlijke onderzoekopdracht gegeven aan de afdeling Onderwijs & Kwaliteit.

Studievoortgangadministratie

De onderwijsbureaus zijn de belangrijkste bron van informatie voor de examencommissie. Daar worden de dossiers bijgehouden en daar zetelen de ambtelijk secretarissen. De examencommissie moet op de onderwijsbureaus kunnen vertrouwen omdat zij de doorstroomdossiers bewerken en de examencommissie op grond van de doorstroomdossiers diplomeert.

Vooropgesteld dat de examencommissie tevreden is over het functioneren van en de samenwerking met de onderwijsbureaus en de ambtelijk secretarissen, heeft zij moeten constateren dat dat op één locatie niet het geval is. Afgelopen jaar heeft er bij het onderwijsbureau muziek te Arnhem driemaal een incident plaatsgevonden waarbij de examencommissie het aan diplomering ten grondslag liggende studievoortgangsdossier ruim onvoldoende achtte om tot diplomering (waarvan éénmaal 'toelating') te kunnen overgaan.

Dit heeft tot gevolg dat de examencommissie bij diplomering voorlopig gedwongen is tot een 100%-controle van alle dossiers over te gaan en een zerotolerance beleid moet voeren als het gaat om gebreken in de dossiers. Daarnaast is extra controle en onderzoek nodig bij de behandeling van verzoeken aan de examencommissie om uitzonderingen op de geldende regels en gemaakte afspraken. Inmiddels heeft de examencommissie in samenspraak met de directie ook zelf nadere afspraken gemaakt met het hoofd van het onderwijsbureau muziek Arnhem als het gaat om het instellen van een nadere controle over enkele maanden om te zien of de studievoortgangsdossiers alsdan aan de eisen voldoen. Tot die tijd zal de examencommissie verscherpt moeten controleren om te kunnen verklaren dat de kwaliteit van de diploma's geborgd is.

Uitstel taaltoets

Afgelopen jaar hebben enkele studenten uitstel gekregen voor de verplichte taaltoets ter toelating tot een bepaalde opleiding. Van de 17 personen die uitstel hadden gekregen hebben het er 7 uiteindelijk tijdig (voor de deadline van 30-9) ingeleverd. De taaleisen zijn helder vastgesteld en gecommuniceerd en we zorgen voor het professionaliseren van de toelatingsexaminatoren.

Uitstel vooropleiding

Aan 21 kandidaten is uitstel verleend voor de vereiste vooropleiding. Aan al deze kandidaten is opgelegd dat zij niet tot het laatste tentamen zullen worden toegelaten alvorens zij het vereiste diploma overleggen. In het overgrote deel van deze gevallen gaat het om buitenlandse studenten die het voor de masteropleiding vereiste bachelorsdiploma nog niet kunnen overleggen maar wel aannemelijk

kunnen maken dat zij dat diploma hebben behaald. Ook met betrekking tot de vooropleidingseisen zijn we begonnen met het professionaliseren van hoofden en toelatingsexaminatoren.

Uitwisseling/ Exchange

In vele curricula van ArtEZ is voorzien in de mogelijkheid om gedeeltelijk in het buitenland te studeren. Dat wil zeggen dat de student een deel van een curriculum van een vastgesteld aantal EC, meestal 30 (half jaar) aan een buitenlandse hogeschool of universiteit kan studeren en de behaalde EC terug in Nederland kan inbrengen in het deel van het ArtEZ curriculum dat daarvoor is opengesteld.

1.6.3 College van beroep voor de examens

Het College van beroep voor de examens (Cobex) behandelt beroepen die studenten hebben ingesteld tegen besluiten van examencommissies en examinatoren. Het Cobex beoordeelt niet de inhoud van de studievorderingen, maar beperkt haar toetsing tot de vraag of de examencommissie in redelijkheid tot haar besluit heeft kunnen komen en of de wettelijke procedures, alsook die van ArtEZ, juist zijn toegepast.

Het Cobex was als volgt samengesteld:

- mr. Silke Croes, voorzitter,
- Leontine Broekhuizen, docent lid,
- Ellis Kat, student-lid.

Karoline Kleinburink stond het Cobex als ambtelijk secretaris bij. Het Cobex heeft in 2019 geen procedures behandeld.

1.6.4 Profileringsfonds

Profileringsfonds ArtEZ heeft drie studenten ondersteuning toegekend in verband met studievertraging, voor € 6.424,00.

	studenten in overmacht situatie	bestuurders van studieverenigingen of MR	overig
aantal aanvragen	4	0	0
aantal toekenningen	3	0	0
totaal toekenningen	€ 6.424	0	0
gemiddelde hoogte toekenningen	€ 2.141	0	0
gemiddelde duur toekenningen in dagen	220	0	0

Negen studenten van buiten de EER die bij ArtEZ zijn komen studeren, kregen een Holland Scholarship van € 5.000,- per beurs. Vier ArtEZ studenten die een semester buiten de EER hebben gestudeerd ontvingen een Holland Scholarship van € 1.250,- per beurs. Van de Holland Scholarship betaalt ArtEZ de helft zelf. De andere helft wordt door het ministerie van OCW gefinancierd. 28 studenten kregen een talentbeurs uit het profileringsfonds, voor in totaal € 142.536.

1.7 Personeel

Uitgangspunt is: Medewerkers van ArtEZ hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het bewaken van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

2019 stond in het teken van de basis op orde. Alle werkprocessen zijn tegen het licht gehouden en hieruit zijn in samenwerking met de andere afdelingen van het Servicebedrijf diverse verbeterpunten geformuleerd. Er heeft o.a. een aanbesteding plaatsgevonden voor een digitaal personeelsinformatie- en salarissysteem wat heeft geresulteerd in een samenwerking met HR2day. Begin 2020 zal HR2day uitgerold worden binnen de organisatie.

Verbeterprojecten die betrekking hebben op alle Servicebedrijf afdelingen en waarvoor samenwerking vereist is, worden vanuit de hiervoor opgerichte werkgroep Synergie opgepakt. Synergie heeft aansluiting met het onderwijs d.m.v. een Stuurgroep. Door deelname aan Synergie weet men wat er overkoepelend speelt.

Thema's en projecten die de afdeling P&O in 2019 heeft opgepakt zijn:

- Functiehuis -> QuickScan en vervolg advies actualisatie. Najaar 2020 wordt besloten wanneer het project uitgerold zal worden. Nadere toelichting onder functiehuis ArtEZ in dit stuk.
- Strategische personeelsplanning -> formatieplanning. Doorlopend met leidinggevenden in overleg over de gewenste bezetting (o.a. verhouding flex/ vast)
- E-HRM (digitalisering van HR-processen met medewerkers en managers self service). Wordt fasegewijs geïmplementeerd in 2020. Nadere toelichting onder HR2day.
- Mobiliteit (employability) medewerkers. In samenwerking met externe partner medewerkers bewegen van werk naar werk.
- Werving en selectie (Lean). Verbeteringen aangebracht in het proces van werving en selectie op basis van lean principes.
- Voorbereiding nieuwe cao (huidige cao loopt af april 2020). Continue afstemming met de vereniging hogescholen.
- Professionalisering (o.a. MD-traject). Nadere toelichting onder Professionaliseringsplan 2019-2020
- AVG (aanstellen privacy officer en opstellen verwerkingsregister) is gereed.
- Internationalisering (Graduate School, Engelse trainingen zijn aangeboden binnen servicebedrijf, visumaanvragen) continu proces.
- ARBO (vitaliteit, gezondheid, duurzame inzetbaarheid). Nadere toelichting onder Arbo en ziekteverzuim.

1.7.1 Personeelsformatie

Het gemiddeld aantal fte's stijgt van 444 fte in 2018 naar 451 fte in 2019.

De gemiddelde personeelsformatie in fte

	Werkelijk 2017	2018	2019	Prognose 2020	2021	2022
Management/ directie	64	66	66	65	65	65
Onderwijzend pers.	219	215	217	222	229	229
Wetenschappelijk pers.	4	4	4	5	5	5
Overige medewerkers	155	159	154	175	176	180
Totaal	442	444	441	467	475	479

In de prognose is in de personele bezetting rekening gehouden met het oplopende budget van de kwaliteitsafspraken, deze middelen worden deels ook ingezet m.b.v. extern personeel/ derden.

Het afgelopen jaar is sprake geweest van een lichte stijging in het personeelsbestand zowel bij het onderwijsgevend personeel als bij de ondersteunende diensten. Indien sprake is van een overformatie bij een opleiding wordt gekeken naar mogelijke verantwoorde uitstroom. Met de groei van het onderzoek binnen ArtEZ zal het aantal fte voor wetenschappelijk personeel naar verwachting de komende jaren licht toe gaan nemen. Voor meer details wordt verwezen naar de personele kengetallen in de bijlagen.

1.7.2 Personeelsverloop

Het totaal aantal medewerkers steeg in 2019 met 11 personen naar 943. Het aantal medewerkers dat in dienst is gekomen in 2019 is hoger dan in 2018 (168 versus 131). Eerdere jaren zagen we een tendens waarbij er een voorkeur leek te ontstaan om op basis van een andere flexibele vorm bij ArtEZ te werken. Daardoor kwamen er minder mensen in dienst. Het feit dat meer mensen weer in dienst komen bij ArtEZ kan voortkomen uit de onduidelijkheid rondom de wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties.

Het aantal medewerkers dat uit dienst ging in 2019 is licht gestegen ten opzichte van 2018 (179 versus 168). Deze stijging is enigszins te verklaren door het aantrekken van de arbeidsmarkt, natuurlijk verloop en vergrijzing. We zien voor het eerst een tendens ontstaan dat mensen door willen werken na pensioen. Een hogere uitstroom zorgt voor meer doorstroommogelijkheden binnen ArtEZ.

1.7.3 Flexibele contracten

Van het totale personeelsbestand heeft in 2019 21,1% van de medewerkers een aanstelling op tijdelijke basis. Deze groep is ten opzichte van 2018 gedaald met 7,9% (was 29%). Het aandeel docenten in tijdelijke dienst betreft in 2019 24,9% van de totale populatie onderwijsgevend personeel. Dit aandeel is gedaald (9,1%) ten opzichte van 2018. Deze daling van flexibele contracten is passend bij de afspraak die sociale partners binnen de hogescholen hebben gemaakt om gedurende de looptijd van de huidige cao-hbo de omvang van flexibele arbeid in het hbo te verminderen.

1.7.4 Zzp'ers/gastdocenten

Vanuit de wens om actueel en innovatief onderwijs aan te bieden, zetten alle eenheden zelfstandige professionals in voor het onderwijs. Dit zijn vooral kunstenaars en professionals met specifieke en bijzondere kennis, kunde en vaardigheden, die bijvoorbeeld een masterclass, workshop of project verzorgen.

De aanhoudende onduidelijkheid rondom de Wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties heeft nog altijd invloed op de inzet van zzp'ers en gastdocenten. Docenten binnen het curriculum mogen alleen nog op factuurbasis werken als de afspraken worden vastgelegd in een goedgekeurde modelovereenkomst. Is dat niet mogelijk, dan volgt een aanstelling. ArtEZ maakt per inzet van zelfstandige professionals de afweging of het gebruik maakt van de zzp constructie (of andere flexibele vorm) of overgaat tot het aanbieden van een tijdelijk of vast contract – zie voorgaande kopje.

1.7.5 Aanstellingsomvang

De gemiddelde aanstellingsomvang van docenten bedraagt 0,35 fte. Deze kleine aanstellingsomvang heeft alles te maken met het feit dat ArtEZ veel docenten inzet die een eigen beroepspraktijk hebben vanuit onze wens om continu actueel en innovatief onderwijs aan te bieden. Dit betreft vooral praktijkvakken. Theorie docenten en de docenten die onderdeel uitmaken van het kernteam van ene opleiding kennen vaak een wat hogere aanstelling. Met een gemiddelde aanstelling van 0,67 fte en 0,72 fte laten respectievelijk het onderwijsondersteunende personeel een lichte stijging en het algemeen ondersteunend personeel een lichte daling zien ten opzichte van 2018 (0,63 en 0,74 fte).

1.7.6 Docenten met een beroepspraktijk

In de prestatieafspraken is opgenomen dat tenminste 50% van de docenten op ArtEZ een relevante beroepspraktijk heeft. Naast hun beroep als kunstenaar geven zij dan één tot twee dagen les aan onze hogeschool. In 2019 daalde het percentage docenten met een beroepspraktijk licht van 66% naar een ruime 65% (65,6%). Praktijkdocenten dienen over een bloeiende en boeiende beroepspraktijk te beschikken. Dit is een voorwaarde om de arbeidsovereenkomst jaarlijks te verlengen. In de gesprekscyclus doen docenten verslag van hun activiteiten. Ten behoeve van de actualiteit van en de innovatie binnen het onderwijs stellen we deze docenten voor maximaal vier jaar aan.

1.7.7 Leeflijdsopbouw medewerkers

Het aantal medewerkers van 55 jaar en ouder is in 2019 wederom toegenomen. Deze groep betreft nu 36,18% van de totale populatie, een stijging 1,78% t.o.v. 2018. De groep van 45 tot en met 54 jaar daalt van 29,3% naar 28,63%. De groep medewerkers van 35 tot en met 44 jaar laat in tegenstelling tot voorgaande jaren ook een kleine daling zien. Deze groep vormt in 2019 24,04% van de populatie tegen 24,4% in 2018 en 23,2% in 2017.

De jongste groep medewerkers, tot 35 jaar, beslaat in 2019 10%. Dat is een daling t.o.v. eerdere jaren (11% in 2018 en 13% in 2017).

Voor 2020 staan weer een aantal pensioenbijeekkomsten in samenwerking met het ABP gepland. Deze bijeenkomsten zijn in 2019 goed bezocht.

In de jaarlijkse gesprekscyclus is inzetbaarheid van de medewerker een gespreksonderwerp. Waar het nodig is, treffen we maatregelen om deze inzetbaarheid zo duurzaam mogelijk in te vullen. In werving en selectie zoeken we kandidaten die relevante kennis en ervaring aan een team toevoegen. Dat kan iemand zijn die aan het begin staat van een loopbaan en die tot de jongere generaties behoort. Het kan ook juist iemand zijn die veel ervaring en kennis meeneemt en die tot een oudere generatie behoort. ArtEZ zoekt hierin altijd een passend evenwicht.

1.7.8 Professionaliseringsplan 2019-2020

Het voorgaande professionaliseringsplan besloeg de jaren 2014 tot en met 2018 en is begin 2014 tot stand gekomen en in werking getreden. Begin 2019 is dit professionaliseringsplan voortgezet voor de jaren 2019 en 2020, waarbij inhoudelijk geen significante wijzigingen zijn doorgevoerd. Wel is het plan waar nodig geactualiseerd.

Langer doorwerken, vitaliteit en een leven lang leren zijn onderwerpen die binnen ArtEZ nog steeds niet aan actualiteit hebben ingeboet. Duurzame inzetbaarheid is en blijft daarom net als professionalisering een structureel gespreksonderwerp binnen de jaarlijkse gesprekscyclus. Begin 2020 wordt gestart met de beleidsvoorbereiding ten behoeve van het professionaliseringsplan dat een looptijd zal hebben van 2021 tot en met 2025. Hierbij worden collega's van diverse onderdelen betrokken en vindt ook samenwerking en uitwisseling plaats tussen de betrokken afdelingen van het servicebedrijf. De globale planning is dat het concept van het professionaliseringsplan in het vroege najaar van 2020 het besluitvormingsproces in kan. Daarna vindt communicatie plaats binnen de organisatie, en wordt gestart met de implementatie.

Conform de cao-hbo dient ArtEZ minimaal 6% van het getotaliseerde jaarinkomen te besteden aan professionalisering, voor 2019 een bedrag van € 1.541.996. De helft daarvan dient te worden besteed aan de zogenaamde out of pocket kosten (collegegeld, materiaalkosten, reiskosten), de andere helft aan de basisrechten professionalisering. In het lokale arbeidsvoorwaardenoverleg is met de vakbonden afgesproken dat ArtEZ – mits er minimaal 6% besteed wordt – vanaf 2018 een voor ArtEZ passender verdeling zal hanteren: minimaal 2% out of pocket kosten versus 4% basisrechten.

In 2019 is € 469.021 rechtstreeks uitgegeven aan out of pocket kosten. Dit is 1,65 % van het getotaliseerde jaarinkomen. De salariskosten behorend bij de basisrechten professionalisering bedroegen over 2019 € 1.072.975. Dit is 3,76 % van het getotaliseerde jaarinkomen. De totale besteding aan professionalisering bedroeg in 2019 € 1.541.996. Dit betreft 5,41 % van het getotaliseerde jaarinkomen. Naast deze 5,41% zijn diverse kosten m.b.t. professionalisering elders in de financiële realisatie opgenomen.

Management Development

In 2017 is een start gemaakt met een Management Development programma (MD programma) voor het College van Bestuur, directeuren, opleidings- en stafhoofden. In 2018 en 2019 is er verder gewerkt aan de doorontwikkeling van het MD programma naar een meerjarig programma en een differentiatie in het programma naar de verschillende leidinggevende niveaus. Parallel aan de doorontwikkeling zijn er zowel in 2018 als 2019 diverse themagerichte workshops, zoals over verzuim(gesprekken), arbeidsrecht, leidinggeven en financiën voor opleidings- en stafhoofden georganiseerd. Ook in 2020 zullen workshops aangeboden blijven worden. De doelstelling van verdere ontwikkeling en professionalisering van leidinggevenden binnen ArtEZ is ongewijzigd: binnen ArtEZ een leiderschapsvisie bepalen en daarnaast het verder equiperen en bekwamen van leidinggevenden door het aanbieden van passende ontwikkelingstrajecten afgestemd op behoefte en het leiderschapsprofiel.

De doorontwikkeling van het MD programma op de verschillende leidinggevende niveaus heeft in 2018 geleid tot een splitsing in enerzijds het MD programma voor opleidings- en stafhoofden en anderzijds het Leiderschap Programma voor College van Bestuur en directeuren. Dit laatste heeft een doorloop gehad in 2019 waarbij de onderlinge rolverdeling en samenwerking centraal stond, onder begeleiding van een externe facilitator. In 2020 zullen het MD Programma en het Leiderschap Programma verder worden ontwikkeld tot structurele programma's.

1.7.9 Werkdrukbeleid

Werkdruk is een thema dat binnen alle hogescholen aandacht vraagt, zo bleek onder andere uit de arbeidsmarktmonitor 2017. Uit de engagement scan 2018 bleek dat dit onderwerp ook binnen ArtEZ als verbeterpunt genoemd wordt.

Binnen ArtEZ worden al diverse maatregelen genomen en acties uitgezet om werkdruk tegen te gaan en/of op te lossen. Hier ligt echter nog geen gericht beleid onder. De cao-hbo vraagt van hogescholen, en dus ook van ArtEZ, om in overleg met de medezeggenschapsraad werkdrukbeleid te formuleren dat ruimte laat aan opleidingen en diensten om de aanpak zelf vorm te geven al naar gelang de behoeften en omstandigheden binnen de opleidingen en diensten. De door de cao voorgeschreven datum van 1 april 2019 is daarbij niet gehaald; wel is een start gemaakt met input verzamelen, conceptbeleid beschrijven en afstemming met de medezeggenschapsraad over dit onderwerp. Ook is er een engagement scan voorbereid die specifiek gericht is op het thema werkdruk. Verdere uitwerking vindt plaats in het eerste deel van 2020.

1.7.10 HR2day

Het personeels- en salarissysteem Persmaster is sterk verouderd, beperkt in E-hrm mogelijkheden en niet gebruiksvriendelijk. Veel processen verlopen inefficiënt en ook zijn er geen koppelingen met andere processen en systemen te maken. In 2019 heeft een Europese aanbesteding plaatsgevonden met als doel een nieuw systeem te selecteren, die beter voldoet aan de eisen en behoeften van de organisatie. Medio 2019 is HR2day als partij geselecteerd. Onder leiding van een externe projectleider zijn in 2019 de eerste stappen ondernomen om HR2day in 2020 te kunnen implementeren. De verschillende modules worden het aankomende jaar gefaseerd in gebruik genomen.

1.7.11 Functiehuis ArtEZ

In 2010 is het huidige functiehuis tot stand gekomen en vastgesteld waarbij 3 hoofdcategorieën te onderscheiden zijn: Algemeen Ondersteunend Personeel (AOP), Onderwijs Ondersteunend Personeel (OOP) en Onderwijs Personeel (OP). Daarnaast is er de categorie Eigenstandige functies.

Dit functiehuis is zorgvuldig ingericht op de toenmalige organisatiestructuur van faculteiten, met onderwijslocaties en bijbehorende ondersteuning, en een centrale ondersteunende organisatie. Sindsdien hebben er meerdere veranderingen in de organisatie en organisatiestructuur plaatsgevonden, maar is het functiehuis, op een beperkt aantal functies na, als geheel niet geactualiseerd. Voor de huidige organisatiestructuur wordt het functiehuis organisatie-breed als onvoldoende compleet, actueel en toepasbaar ervaren.

Om meer inzicht te krijgen in de knelpunten van het huidige functiehuis en de toepasbaarheid ervan voor de organisatie (nu en in de toekomst) is in 2018 door bureau Leeuwendaal een quick scan uitgevoerd, die als basis dient voor het advies met betrekking tot het huidige functiehuis. In 2019 is aan de hand van dit advies een vervolg gegeven aan dit project. Uitgangspunt is dat een heldere functie-indeling en evenwichtige niveau-opbouw bijdragen aan een goed werkende organisatie, een stimulerend werkklimaat en daarmee voorwaarden scheppen voor het leveren van excellente prestaties.

De huidige organisatiestructuur van ArtEZ heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld en daarom wordt het huidige functiehuis organisatie breed als onvoldoende compleet, actueel en toepasbaar ervaren; kern hiervan is dat omschreven functies niet of onvoldoende aansluiten bij de werkelijke werkzaamheden van medewerkers. In 2019 heeft de afdeling P&O een voorstel voor herijking van het functiehuis gerealiseerd. Uit een impact-analyse bij de verschillende organisatorische units bleek dat het niet wenselijk was om de implementatie van het functiehuis in 2020 te realiseren. Het is nu de verwachting dat ArtEZ in 2021 een vervolg geeft aan een verdere uitrol.

1.7.12 Functioneren en beoordelen

Onderwijzend personeel met een aanstelling die minimaal een jaar duurt en waarbij de intentie tot verlenging bestaat én waarvan de betrekkingsomvang groter is dan 0,4 fte, krijgen jaarlijks een functioneringsgesprek. Voor onderwijzend personeel met een aanstelling van 0,4 fte of kleiner kan het functioneringsgesprek tweejaarlijks plaatsvinden mits de betreffende medewerker hiermee akkoord gaat. Voor het ondersteunende personeel geldt dat er jaarlijks een functioneringsgesprek gevoerd wordt, ongeacht omvang van het dienstverband. Het is ook mogelijk meerdere malen per jaar een functioneringsgesprek te voeren. Het initiatief daartoe kan zowel van de medewerker als de leidinggevende komen.

De gespreksonderwerpen zijn onder andere: de inhoud van het werk, de werkomgeving, de relatie met de leidinggevende en ontwikkelmogelijkheden en -wensen. Deze worden besproken aan de hand van de volgende resultaatgebieden: kwaliteit, innovatie, persoonlijk optreden, kwantiteit en tijdigheid. Daarnaast wordt aandacht besteed aan duurzame inzetbaarheid, professionalisering en – voor het onderwijsgevende personeel (waar dat relevant is voor de functie) – aan de relatie met de beroepspraktijk.

Conform de ruimte die de cao-hbo daartoe biedt, heeft ArtEZ haar beoordelingssystematiek zodanig ingericht dat het gesprek in vooraf bepaalde situaties vervangen kan worden door een schriftelijke beoordeling. Met een medewerker die op ieder resultaatgebied 'goed' of hoger scoort, hoeft geen beoordelingsgesprek gevoerd te worden, tenzij de medewerker en/of de leidinggevende dit zelf wensen. Als een medewerker op één of meerdere resultaatgebieden lager scoort dan 'goed', volgt altijd een gesprek.

In 2019 zijn 290 verslagen van functioneringsgesprekken en 256 beoordelingsverslagen ingestuurd. We zien meer differentiatie in de beoordelingen die afgegeven zijn t.o.v. voorgaande jaren.

1.7.13 Medewerkers onderzoek/ Engagement Scan

Organisaties zoals ArtEZ meten regelmatig de medewerkerstevredenheid. ArtEZ gebruikt hiervoor de Engagement Scan waarmee periodiek via een korte vragenlijst informatie bij de medewerkers wordt opgehaald. Eind 2018 heeft ArtEZ een Engagement Scan uitgevoerd, waarin medewerkers gevraagd is hun mening te geven over de organisatie ArtEZ. De response van 36,6% was lager dan verwacht. Het valt op dat 50% van de medewerkers wel is gestart met het invullen van de enquête, maar deze daarna niet volledig heeft afgerond. Dit is bij enquêteren niet ongebruikelijk. Het kan zijn dat de vervolg vraagstelling voor terughoudendheid heeft gezorgd bij de invuller. Door een goede follow-up op de Engagement Scan gaan medewerkers ervaren dat zij invloed kunnen hebben op het beleid van ArtEZ en hun arbeidsomstandigheden. Hierdoor kan de response de volgende keer hoger zijn. De communicatie met betrekking tot de Engagement Scan is daarom van wezenlijk belang.

De Engagement Scan heeft de medewerkers van ArtEZ gevraagd of zij ArtEZ aanbevelen als werkgever. De gemiddelde score die de medewerkers gaven was 7,23. Dit is een prima score. Door in te zoomen op de feedback van medewerkers ontstaat zicht op waardevolle sterke punten van ArtEZ en op welke punten verbeteringen mogelijk zijn.

De sterke punten zijn een opsteker voor ArtEZ en in lijn met goed werkgeverschap, goede werksfeer en collegialiteit. De verbeterpunten neemt ArtEZ serieus; een aantal genoemde punten zijn ook al in gang gezet of passen in een in gang gezette ontwikkeling. Het college van bestuur heeft in 2019 een nieuwe onderwijsvisie vastgesteld; deze visie raakt het genoemde verbeterpunt 'meer focus op de kunst' juist omdat het in de onderwijsvisie gaat om de bedoeling van ArtEZ als hogeschool voor de kunsten. In 2020 kan het gesprek over de visie op het onderwijsproces met de organisatie gaan plaatsvinden; door open met elkaar in gesprek te gaan over de inhoud kunnen we richting geven aan de invulling van de visie en tegelijkertijd elkaar vinden in een beter begrip en betere samenwerking. ArtEZ heeft in het verleden een bewuste keuze gemaakt om docenten aan te trekken met een eigen beroepspraktijk; dat blijkt ook één van de krachten van ArtEZ te zijn en dat past ook heel goed bij de onderwijsvisie. Als uitkomst zien we dat ArtEZ mede daarom een succesvolle kunsthogeschool is met veel topopleidingen.

ArtEZ is ondertussen gestart met het eerder beschreven leiderschapsprogramma voor het college van bestuur, de directeuren en de hoofden om bij te dragen aan de verbeterpunten duidelijkheid in structuur en verantwoordelijkheden, veiligheid en onrust. Wat betreft het verbeterpunt werkdruk is het voornemen om in de volgende engagement scan van 2020 de focus te leggen op dit thema werkdruk.

1.7.14 Arbo en ziekteverzuim

In 2019 is het ziekteverzuim gedaald. Het ziekteverzuim was 4,04% in 2019 t.o.v. 5,76% in 2018. De gemiddelde ziekteverzuimduur is nagenoeg gelijk gebleven t.o.v. het vorige jaar. De meldingsfrequentie (het gemiddeld aantal verzuimmeldingen per medewerker) is in 2019 gedaald van 1,54 in 2018 naar 1,43 in 2019. Het verzuimpercentage in de leeftijdscategorie 66-70 jaar laat een uitschieter zien van 7,79%. Mogelijk houdt dit verband met het verhogen van de AOW-gerechtigde leeftijd.

Wanneer we naar de verzuimduur kijken zien we een daling van het langdurig verzuim (meer dan 43 dagen en minder dan 366 dagen) van 0,78% t.o.v. 2018. Het ziekteverzuimpercentage in deze categorie bedroeg in 2019 2,16% t.o.v. 2,94 in 2018. Het kortdurende verzuim (minder dan 8 dagen) is heel licht afgenomen van 0,66% in 2018 naar 0,59% in 2019. In 2019 is ingezet op een in zo vroeg mogelijk stadium, veelal preventief, inzetten van interventies om uitval te voorkomen, dan wel te verkorten. Dit vertaalt zich mogelijk in de daling van het verzuimpercentage. Er is veel gebruik gemaakt van coaching op fysiek en mentaal gebied, psychologische zorg, loopbaanonderzoek, diverse workshops en taxivervoer. Ook zijn er meerdere workshops dynamisch werken georganiseerd in samenwerking met de organisatie Pim Mulier. Vanuit die workshops heeft het vitaliteitsprogramma HNGW 2.0 (het nieuwe gezonde werken 2.0) verder vorm gekregen. Dit programma wordt momenteel geëvalueerd en toegespitst op de diverse doelgroepen binnen ArtEZ.

1.7.15 Uitkeringen na ontslag

ArtEZ kent geen collectieve regelingen voor vervroegde uittreding. Indien taken van medewerkers vervallen, wordt gezocht naar vervangende werkzaamheden zowel intern als buiten ArtEZ. ArtEZ is zeer terughoudend in het verstrekken van een uitkering na ontslag. Dit vindt slechts plaats na zorgvuldige afweging met P&O en na akkoord van het College van Bestuur. In 2019 is van 5 medewerkers afscheid genomen met een vaststellingsovereenkomst waarbij niet per definitie sprake hoeft te zijn van een uitkering na ontslag/ Mede in het kader van de beheersing van de kosten van WW- en wachtgelduitkeringen (BWW) heeft ArtEZ een overeenkomst gesloten met Robidus en Indooruitstroom. Deze bureaus begeleiden werkloze medewerkers, of medewerkers die werkloos dreigen te worden, in het vinden van werk. In 2019 zijn er geen nieuwe cases aangemeld bij Robidus, maar wel 5 bij Indooruitstroom. De laatste medewerker die bij Robidus in de portefeuille zit is (deels) aan nieuw werk geholpen, maar ontvangt nog een kleine aanvulling op de WW-uitkering. Bij Indooruitstroom is nog 1 medewerker op zoek naar werk.

1.7.16 Vertrouwenspersoon en mediator

Medewerkers

Voor medewerkers, stagiaires en anderen die werkzaamheden vervullen voor ArtEZ, zijn twee externe vertrouwenspersonen beschikbaar. Wanneer medewerkers last hebben van de beleving of ervaring van ongewenst gedrag, kunnen zij in vertrouwen met hun contact opnemen.

Een van deze vertrouwenspersonen is na de zomer tot eind van het kalenderjaar niet inzetbaar geweest door omstandigheden die buiten deze organisatie vallen. Na afstemming met de andere vertrouwenspersoon is afgesproken dat deze beschikbaar is voor alle medewerkers en dat wanneer op enig moment de kwaliteit van de opvang niet kan worden gegarandeerd, er een collega-vertrouwenspersoon kan worden ingeschakeld.

Er zijn bij de externe vertrouwenspersoon 19 meldingen gedaan.

Er is in 2019 meer afstemming en overleg geweest met het CvB. De vertrouwenspersoon ziet dat er veel in beweging is binnen de organisatie, en zal in 2020 met de nieuw hoofd P&O verder werken aan een eenduidig actief beleid waarin preventie en voorlichting een rol gaan krijgen.

Studenten

In samenwerking met de Medezeggenschapsraad heeft ArtEZ in de loop van 2019 een tweede vertrouwenspersoon voor studenten aangesteld. Er zijn daarmee dus twee vertrouwenspersonen voor studenten: één mannelijke en één vrouwelijke. De vertrouwenspersonen zijn extern en kunnen door studenten via mail of telefonisch benaderd worden. Dat is in 2019 in totaal 16 maal gebeurd. Afhankelijk van de situatie volgt hierop begeleiding of advies.

1.7.17 Klachtencommissie ongewenst gedrag

Het College van Bestuur heeft in 2013 een gedragscode voor medewerkers vastgesteld. Deze is bedoeld om een kader te scheppen voor een stimulerend en veilig werk- en studieklimaat. Het geeft helderheid over de normen en regels binnen ArtEZ, waarbij respect, (ethische) verantwoordelijkheid en

integriteit leidende waarden zijn. De opstelling van de gedragscode is primair bedoeld als een vorm van preventief beleid.

De Regeling Klachtencommissie ongewenst gedrag is een aanvulling op de gedragscodes. Zij zijn van toepassing als een medewerker of student in haar/ zijn werk- of studiesituatie is geconfronteerd met ongewenst gedrag van een andere medewerker of student van ArtEZ en daarover een klacht indient. De Klachtencommissie heeft tot taak de klachten over ongewenst gedrag te onderzoeken en vervolgens het College van Bestuur te adviseren over de gegrondheid van de klacht en de eventueel te nemen maatregelen. Verder registreert zij het aantal en de aard van de klachten.

De commissie bestaat uit een voorzitter, twee leden, een plaatsvervangend voorzitter en twee plaatsvervangende leden. De commissie is zodanig samengesteld dat zij over voldoende deskundigheid beschikt inzake ongewenst gedrag en op psychosociaal en juridisch gebied. De leden van de commissie die een klacht behandelen zijn daar niet persoonlijk bij betrokken en hebben er geen persoonlijk belang bij. De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter hebben geen dienstverband bij ArtEZ. De voorzitter en de leden en de plaatsvervangende leden worden door het College van Bestuur voor een termijn van twee jaar benoemd. Zij kunnen telkenmale worden herbenoemd. De commissie wordt tijdens de zitting, bij het opstellen van haar advies en voor de administratieve werkzaamheden bijgestaan door een secretaris. De voorzitter, de leden van de commissie en de secretaris zijn verplicht tot geheimhouding van al hetgeen hen over of in verband met de klacht ter kennis komt.

De samenstelling van de Klachtencommissie was in het verslagjaar als volgt:

- mr. Iet Katz-Soeterboek, voorzitter,
- mr. Silke Croes, plaatsvervangend voorzitter,
- Joan Reinders, lid,
- Elvira van Eijl, plaatsvervangend lid,
- mr. Daniëlle Schattenberg, secretaris.

Thans loopt nog de procedure voor het invullen van de vacature van een lid en een plaatsvervangend lid. In 2019 zijn geen klachten over ongewenst gedrag ingediend. Er zijn evenmin eerder ingediende klachten met een doorlooptijd in 2019.

1.8 Financiën

ArtEZ is in de volle breedte in beweging.

1.8.1 Algemeen

ArtEZ sluit het jaar af met een negatief resultaat van 118 duizend euro en daarmee € 0,863 miljoen euro positiever dan begroot. De verbetering van het resultaat is vooral te danken aan een hogere rijksbijdrage dan door OCW aangekondigd en de niet evenredige stijging van de lasten. Alle posten worden in hoofdstuk 2 de jaarrekening toegelicht.

ArtEZ heeft een gezonde financiële basis. Dit blijkt uit de meerjarenontwikkeling van de financiële kengetallen in de onderstaande tabel. De Inspectie hanteert zogeheten signaleringsgrenzen voor deze kengetallen om de financiële positie en het risicoprofiel van een instelling te kunnen beoordelen. De waarden van de kengetallen voldoen aan de signaleringswaarden van de Inspectie, die eerder als risico-indicatoren dan als strikte normen gehanteerd (dienen te) worden. Uit het rapport "Financiële kengetallen hbo 2014-2018" van de Vereniging Hogescholen blijkt dat de waarden van de financiële kengetallen van ArtEZ de afgelopen vijf jaar rond of boven de gemiddelde hbo-waarden liggen.⁸

Financiën op balansdatum (de financiële kengetallen)

Kengetal	Signalerings- waarde Insp./ streefwaarde ArtEZ	ArtEZ 2019	ArtEZ 2018	Hbo totaal 2018
Solvabiliteit				
Eigen vermogen/ totaal vermogen (Sol. 1)		53%	53%	45%
Eigen vermogen en voorzieningen/ totaal vermogen (Sol. 2)	> 30%	63%	63%	52%
Liquiditeit				
Vlottende activa/ schulden kort	50% - 150%	127%	127%	120%
Huisvestingsratio				
(Huisvestingslasten + afschrijvingen eigen gebouwen en terreinen) / totale lasten	> 15%	11%	12%	10%
Weerstandsvermogen				
Eigen vermogen / totale baten	< 5%	36%	38%	45%
Rentabiliteit				
Exploitatieresultaat / totaal baten ArtEZ:	0% - 3%	-0,2%	0.5%	2.5%
	1 jaar < -10%			
Inspectie:	2 jaar < - 5%			
	Meerjarig < 0%			

De **solvabiliteit** geeft een indicatie van de continuïteit op lange termijn. De solvabiliteit is in 2019 ongeveer gelijk gebleven. Een andere maat voor deze continuïteit is de solvabiliteit waarbij de voorzieningen tot het eigen vermogen worden gerekend. Deze waarde is in 2019 iets gestegen. Er is afgelost op de leningen maar de stand van de bestaande voorzieningen is toegenomen en voor transitie

⁸ Bron: Vereniging Hogescholen- financiële kengetallen_hbo_2014-2018

van personeel is een nieuwe voorziening gevormd. Het eigen vermogen wordt benut voor de ondersteuning van het beleid en de doelstellingen zoals geformuleerd in het instellingsplan. De komende jaren wordt het eigen vermogen onder andere benut voor verbeteringen en onderhoud aan de onderwijsfaciliteiten. Vergelijken met het gemiddelden in het hbo (45.1% respectievelijk 52.2% in 2018) zijn beide waarden van onze solvabiliteit hoog. De ondergrens van ArtEZ voor de solvabiliteit inclusief voorzieningen is 30%, gelijk aan de signaleringswaarde van de Onderwijsinspectie. ArtEZ zit eind 2019 dus ruim boven deze norm.

De **liquiditeit** geeft een indicatie van de weerbaarheid op korte termijn. De liquiditeit is in het boekjaar gestegen naar 127% (het landelijk gemiddelde voor het hbo in 2018: 120%). Onze liquiditeit ligt boven het gemiddelde in het hbo door een positieve cashflow in 2019. Streefwaarde voor deze indicator is een waarde tussen de 50% en 150%, gelijk aan de signaleringswaarde van de Onderwijsinspectie. ArtEZ opereert dus binnen dit kader.

De **huisvestingsratio** geeft weer welk deel van de totale lasten is besteed aan lasten voor huisvesting. Daaronder vallen ook de afschrijvingen voor gebouwen en terreinen. In 2019 zien we nog een kleine daling van deze ratio. In de komende jaren verwacht ArtEZ gezien alle huisvestingsplannen hogere uitgaven en kosten voor huisvesting. Uitgedrukt in verhouding tot de totale lasten zal het aandeel van de lasten in verband met huisvesting ongeveer gelijk blijven.

Het **weerstandsvermogen** is een ratio die aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele calamiteiten financieel op kan vangen. Door een weerstandsvermogen te hanteren voorkomt een organisatie dat het meteen in financiële problemen komt bij een calamiteit. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het eigen vermogen te delen op de totale baten. De Commissie Don⁹ heeft voor organisaties met een omvang als ArtEZ een minimaal weerstandsvermogen van 5% voorgeschreven. Door de aanzienlijke hoeveelheid eigen vermogen van ArtEZ blijft de organisatie de komende jaren ruim boven deze minimumgrens.

De **rentabiliteit** is hier gedefinieerd als de verhouding tussen het resultaat uit gewone bedrijfsvoering en de totale baten uit gewone bedrijfsvoering x 100% (landelijk gemiddelde in 2018: 2.5%). ArtEZ streeft voor de lange termijn naar een rentabiliteit tussen de 0 en 3% voor de gewone bedrijfsvoering. Dus een reële nullijn met een licht positief resultaat om het vermogen in stand te houden. Het opbouwen van vermogen is geen doel op zich; voor specifieke bestemmingen kan een beroep gedaan worden op het eigen vermogen.

Investeringsplan

In 2018 is een nieuw Huisvestingsplan gemaakt met een verdeling korte termijn en langere termijn. Voor de uitvoering van dit plan heeft ArtEZ zich verbonden aan een externe huisvestingsorganisatie. De korte termijn is de periode 2018-2020, de langere termijn de jaren na 2021. Voor de korte termijn zijn plannen gemaakt per stad en per locatie met betrekking tot meerjarenonderhoud, duurzaamheid, masterplan ontwikkeling en specifieke klantwensen.

Bij apparatuur en inventaris is al jaren bij benadering sprake van een ideaalcomplex, waarbij net zo veel wordt geïnvesteerd als afgeschreven.

---

⁹ Rapport 'Financieel beleid van onderwijsinstellingen', 29 september 2009, Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen

Resultatenrekening

De resultatenrekening van ArtEZ in 2019 kan in de volgende beelden worden samengevat in onderstaande twee grafieken.

De baten (excl. financiële baten) bedragen € 60,0 mln. (2018: € 58,0 mln.) en zijn als volgt opgebouwd (in miljoen euro):

Baten	x € 1.000
Rijksbijdragen	51.094
Overige overheidsbijdragen en subsidies	224
Collegegelden	6.327
Baten werk in opdracht van derden	946
Overige baten	1.442
TOTAAL	60.033

Rijksbijdrage en collegegeldopbrengsten zijn de belangrijkste inkomstenbron voor ArtEZ. Het resultaat van ArtEZ is daarom in grote mate afhankelijk van de politieke ontwikkelingen.

De lasten (excl. financiële lasten) bedragen € 60,1 mln. (2018: € 57,8 mln.) en zijn als volgt opgebouwd (in miljoen euro):

Lasten	x € 1.000
Personele lasten	42.703
Afschrijvingen	2.653
Huisvestingslasten	5.205
Overige lasten	9.361
Financiële lasten	228
TOTAAL	59.922

Personele lasten maken verreweg het grootste deel uit van de kosten en dit aandeel neemt nog toe. Per student bedragen de personele lasten € 14,0k. Dit ligt onder het gemiddelde van het hbo-kunstonderwijs € 14,4k per student in 2018, landelijk gemiddelde in het hbo is € 7,3k per student.

Kasstromen en financieringsbehoeften

Gemiddeld bedroegen de uitgaven in 2019 € 5,4 mln. per maand, conform het treasurystatuut moest daarom op de eerste dag van de maand € 8,4 mln. beschikbaar zijn (inclusief te verwachten zekere ontvangsten en vrij opvraagbaar krediet). Gemiddeld bedroegen de banktegoeden circa € 10,0 mln. en op het laagste punt € 8,5 mln. Zelfs zonder de zekere ontvangst van rijksbijdrage en collegegelden was daarmee voldoende beschikbaar om aan de 150%-eis uit ons treasurystatuut te voldoen.

Voor de gewone bedrijfsuitoefening is ArtEZ niet afhankelijk van derden. Ook in 2019 is daarvoor geen extern geld nodig. Waar nodig kan voor onvoorziene omstandigheden gebruik gemaakt worden van een tijdelijke verhoging van de kredietlimiet bij de huisbankier. Voor grote projecten voortkomend uit het strategisch huisvestingsplan zal zo nodig gebruik gemaakt worden van externe financiering.

Treasury

Het treasurybeleid, gebaseerd op de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016, is vastgelegd in het treasurywetboek dat wordt gepubliceerd op de website van ArtEZ. Tegoeden worden beschikbaar gehouden op (internet)sparrekeningen van de huisbankier ABN-AMRO en van ING. Evenmin als in 2018 heeft ArtEZ in 2019 niet belegd in aandelen of andere effecten. In 2019 zijn geen nieuwe leningen aangegaan. De lopende leningen worden hieronder weergegeven.

Lening	Vorige omvang	Huidige omvang	Loopt tot
Geldlening NV Bank Nederlandse Gemeenten	1.564	1.273	2023
Geldlening ABN AMRO	4.267	4.000	2034
Geldlening bij Saxion Hogescholen	528	508	2023

De geldlening die ArtEZ heeft lopen bij ABN-AMRO heeft een variabele rente. Dit houdt een zeker risico in. Om dit risico af te dekken maakt ArtEZ gebruik van een renteswap, zuiver en alleen om dit renterisico op te vangen, vanaf 2004. Deze renteswap liep af in 2019. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de langlopende schulden in de jaarrekening.

1.8.2 Continuïteitsparagraaf

De continuïteitsparagraaf in het jaarverslag is in eerste instantie bedoeld als weerslag van de interne discussie en besluitvorming over het toekomstige beleid en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. Daarbij worden alle verwachte ontwikkelingen op hoofdlijnen weergegeven.

Eind 2015 heeft ArtEZ het instellingsplan voor de periode 2016-2021 vastgesteld: “*Here as the centre of the world*”. De in dit plan benoemde ambities liggen ten grondslag aan de prognoses die hierna uitgewerkt zijn.

Kengetallen meerjaren ontwikkeling formatie en studentenaantallen

Kengetallen	Werkelijk			Prognose					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Studenten	2.876	2.934	3.037	3.028	3.134	3.180	3.196	3.207	3.208
Management/directie	63	64	66	66	66	65	65	64	63
Onderwijzend personeel	213	219	215	226	229	243	251	251	251
Wetenschappelijk personeel	6	4	4	5	5	5	5	5	5
Overige medewerkers	153	155	159	160	159	159	159	159	159
Totale formatie	417	442	444	457	459	472	479	481	478

Het aantal bij ArtEZ ingeschreven studenten is sinds 2016 licht stijgend. De verwachting is dat het totale studenten aantallen de komende jaren stijgen naar ongeveer 3200 in 2023. Studenten aantallen bij de bacheloropleidingen blijven naar verwachting nagenoeg gelijk vanwege de landelijke afspraken binnen het kunstonderwijs. Alleen de AKI Academie voor Art & Design verwacht een toename in het aantal studenten in de komende jaren. Oorzaak van deze stijging is o.a. een wijziging bij de opleiding Moving Image. Sinds het collegejaar 2019-2020 is de instroom verlaagd van vwo naar havo en de opleidingsduur gewijzigd naar 4 jaar. De eenheid Masteropleidingen ziet de komende jaren de instroom van studenten stijgen. Daarnaast wordt ingezet op het binnenhalen van meer subsidies voor onderzoeksprojecten en overige opbrengsten waarmee de eenheid Onderzoek & Valorisatie steviger wordt neergezet.

De groep van onderwijzend personeel steeg licht in 2019. Er is weliswaar sprake van een uitstroom door natuurlijk verloop de komende jaren, maar er is in verband met de groei van de masteropleidingen ook sprake van nieuwe aanstellingen. Als gevolg van overformatie bij een aantal opleidingen zal het komende jaar gekeken worden naar mogelijke uitstroom.

Meerjarenbalans en -begroting

Op grond van bovenstaande prognoses is de meerjarenbegroting opgesteld. De begrotingscijfers voor 2020 zijn in december 2019 vastgesteld door het College van Bestuur. De meerjarenbegroting is tevens besproken met de Raad van Toezicht in december 2019 en door hen goedgekeurd. De meerjarenbalans is aangepast aan de hand van de realisatie van 2019¹⁰.

Meerjarenbalans	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Activa						
Materiële vaste activa	28.211	29.733	28.775	27.623	26.321	25.036
Vorderingen	679	679	679	679	679	679
Liquide middelen	<u>12.004</u>	<u>9.177</u>	<u>9.213</u>	<u>9.469</u>	<u>10.054</u>	<u>10.820</u>
Totaal activa	40.894	39.589	38.667	37.771	37.053	36.534
Passiva						
Eigen vermogen	21.771	21.317	20.927	20.558	20.404	20.435
Voorzieningen	3.938	3.938	3.938	3.938	3.938	3.938
Langlopende schulden	5.193	4.615	4.037	3.459	2.881	2.303
Kortlopende schulden	<u>9.992</u>	<u>9.720</u>	<u>9.766</u>	<u>9.816</u>	<u>9.830</u>	<u>9.858</u>
Totaal passiva	40.894	39.8589	38.667	37.771	37.053	36.534
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liquiditeit	127%	101%	101%	103%	109%	117%
Solvabiliteit	63%	64%	64%	65%	66%	67%
Rentabiliteit	-0.2%	-0,8%	-0.6%	-0,6%	-0.2%	0,1%

Bij de materiële vaste activa is rekening gehouden met stijgende investeringen in de panden. Uitgangspunt is dat hiervoor vanaf 2020 vreemd vermogen (€1.000k) wordt aangetrokken, wat zichtbaar is bij de langlopende schulden. De liquide middelen nemen hierdoor niet in dezelfde mate af; wel zichtbaar is het effect van de extra aflossingen. De balans volgt uit de resultatenrekening. Voor de aanvullende lening is rekening gehouden met 2% rentelasten. De solvabiliteit en liquiditeit blijven binnen de door ArtEZ gehanteerde grenzen.

In het verleden is veel gereserveerd om herhuisvesting op diverse plekken mogelijk te maken. Door de uitvoering van de huisvestingsplannen zal ook de stand van de huisvestingsreserve de komende jaren dalen. Deze daling verloopt heel geleidelijk doordat de kosten niet in een keer ten laste van de reserve komen maar door middel van afschrijvingen.

¹⁰ Met mogelijke financiële effecten als gevolg van COVID-19 is in de voorliggende meerjarenbegroting geen rekening gehouden, uiteraard is ArtEZ bezig met het bepalen van de mogelijke gevolgen.

Meerjarenbegroting	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Baten						
Rijksbijdrage en overige overheidsbijdragen	50.508	51.180	52.696	53.884	54.388	55.159
Collegegelden	6.322	6.837	7.046	7.126	7.141	7.204
Baten werk in opdracht van derden	801	700	698	704	704	709
Overige baten	2.136	1.877	1.694	1.691	1.682	1.560
Totaal baten	59.767	60.594	62.133	63.405	63.915	64.632
Lasten						
Personele lasten	42.980	42.891	43.704	44.650	44.913	45.386
Afschrijvingen	2.831	3.085	3.133	3.072	3.006	2.721
Huisvestingslasten	5.066	5.125	5.160	5.197	5.234	5.247
Overige lasten	9.611	9.813	10.408	10.751	10.829	11.171
Totaal lasten	60.488	60.914	62.405	63.671	63.982	64.525
Saldo baten en lasten	-721	-320	-272	-266	-67	107
Financiële baten en lasten	-259	-134	-118	-103	-87	-76
Resultaat	-980	-454	-390	-369	-154	31

De meerjarenbegroting is opgesteld in overleg met de directeuren van de academies. De academies die een toegestaan tekort hebben in 2019 compenseren dit door positieve resultaten in de meerjarenbegroting, met uitzondering van de huisvesting en de AKI waarvoor separate reserves zijn gevormd.

In de voorliggende meerjarenbegroting is geen rekening gehouden met een incidentele verhoging van de rijksbijdrage of een verhoging van de lasten. De stijging van de studievoorschotmiddelen/kwaliteitsafspraken is wel in de meerjarenbegroting verwerkt. Daarnaast wordt de stijging van de baten voornamelijk veroorzaakt door de AKI Academie voor Art & Design, de groei van het aantal masterstudenten in de opleidingen en de groei van de tweede en derde geldstroom.

De verwachte ontwikkeling van de lasten beweegt mee met de ontwikkelingen van de baten en wordt beïnvloed door de investeringen in huisvesting.

Concluderend kan gesteld worden dat de financiële positie van ArtEZ hogeschool voor de kunsten gezond is en er voldoende ruimte is om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen.

Effect van COVID-19

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden en maatschappelijke gevolgen. De effecten van deze crisis op de lange termijn ontwikkelingen op globaal en nationaal niveau zijn op dit moment nog niet duidelijk. Dit alles legt een zware druk op de organisatie en het personeel. Het in snel tempo ontwikkelen van digitale lesmethodes, digitaal lesgeven en nog tal van initiatieven die binnen de organisatie zijn uitgerold hebben veel energie en aanpassingsvermogen geleverd van het personeel. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van onze taak als onderwijsinstelling.

Gezien de snelheid en onduidelijkheid van de ontwikkelingen rondom deze crisis is het niet mogelijk om deze financiële gevolgen op dit moment betrouwbaar te kwantificeren. Dit is onder andere afhankelijk van de duur, de ontwikkeling van de verspreiding van het virus en maatregelen vanuit het kabinet. Op basis van de beschikbare informatie verwacht ArtEZ op korte termijn geen continuïteitsrisico. De liquiditeits- en solvabiliteitspositie is solide genoeg gezien de omvang van de 1e geldstroommiddelen van de totale baten.

De financiële impact van COVID-19 is derhalve voor de totale baten, het resultaat en de liquiditeit op de korte termijn zeer beperkt, daar de financieringsstromen zijn gegarandeerd. Met de hiervoor genoemde

(en eventuele andere) mogelijke financiële effecten als gevolg van COVID-19 is in de voorliggende meerjarenbegroting geen rekening gehouden, uiteraard is ArtEZ bezig met het bepalen van de mogelijke gevolgen.

De impact van het pakket aan maatregelen dat door de diverse overheden is genomen om het virus te bestrijden hebben grote impact op de instelling. Zowel onderwijskundig als voor de bedrijfsvoering. In paragraaf 2.6.12 Gebeurtenissen na balansdatum is specifiek toegelicht welke financiële impact op korte/middellange termijn wordt verwacht als gevolg van COVID 19 en het verwachte effect hiervan op het resultaat en onze liquiditeitspositie.

De ernst en duur van de coronavirus uitbraak is op het moment van opstellen van dit jaarverslag erg onzeker en daarmee ook de mogelijke effecten die het op de instelling zal hebben. Voorop staat dat alle mogelijke maatregelen genomen zullen worden om de medewerkers en studenten te beschermen en risico's zo veel mogelijk te beperken of te mitigeren. Hierbij wordt de continuïteit van de instelling zoveel als mogelijk gewaarborgd. Er zijn meerdere maatregelen getroffen om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te remmen.

De belangrijkste maatregelen:

- Sluiten gebouwen. Alle gebouwen zijn als gevolg van de aangescherpte (overheids)maatregelen vanaf 16 maart gesloten. Het onderwijs en andere werkzaamheden worden sindsdien op afstand verzorgd en inmiddels worden versoepelende maatregelen onderzocht en eventueel ingepast. Het protocol/ leidraad die door de Vereniging Hogescholen wordt verstrekt is voor ons daarin leidend in goede afstemming met de medezeggenschapsraad, de vertegenwoordiging vanuit de veiligheidsregio's waartoe wij behoren en de andere kunsthogescholen.
- Digitaal onderwijs. Zo veel mogelijk onderwijs wordt digitaal verzorgd, met alle daar aan gerelateerde aanpassingen en investeringen.
- Voor de toelatingen en toets momenten wordt in overleg met de Centrale Examencommissie en de medezeggenschap gezocht naar alternatieven – waar nodig wordt een aanvulling op het Onderwijs en Examenreglement (de OER) gemaakt in overleg en met goedkeuring van de medezeggenschap.
- Stages. Geplande stages kunnen niet worden aangevangen, waardoor alternatieve lesprogramma's moeten worden opgezet of studies worden uitgesteld.
- Reizen gecancelld. Alle zakelijke en studenten reizen zijn tijdelijk verboden, waar nodig zijn studenten en medewerkers teruggehaald.
- Thuiswerken. Alle medewerkers werken zoveel mogelijk vanuit huis, zolang als dit nodig is.

De adviezen die opgelegd worden door het RIVM en de afspraken in het servicedocument tussen de VH en OCW worden hierbij gevolgd.

1.9 Risico beheersing en interne controle

Algemeen

ArtEZ heeft in 2019 invulling gegeven aan de risicobeheersing door dit onderwerp van gesprek te laten zijn in de kwartaalbesprekingen met de directeuren. Een van de resultanten hiervan is het beleidsrijk inzetten van de extra rijksmiddelen welke in 2019 zijn ontvangen. Risicobeheersing en interne controle is bij ArtEZ volop in ontwikkeling, dit heeft zijn uitwerking reeds gehad in de bespreking van de begroting van 2020. In 2020 zal dit met de directeuren en hoofden verder worden geformaliseerd. Daarnaast zal hierover per kwartaal/ tertiaal worden gerapporteerd.

Planning en control

Planning en control ArtEZ hangt de besturingsfilosofie aan om verantwoordelijkheden laag in de organisatie te beleggen. De planning en control cyclus vormt een belangrijk instrument voor het college van bestuur om de besturingsfilosofie uit te dragen en verder vorm te geven.

In het instellingsplan ("Here as the centre of the world") zijn de ambities van de hogeschool voor de periode 2016-2021 verwoord. Academies, opleidingen, onderzoek & valorisatie en het Servicebedrijf hebben de centrale ambities in 2019 in hun eigen jaarplannen vertaald naar specifieke doelen. Deze plannen en keuzes daarbinnen komen uiteindelijk tot uiting in begrotingen. ArtEZ maakt gebruik van een gedetailleerde begroting en een meerjarenprognose. Ze zijn een vast onderdeel van de planning en control cyclus. Periodiek ontvangt elke budgethouder rapportages (financieel en personeel) om de voortgang te kunnen monitoren. Dit biedt hen de mogelijkheid om bij eventuele afwijkingen snel bij te sturen.

De (mogelijke) gevolgen van COVID-19

De belangrijkste risico's die voortvloeien uit de huidige onzekere situatie inzake Covid-19 zijn:

- Verzorgen onderwijs op afstand. De kernactiviteit van de instelling, het verzorgen van onderwijs, kan niet op de reguliere wijze plaatsvinden. In versneld tempo hebben de onderdelen van ArtEZ maatregelen getroffen om het leren op afstand mogelijk te maken, waarbij krachten en expertises worden gebundeld. Niet alle studenten beschikken over de juiste devices om digitaal onderwijs te volgen wat leidt tot investeringen van de onderwijsinstelling.
- Studenten welzijn. Docenten en decanen houden op afstand contact met (individuele) studenten. We zijn ons ervan bewust dat dit verre van optimaal is, maar is op dit moment het maximaal haalbare, informatie hieromtrent is beschikbaar op onze website artez.nl.
- Onrechtmatigheden. Doordat niet altijd de reguliere processen kunnen worden gevolgd is er een mogelijk risico op onrechtmatige bestedingen.

1.10 Huisvesting

ArtEZ maakt kostenbewuste keuzes ten aanzien van haar vastgoedportefeuille. De gebouwen van ArtEZ passen goed bij de opleidingen en studierichtingen.

In 2018 is op gebied van huisvesting een plan ontwikkeld met een onderverdeling naar de korte termijn voor de jaren 2018, 2019 en 2020 en de langere termijn voor de jaren daarna. De korte termijnplannen zijn projecten die gaan over alle locaties in de drie steden van ArtEZ en zijn te verdelen naar meerjarenonderhoudsplannen (MJOP), duurzaamheid of specifieke klantenwensen. De langere termijnplannen gaan over de zogenaamde masterplanontwikkeling per stad en deze moeten antwoord gaan geven op de vraag wat de optimale huisvesting is voor de langere termijn van de academies van ArtEZ.

In 2019 is voor ruim 1.3 mln. projecten gerealiseerd; dit bedraagt 66% van de doelstelling voor 2019. De realisatie betreft met name projecten op gebied van onderhoudswerkzaamheden, een aantal duurzaamheidsmaatregelen en specifieke klantwensen zoals het aanbrengen van ledverlichting in het Theatrium, geluidsisolatie van de studio's in het conservatorium in Enschede, herinrichting van het restaurant van het conservatorium in Zwolle en aanpassingen in de Pandorazaal in Zwolle. Het gereserveerde budget voor Masterplannen (€ 927k) is voor slechts 27% benut (€247k) en dat leidt tot de totale uitputting van 66% op het totale budget voor projecten in 2019. Voor elk project is in 2019 elke maand de voortgang gerapporteerd.

Deze voortgangsrapportage is, naast een duidelijke structuur en werkwijze, onderdeel van de vernieuwde werkwijze van huisvesting die vorm gekregen heeft. In 2019 zijn de stuurgroepen per stad weer opgestart. Daarin waren de ervaren knelpunten in het huidig gebruik en de nieuwe ontwikkelingen onderwerp van gesprek. Door de totstandkoming van de nieuwe onderwijsvisie van ArtEZ zijn de contouren voor het masterplan opgezet; een meer gedetailleerde ontwikkeling van masterplannen huisvesting per academies en daardoor voor heel ArtEZ blijft nog achter op de eerder gemaakte prognoses. Gereserveerde budgetten hiervoor in 2019 schuiven daardoor naar 2020.

In Arnhem is de huur van de Driekoningenstraat opgezegd door de verhuurder. Voor het masteronderwijs van die locatie in samenwerking met de gebruikers van Oude Kraan 74 is inhuizen op bestaande locatie vormgegeven.

In Zwolle zijn diverse verkenningen geweest naar de mogelijkheden van een uni-locatie bij de Spoorzone in samenwerking en overleg met de gemeente, de provincie en collega instellingen uit Zwolle. Er zijn gesprekken gevoerd met diverse stakeholders met als doel te komen tot een nieuwe huisvesting aan de Spoorzone voor zowel de huidige locatie aan de Rhijnvis Feithlaan als de Stadsmuur. Het betrekken van een uni-locatie beogen wij omdat we graag meer interdisciplinair willen opleiden, meer interactie met de omgeving willen. Daarnaast kunnen wij efficiënter en duurzamer zijn door samen één gebouw te betrekken.

1.11 Servicebedrijf

Bedrijfsprocessen

Het Servicebedrijf van ArtEZ staat ten dienste van het onderwijs en onderzoek. Om het onderwijs en onderzoek de ondersteuning te kunnen bieden die het nodig heeft om zich verder te kunnen ontwikkelen, is het Servicebedrijf in 2019 verdergegaan met het opnieuw ijken van haar bedrijfsprocessen, steeds in gesprek met het onderzoek en onderwijs. Knelpunten zijn opgelost en dat heeft geleid tot een verbetering van de performance. Ook is duidelijk geworden waar de verdere ontwikkeling voor 2020 ligt. De verschillende afdelingen van het Servicebedrijf zullen dit zelfstandig oppakken. Ook in deze verdere ontwikkeling blijft het gesprek met het onderwijs leidend.

AVG

In het voorjaar van 2019 heeft een onafhankelijk, extern bureau een AVG-scan uitgevoerd. De uitslag daarvan is positief: ArtEZ is AVG-proof. Privacy en *privacy awareness* zijn onderdeel geworden van de dagelijkse praktijk. In alle organisatieonderdelen zijn privacy contactpersonen benoemd. Om het onderwerp blijvend aandacht te geven en ArtEZ-breed te bewaken, is daarnaast een privacy officer aangesteld. Sinds 2018 heeft ArtEZ ook een functionaris voor gegevensbescherming.

ICT-scan

Wat zijn de stappen om te komen tot een ICT-inrichting waar onderwijs, studenten, docenten en ondersteunend personeel volledig en efficiënt door ICT ondersteund wordt? Om die vraag te beantwoorden, heeft ArtEZ begin 2019 een externe partij gevraagd mee te kijken met onze ICT. Uit de scan die deze partij heeft gemaakt, blijkt dat de hardware en mogelijkheden van het ICT-landschap van ArtEZ voldoen aan de wensen van de eindgebruikers. Wel is er nog ruimte voor verbetering bij de procesinrichting. We hebben daarom een vervolgoopdracht gegeven. Die is eind 2019 afgerond. Het resultaat: er is een beschrijving gemaakt van rollen en taken van ICT-medewerkers en er is een architectuurboard ingesteld. Daarnaast is een advies gegeven voor het vormgeven van demand- en changemanagement.

ICT infrastructuur

ArtEZ heeft een nieuwe telefooncentrale en is daarbij overgestapt van ISDN bellen naar IP telefonie. Om een betere samenwerking in het virtuele conservatorium mogelijk te maken, is de internetsnelheid van het ArtEZ conservatorium verhoogd van 1 Gbit naar 10 Gbit.

Management Development Leidinggevenden (MDL)

Het programma MDL geeft praktische tools voor de dagelijkse praktijk van leidinggevenden. In 2019 zijn ArtEZ-breed workshops gegeven over verzuim(gesprekken), arbeidsrecht, leidinggeven en financiën.

Crisistraining

We waren al gestart met het trainen van ArtEZ-medewerkers in crisissituaties. Daar zijn we in 2019 mee verder gegaan.

Suïcidepreventie

In aansluiting op de landelijke aandacht voor preventie van suicide onder jongeren hebben alle medewerkers van ArtEZ de mogelijkheid gekregen om een suicidepreventietraining te volgen. Deze is in huis georganiseerd. Tweehonderd medewerkers hebben deelgenomen. Daarnaast hebben we de interne informatievoorziening en beschikbaarheid van hulpmiddelen verbeterd.

Training tijdsurfen voor studenten

Ruim zestig studenten hebben gebruik gemaakt van de training 'tijdsurfen'. Hierin leren ze bewust omgaan met tijd, studiedruk en de toenemende druk van social media. De trainingen bestaan uit meerdere bijeenkomsten en een ondersteunende digitale module.

Studentenwelzijn

In aanloop naar het plan Kwaliteitsafspraken heeft het Servicebedrijf samen met het onderwijs onderzoek gedaan naar de werking van de studentenwelzijnketen. Bij het onderzoek zijn hoofden van opleidingen, studieloopbaanbegeleiders en decanen betrokken. Uit het onderzoek blijkt dat de keten voldoende werkt, vooral dankzij de kleinschaligheid van het onderwijs en de grote betrokkenheid van medewerkers. Het onderzoek geeft ook aanknopingspunten voor verbetering. Deze verbeteringen zijn onderdeel geworden van het plan Kwaliteitsafspraken.

Vertrouwenspersonen

In 2019 zijn twee nieuwe vertrouwenspersonen voor studenten aangesteld. Hiermee hebben studenten de mogelijkheid te kiezen uit een vrouwelijke en een mannelijke vertrouwenspersoon.

Innovatieproject Samen Leren Samen Werken

In dit project zijn stappen gezet om te komen tot een nieuwe digitale leeromgeving. We hebben studenten en docenten gevraagd naar hun wensen en eisen hiervoor. Er is een bezoek gebracht aan de Erasmus Universiteit om te zien hoe zij dit ingericht hebben. Er zijn eerste concepten voor een nieuwe Digitale Leer Omgeving (DLO) uitgewerkt. Het vervolg van dit project zal onderdeel zijn van de Kwaliteitsafspraken.

Innovatieproject Flexibilisering onderwijs

Binnen ArtEZ bestaat behoefte aan het vergroten van deskundigheid rondom flexibilisering van het onderwijs. We hebben de ambitie om aan te sluiten bij de toenemende diversiteit van onze instroom en de veranderende vraag naar onderwijs: flexibel en op maat.

In het kader van het Innovatieproject *Flexibilisering onderwijs* zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd. Er zijn ervaringen geïnterviewd van opleidingen die op verschillende aspecten al flexibel werken. Bijvoorbeeld door het geven van onderwijs op afstand, door samen te werken met een andere instelling of door maatwerk te bieden voor zij-instromers. Er is onderzoek gedaan naar mogelijkheden om eerder verworven competenties (EVC) te erkennen en zo maatwerk te leveren. Verschillende opleidingen hebben deelgenomen aan de FlexScan die is ontwikkeld door CINOP. De FlexScan geeft een beeld van huidige vormen van flexibilisering en van ambities rondom flexibilisering. De FlexScan is ingevuld door hoofden, docenten en studenten van deze opleidingen.

De projectresultaten vormen input voor vervolgprijzen binnen het plan Kwaliteitsafspraken onder het thema Onderwijsdifferentiatie.

Visitaties en ingediende accreditatie aanvragen 2019

Hieronder een overzicht van de visitaties die in 2019 hebben plaatsvonden. Allemaal met een positief accreditatie advies van de visiterende en beoordelende instantie de AeQui en een positief besluit van de NVAO voor verlenging van de accreditatie. De opleidingen Dans en Docent Dans hebben bovendien nog het bijzonder kenmerk Circulaire valorisatie gekregen.

- Bacheloropleiding Dans
- Bacheloropleiding Docent Dans
- Masteropleiding Muziektherapie
- Masteropleiding of Arts in Fine Art and Design (DAI, Typografie, Fashion Design, Fashion Strategy)
- Master Muziek.

1.12 Horizontale en verticale verantwoording

ArtEZ legt als organisatie verticaal verantwoording af aan haar toezichthouders. Intern rapporteert het College van Bestuur aan de Raad van Toezicht. Extern legt ArtEZ verantwoording af aan de minister van OCW via haar jaarverslag.

De NVAO en de Onderwijsinspectie houden toezicht op de kwaliteit van het onderwijs respectievelijk de naleving van de wet- en regelgeving.

ArtEZ wil haar handelen afstemmen op de behoeften van haar omgeving. Zo stemmen we de inhoud van onze studieprogramma's af op ontwikkelingen in en wensen van het beroepenveld. Binnen de opleidingen betrekken we werkgevers en beroepenveld bij het onderwijs. Dat gebeurt in de vorm van werkveldcommissies. Verder participeert ArtEZ in relevante netwerken en organiseert ze activiteiten en evenementen, zoals de jaarlijkse afsluiting van het studiejaar (Finals). Naast regulier bestuurlijk overleg met de gemeenten Arnhem, Enschede en Zwolle en andere hogescholen en universiteiten, ontvangt en bezoekt ArtEZ regelmatig externe stakeholders.

Intern betrekken we de studenten en medewerkers bij het beleid van ArtEZ. Primair gebeurt dat via de medezeggenschapsraad, deelraden en opleidingscommissies, waar studenten en medewerkers met de bestuurders van ArtEZ overleggen om het beleid effectief te beïnvloeden. Maar ook daarbuiten leggen de bestuurders hun oor regelmatig op de studie- en werkvloer te luisteren om nog beter te weten wat er in hun omgeving gaande is en welke behoeften er zijn.

ArtEZ voldoet aan alle publicatieverplichtingen over onze governance die de branchecode Goed Bestuur voorschrijft. Informatie hierover wordt onder meer gedeeld op de website van ArtEZ. Het College van Bestuur evalueert jaarlijks zijn functioneren en doet daarvan verslag aan de Raad van Toezicht. Deze evaluatie wordt besproken in de renumeratiecommissie en met de CvB-leden in hun functioneringsgesprekken.

1.13 Notitie Helderheid

In de notitie helderheid is een aantal thema's geïdentificeerd. Deze notitie is bedoeld om de bekostigde universiteiten en hogescholen helderheid te laten verschaffen over de interpretatie en toepassing van de bestaande bekostigingsregels voor de tellingen van de bekostigingsparameters van 1 oktober 2003 en volgende jaren. ArtEZ volgt de richtlijnen zoals deze in de notitie zijn vastgelegd.

Thema 1 Uitbesteding

Uitbesteding, zoals beschreven in de notitie 'Helderheid', is het uitbesteden van (delen van het) bekostigd onderwijs aan een niet door de overheid bekostigde private organisatie, tegen betaling van de geleverde prestatie. ArtEZ besteedt geen (delen van het) onderwijs uit aan niet-bekostigde instellingen.

Thema 2 Investeren van publieke middelen in private activiteiten

Het gaat om investeringen van een instelling in commerciële activiteiten voor of in samenwerking met derden, die op geen enkele wijze een relatie hebben met de kernactiviteiten onderwijs, onderzoek en kennisoverdracht. ArtEZ heeft de keuze gemaakt om alle contractactiviteiten direct te koppelen aan haar valorisatieafdeling, dat is een onderdeel van de eenheid onderzoek & valorisatie. Deze activiteiten dienen altijd en aantoonbaar een directe relatie te hebben met het onderwijs, en daarvoor bovendien van meerwaarde te zijn. Ze zijn kostendekkend, als waarborg dat er geen publieke middelen worden aangewend om private activiteiten te financieren.

Thema 3 Het verlenen van vrijstellingen

De instelling kan een student vrijstelling verlenen voor het afleggen van tentamens of examens. Die vrijstelling gebeurt op basis van eerder afgelegde (en gehaalde) tentamens of examens, of op basis van buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden. De examencommissie verleent de vrijstellingen; in de onderwijs- en examenregeling is geregeld op welke gronden ze dat kan doen. ArtEZ heeft dit geregeld in haar onderwijs- en examenregeling (OER) en ziet hierop toe via de (centrale) Examencommissie.

Thema 4 Bekostiging van buitenlandse studenten

Het is een bekostigingsvoorwaarde dat een student op de datum van 1 oktober staat ingeschreven bij een instelling. Het is mogelijk dat een student, die nog niet in het bezit is van een verblijfsvergunning en daardoor nog in het buitenland verblijft (art. 7.32 onder d) wel al wordt ingeschreven. Deze student mag vervolgens alleen meetellen voor de bekostiging als hij voldoet aan de voorwaarde dat hij daadwerkelijk onderwijs in Nederland aan een Nederlandse instelling volgt. ArtEZ volgt deze richtlijn bij bekostiging buitenlandse studenten.

Thema 5 Collegegeld niet betaald door student zelf

In een aantal gevallen hebben studenten hun collegegeld niet zelf betaald. Dit kan om verschillende redenen zijn gebeurd, bijvoorbeeld omdat de student in een moeilijke financiële positie zit. In sommige gevallen wordt het collegegeld daarom via een speciaal (nood)fonds door de instelling betaald. Naast de beurzen gaat het ook om de standaard betalingen. Als iemand anders voor een student betaalt (bijvoorbeeld ouders, werkgever) geeft de student daar altijd toestemming voor. Ingeval van betaling door derden is dat geregeld in Studielink. In ieder geval betalen wij als ArtEZ nooit het collegegeld voor studenten.

Thema 6 Studenten die modules van opleidingen volgen

Een persoon mag slechts meetellen voor de bekostiging als hij is ingeschreven bij een opleiding gericht op het aan een CROHO-opleiding verbonden getuigschrift. Modules van opleidingen die niet leiden tot een aan een CROHO-opleiding verbonden getuigschrift, dan wel als aparte trajecten aangeboden modules zijn geen CROHO-opleidingen en worden daarom niet bekostigd.

Thema 7 Studenten die een andere opleiding volgen dan waarvoor ze zijn ingeschreven

In de notitie zijn verschillende varianten beschreven. ArtEZ volgt deze richtlijnen.

Thema 8 Bekostiging van maatwerktrajecten

Instellingen ontwikkelen maatwerktrajecten waarbij een derde – een externe organisatie of bedrijf – een bijdrage betaalt voor het op maat snijden van een bestaande opleiding. ArtEZ kent geen bekostigde maatwerktrajecten.

Thema 9 Bekostiging van het kunstonderwijs

In de notitie zijn verschillende uitgangspunten beschreven. ArtEZ volgt deze richtlijnen.

1.14 Verslag van de Raad van Toezicht

Samenstelling

De Raad van Toezicht was in 2019 als volgt samengesteld:

- dhr. P. Ballings, voorzitter,
- mw. dr. A. Esmeijer,
- mw. drs. W.L.M. de Koning-Martens,
- dhr. R. Martens MA,
- mw. prof. dr. P.L. Meurs.

In 2019 vonden geen mutaties in de samenstelling van de RvT plaats. Teneinde de continuïteit beter te waarborgen is in maart 2019 het Rooster van Aftreden aangepast. Vier leden die gelijktijdig zijn benoemd, treden nu getrapt af: A. Esmeijer en R. Martens per 5 maart 2021 en P. Ballings en W. de Koning per 5 maart 2023. Echter, op 13 november 2019 heeft R. Martens laten weten zijn functie bij de RvT per 1 januari 2020 neer te leggen. P. Ballings heeft aangegeven zijn functie als voorzitter in 2020 te willen beëindigen, maar wel deel te willen blijven uitmaken van de RvT.

De bezoldiging van de RvT-leden is vastgelegd in de Regeling Bezoldiging Toezichthouders ArtEZ die per 1 januari 2013 is vastgesteld.

De leden van de Raad van Toezicht hadden in 2019 de volgende hoofd- en nevenfuncties:

P. Ballings

- Directeur Gate Advies (hoofdfunctie).
- Voorzitter Raad van Toezicht ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Voorzitter Raad van Toezicht Eurosonic Noorderslag.
- Voorzitter Raad van Toezicht LikeMinds.
- Voorzitter bestuur Sonic Acts.
- Voorzitter bestuur Cinedans.
- Voorzitter bestuur Moai Social Design project Up.
- Voorzitter bestuur Stichting Kenetisch Noord (SKN).
- Lid bestuur De Toneelmakerij.
- Voorzitter bestuur St. Vondel/ Brasserie Stadsschouwburg Amsterdam BV/ITA.
- Vicevoorzitter SJL (John Leerdam).

A. Esmeijer

- Directeur-bestuurder Prins Bernhard Cultuurfonds (hoofdfunctie).
- Lid Raad van Toezicht NOS (Nederlandse Omroep Stichting).
- Lid Raad van Toezicht NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek).
- Lid bestuur Stichting ALN (Aanwending Loterijgelden Nederland).
- Lid bestuur Stichting Kansspelbelangen NOC*NSF/ALN.
- Lid bestuur Stichting The Hague Club.
- Lid bestuur Blockbusterfonds.
- Lid Raad van Toezicht ArtEZ hogeschool voor de kunsten.

W.L.M. de Koning-Martens

- Vicevoorzitter College van Bestuur Radboud Universiteit (hoofdfunctie).
- Lid Ledenraad Coöperatie Surf.
- Lid Raad van Toezicht, ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Lid Raad van Toezicht, Isala.
- Lid Raad van Advies, InScience.
- Plaatsvervangend lid College voor Toetsen en Examens (CvTE).

R. Martens MA

- Artistiek Directeur Stichting Institute for Human Activities (hoofdfunctie).

- Lid Raad van Toezicht ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Promovendus Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK), School of Arts Hogeschool Gent.
- Gastdocent bij onder andere Goldsmiths (University of London) en De Ateliers (Amsterdam).

P.L. Meurs

- Hoogleraar Bestuur van de Gezondheidszorg Erasmus Universiteit Rotterdam (hoofd functie).
- Voorzitter Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) (hoofd functie), tot 1 juni 2019.
- Voorzitter Raad van Toezicht Prins Bernhard Cultuurfonds.
- Lid Raad van Toezicht ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Lid Raad van Toezicht Academisch Medisch Centrum Amsterdam.
- Lid Raad van Toezicht Universiteit van Amsterdam.
- Lid Raad van Toezicht Parnassiagroep.
- Buitengewoon lid Onderzoeksraad voor Veiligheid.
- Lid Algemeen Bestuur Vereniging AEGON.

Vergaderingen en activiteiten RvT

In 2019 vonden vier reguliere vergaderingen van de Raad van Toezicht plaats. Vanaf juni 2019 vergaderde de RvT ook separaat ter voorbereiding op de reguliere vergadering met het CvB.

Op 22 maart kwam aan de orde: Voortgang dossiers (AKI, Graduate School, Huisvesting, personele mutaties management), Wijziging Rooster van Aftreden RvT, Plan Kwaliteitsafspraken, Onderwijsvisie.

Op 20 juni werden de Jaarstukken 2018 besproken en goedgekeurd. Daarnaast werd gesproken over: Einde eerste termijn CvB-lid N. Shah, Samenstelling CvB (mogelijkheid van drie naar twee leden), Herbenoeming voorzitter CvB, 'ArtEZ toekomstbestendig', Plan Kwaliteitsafspraken, Voortgangrapportages (AKI, Graduate School, Huisvesting en Servicebedrijf/Basis op Orde).

Op 4 oktober werd gesproken over: Herbenoeming voorzitter CvB, Voorbereiding en systematiek functionerings- en beoordelingsgesprekken CvB-leden, Samenstelling CvB (mogelijkheid van drie naar twee leden), Plan Kwaliteitsafspraken 2020-2024, Onderwijsvisie, Terugkoppeling bijeenkomst RvT-CvB-directeuren (19 september).

Op 18 december werden de Begroting 2020 en Meerjarenbegroting 2021-2024 besproken en goedgekeurd. Ook kwam aan de orde: Interim-bevindingen accountant PwC, Bezoldigingsklasse WNT 2020, Terugtrekken R. Martens uit RvT, Wijziging voorzitterschap RvT, RvT-vergaderschema 2020-2021, Einde eerste termijn CvB-lid N. Shah, eventuele invulling functie Onderzoek & Valorisatie, Samenstelling CvB (mogelijkheid van drie naar twee leden).

De Raad van Toezicht heeft geen besluiten voorgelegd gekregen waarbij tegenstrijdige belangen van de eigen leden of leden van het College van Bestuur spelen die van materiële betekenis zijn voor de hogeschool en of voor de leden van het College van Bestuur.

Een delegatie van de Raad van Toezicht heeft op 16 april en 5 november overleg gevoerd met de Medezeggenschapsraad. Ook vond op 9 juli een overleg plaats van voorzitters van RvT en Medezeggenschapsraad.

Op 19 september vond de jaarlijkse bijeenkomst van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur met de directeuren plaats.

Een delegatie van de RvT heeft op 30 oktober een werkbezoek gebracht aan de AKI en het Conservatorium in Enschede en op 18 december aan de Lectoren.

Op 5 november sprak een delegatie van de RvT met het NVAO-panel inzake de beoordeling van het Plan Kwaliteitsafspraken.

De Raad van Toezicht heeft op 18 december 2019 een evaluatie van het eigen functioneren onder externe begeleiding uitgevoerd. Vanwege de geschiedenis van ArtEZ en de wisseling van bestuurders heeft de afgelopen jaren de nadruk met name gelegen op werkgeverschap en controle- en

goedkeuringstaken. De komende jaren wil de RvT zich meer richten op inhoudelijke onderwerpen en het bewaken van een goede balans tussen enerzijds interne en externe gerichtheid en anderzijds korte en lange termijn gerichtheid. De kwaliteit van het Onderwijs van ArtEZ is goed; doel is om dat te behouden.

De RvT is een divers en complementair samengesteld team met een open cultuur. De betrokkenheid van de RvT bij het wel en wee van ArtEZ is groot. Om zijn bijdrage en werkwijze verder te verbeteren zal de raad in afstemming met het CvB een werkplan maken voor 2020-2021. Dit plan bevat een overzicht van inhoudelijke focuspunten en procesmatige verbeterpunten.

Commissies

Auditcommissie

De Auditcommissie ondersteunt en adviseert de Raad van Toezicht over het gevoerde financiële beleid en beheer bij ArtEZ. De commissie kwam in 2019 drie keer bijeen.

De Auditcommissie bestond in 2019 uit W. de Koning-Martens (voorzitter) en A. Esmeijer. Op 11 maart kwam aan de orde: Basis Op Orde (ondersteuning van de organisatie door het Servicebedrijf), Leiderschapstraject directeuren en Begroting 2019 (m.n. AKI en Masteropleidingen/ Graduate School).

Op 11 juni werd gesproken over: Concept-jaarverslag 2018 inclusief het -accountantsverslag (in aanwezigheid van accountant PwC), Voortgangrapportages (AKI, Graduate School, Huisvesting, Basis Op Orde), Kwartaalrapportage Q1 2019, Plan Kwaliteitsafspraken en Advies Commissie Van Rijn.

Op 29 november kwam aan de orde: Interim-bevindingen 2019 (in aanwezigheid van PwC), T2 Rapportage 2019, Conceptbegroting 2020 en -Meerjarenbegroting 2021-2024 (met als specifieke aandachtspunten: AKI, Masteropleidingen, Onderzoek & Valorisatie, Huisvesting en Servicebedrijf).

Onderwijs- en Onderzoekcommissie

De Onderwijs- en Onderzoekcommissie ondersteunt en adviseert de Raad van Toezicht over het beleid van ArtEZ ten aanzien van de kwaliteit van Onderwijs en Onderzoek. De commissie bestond in 2019 uit P. Meurs (voorzitter) en R. Martens en vergaderde tweemaal.

Op 29 mei kwam aan de orde: Concept-Onderwijsvisie, Plan Kwaliteitsafspraken, Opleidingsaanbod en Rapport Identiteit Graduate School.

Op 22 november werd gesproken over: Onderwijsvisie (Art Changes Research Changes Art), Manifest lectoren, Contractonderwijs en Plan Kwaliteitsafspraken.

Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie heeft als taak om de arbeidsvoorwaarden en bezoldiging van de bestuurders van ArtEZ vast te stellen. Daarnaast bereidt de commissie de benoeming en het ontslag van leden van het College van Bestuur voor. De commissie bestond in 2019 uit P. Meurs (voorzitter) en P. Ballings.

De commissie vergaderde drie keer.

Op 22 maart vond, zoals afgesproken bij aanstelling op 1 december 2018, een evaluatiegesprek plaats met CvB-lid M. Bremer.

Op 20 juni vond een vervroegd functioneringsgesprek plaats met CvB-lid N. Shah. Dit vanwege het eindigen van diens eerste termijn per 1 september 2020. Met het CvB werd gesproken over de wijziging van de CvB samenstelling (van drie naar twee bestuurders) en over de vervulling van een ad interim directeursfunctie binnen Onderzoek & Valorisatie door N. Shah. Op 11 december was het jaarlijkse functioneringsgesprek met M. Brussaard en M. Bremer.

Op 7 december 2018 heeft de RvT een voorgenomen besluit genomen over de herbenoeming van de voorzitter van het CvB. De Medezeggenschapsraad heeft vervolgens positief geadviseerd. Op 4 oktober 2019 heeft de RvT besloten M. Brussaard per 1 november 2019 te herbenoemen voor een tweede termijn van vier jaar.

Vanaf 2018 wordt de bezoldigingsklasse WNT vastgesteld door de RvT en opgenomen in de jaarstukken. Op 18 december 2019 heeft de RvT besloten om in 2020 voor de bezoldiging van de bestuurders van ArtEZ klasse D vast te stellen. Aldus geldt een beloningsmaximum van 157.000 euro (in 2019 was dit 152.000 euro). De klasse is bepaald op basis van 12 complexiteitspunten: 6 vanwege gemiddelde totale baten, 2 vanwege gemiddeld aantal bekostigde studenten en 4 vanwege het gewogen aantal onderwijssectoren.

Voor de leden van het College van Bestuur zijn in 2019 de volgende kosten gemaakt (declaraties en facturen). Bedragen zijn in euro's:

Declaraties College van Bestuur in 2019 in €

	M. Brussaard	M.S. Bremer	N.N. Shah	Totaal
Representatie	-	-	-	-
Reiskosten binnenland	-	-	37	37
Reiskosten buitenland	65	-	271	336
Overige kosten	564	84	2.560	3.208
Totaal	629	84	2.868	3.581

De leden van het College van Bestuur hadden in 2019 de volgende nevenfuncties:

M. Brussaard

- Lid bestuur Vereniging Hogescholen (portefeuille Economie en Internationalisering).
- Voorzitter Bestuurscommissie Internationalisering, Vereniging Hogescholen.
- Lid Bestuurscommissie Onderzoek, Vereniging Hogescholen.
- Lid Strategisch Beleidsoverleg (SBO), ministeries OCW en EZ met VSNU, NUFFIC, NWO.
- Lid bestuur Cultureel Netwerk Arnhem (CNA).
- Lid bestuur Stichting Fondsbeheer Gelderland Valoriseert.
- Lid Stuurgroep RxH (platform MBO-HO).
- Lid Bestuurlijk Overleg Kunstonderwijs (BO KUO).
- Voorzitter strategisch ModeOverleg.
- Lid bestuur UAS4EUROPE (Universities of Applied Sciences).
- Lid UAS.nl.
- Lid bestuur, Bridge to Liberation.

Met uitzondering van de laatstgenoemde worden alle nevenfuncties bekleed vanwege het voorzitterschap van het College van Bestuur van ArtEZ. Alle nevenfuncties zijn onbezoldigd.

M.S. Bremer

- Voorzitter Raad van Toezicht Connecting Natural Values & People.
- Voorzitter bestuur Stichting Zonder Einde.

Beide nevenfuncties zijn onbezoldigd.

N.N. Shah

- Lid Adviesraad Digital Media & Learning, University of California Humanities Research Institute, VS.
- Lid Stuurgroep Inter-Asia Cultural Studies Society, Zuid-Korea.
- Geassocieerd staflid Network of Centres for Internet & Society, Harvard University, VS.
- Lid Adviesraad Online Learning, Copenhagen Business School, Denemarken.
- Academisch recensent Duke University Press, VS.
- Onderzoeksadviseur Asia Innovations Hub, Hong Kong.
- Scientific Advisory Board Radboud Institute for Culture and History (RICH).
- Stuurgroep CREA, New York.
- Editorial Board, Delphi (journal) UTwente.
- Kennispartner Hivos, Nederland.
- Mentor Hivos, Digital Earth Fellowship.
- Columnist Indian Express, India.
- Adviseur, Feminist Internet Research Network APC, Sri Lanka.

De laatste vier nevenfuncties zijn bezoldigd; de overige nevenfuncties zijn onbezoldigd.

2 Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2019

(na resultaatbestemming)

		31-dec-19	31-dec-18
	Activa		
	Vaste activa		
1.1.2	Materiële vaste activa	28.211	29.163
	Vlottende activa		
1.2.2	Vorderingen	679	642
1.2.4	Liquide middelen	12.004	11.506
		<u>12.683</u>	<u>12.148</u>
		<u>40.894</u>	<u>41.311</u>
	Passiva		
2.1	Eigen vermogen	21.771	21.889
2.2	Voorzieningen	3.938	4.075
2.3	Langlopende schulden	5.193	5.781
2.4	Kortlopende schulden	9.992	9.566
		<u>40.894</u>	<u>41.311</u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2019

	2019	Begroting 2019	2018
Baten			
3.1 Rijksbijdragen	51.094	50.508	49.298
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	224	0	265
3.3 Collegegelden	6.327	6.322	6.209
3.4 Baten werk in opdracht van derden	946	1.035	812
3.5 Overige baten	<u>1.441</u>	<u>1.698</u>	<u>1.439</u>
Totaal baten	60.032	59.563	58.023
Lasten			
4.1 Personele lasten	42.703	42.775	41.208
4.2 Afschrijvingen	2.653	2.831	2.949
4.3 Huisvestingslasten	5.205	5.072	4.765
4.4 Overige lasten	<u>9.361</u>	<u>9.606</u>	<u>8.549</u>
Totaal lasten	<u>59.922</u>	<u>60.284</u>	<u>57.471</u>
Saldo baten en lasten	110	-721	552
6 Financiële baten en lasten	-228	-259	-281
Resultaat	<u>-118</u>	<u>-981</u>	<u>272</u>

2.3 Kasstroomoverzicht over 2019

	2019	2018
x € 1.000		
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	110	553
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen (4.2)	2.653	2.949
Desinvesteringen (1.1.2)	-	-
Mutatie voorzieningen (2.2)	-137	1.141
	<u>2.626</u>	<u>4.643</u>
Veranderingen in vlottende middelen		
Vordering (1.2.2)	-37	349
Kortlopende schulden (2.4)	426	240
	<u>389</u>	<u>589</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	3.015	5.232
Ontvangen interest (6)	3	1
Betaalde interest (6)	-231	-282
Buitengewoon resultaat	-	-
	<u>-228</u>	<u>-281</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	2.787	4.951
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investering in materiële vaste activa (1.1.2)	-1.701	-1.396
Investeringen in deelnemingen	-	-
Mutaties leningen	-	-
	<u>-1.701</u>	<u>-1.396</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.701	-1.396
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossing langlopende schulden (2.3)	-588	-578
	<u>-588</u>	<u>-578</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-588	-578
Mutatie liquide middelen (1.2.4)	<u>498</u>	<u>2.977</u>

2.4 Toelichting en grondslagen behorende bij de jaarrekening 2019

2.4.1 Algemene grondslagen

Alle bedragen luiden in duizenden euro's (k), tenzij anders vermeld. Aan de tabellen is de nummering toegevoegd van de richtlijn jaarverslag onderwijs. Onderdelen zonder saldo zijn weggelaten, waardoor de nummering niet altijd doorloopt.

Activiteiten

De activiteiten van de instelling bestaan voornamelijk uit het verzorgen van onderwijs en het uitvoeren van onderzoek in de breedte zin van het woord.

Statutaire naam en vestigingsplaats

De statutaire naam is Stichting ArtEZ, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 09109756, de statutaire vestigingsplaats is Arnhem.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling 'Jaarverslaggeving Onderwijs'. In deze regeling is vastgelegd dat de bepalingen van Boek 2, Titel 9, BW, en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De gevolgen van COVID-19 zijn hierbij in acht genomen en nader in de jaarrekening toegelicht bij 'Gebeurtenissen na balansdatum'. Hierbij is naar onze mening geen sprake van materiële onzekerheid over de continuïteit.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De grondslagen voor de voorzieningen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen.

Stelselwijzigingen

Als gevolg van wijzigingen in de Nederlandse verslagleggingsregels met ingang van 1 januari 2019 dient ArtEZ of de componentenmethode of de onderhoudsvoorziening methode te hanteren voor de verwerking groot onderhoud en de waardering van haar materiële vaste activa. Het CvB heeft besloten om over te gaan op de componentenmethode Gekozen is voor de prospectieve verwerking. De stelselwijziging heeft in 2019 niet geleid tot een extra resultaat. Noch in positieve, noch in negatieve zin.

Aanpassingen in presentatie vorig boekjaar

Waar dit voor de vergelijkbaarheid van jaren noodzakelijk is, zijn de cijfers van vorig boekjaar aangepast. Aanpassingen worden alsdan toegelicht in de tekst.

2.4.2 Grondslagen balans*Materiële vaste activa*

De gebouwen en terreinen, inventaris en apparatuur, andere vaste bedrijfsmiddelen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de toegepaste lineaire afschrijvingen op basis van de te verwachten economische levensduur.

De volgende afschrijvingstermijnen worden hierbij gehanteerd:

Casco	60 jaar
Afbouw	30 jaar
Inbouwpakket	15 jaar
Technische installaties	15 jaar
Investeringen in huurpanden	maximaal 10 jaar en afhankelijk van huurtermijn
Terreinen en gebouwen in uitvoering	geen afschrijving
Inventaris en apparatuur (meubilair)	10 jaar
Inventaris en apparatuur (overige)	5 jaar

Onderhoudsuitgaven gepleegd vanuit het Meerjarenonderhoudplan worden alleen geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. (de eerder genoemde componentenmethode) Er wordt een grens gehanteerd van € 50.000,-. Uitgaven voor regulier onderhoud onder deze grens worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Bijzondere waardevermindering vaste activa

Voor vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort, waarbij ArtEZ als geheel als kasstroom genererende eenheid wordt beschouwd.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

In afwijking van datgene wat hiervoor is gesteld, wordt op iedere balansdatum de realiseerbare waarde bepaald voor materiële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten bij ArtEZ debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen, derivaten, leningen en overige financieringsverplichtingen, crediteuren en overige te betalen posten.

Deze financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Derivaten

ArtEZ had in het verleden een renteswap contract afgesloten ter afdekking van het renterisico op een langlopende euribor-lening met variabele rente en past hiervoor kostprijs hedge accounting toe. Deze renteswap liep af in 2019. Op 1 oktober is de lening omgezet naar een annuïtaire lening met een rente van 2,10% voor 15 jaar vast.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. Indien de beperktere bestedingsmogelijkheid door derden is aangebracht, dan wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds.

Voorts is binnen het eigen vermogen een onderscheid gemaakt naar publieke en private middelen.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Wachtgeldvoorziening

De wachtgeldvoorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen. De verplichtingen zijn tegen 1% per jaar contant gemaakt.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening wordt opgenomen voor verwachte lasten van gratificaties bij 25- 40- en 50-jarig dienstverband, Er is rekening gehouden met een jaarlijkse vertrekans van 5% en met de verdere stijging van de pensioenleeftijd. De stand van de voorziening blijft vrijwel gelijk door de gestegen gemiddelde leeftijd van het personeel en reeds uitgekeerde jubileumuitkeringen.

Voorziening DI-uren

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de waarde van de loonkosten die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, waarbij rekening gehouden is met blijf kansen en in de cao gestelde voorwaarden voor deelname aan de regelingen.

Voorziening werktijdvermindering senioren

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, waarbij rekening gehouden is met blijf kansen, kans op gebruik en in de cao gestelde voorwaarden voor deelname aan de regelingen.

Voorziening afbouw overformatie en transitievoorziening.

Deze voorzieningen wordt gewaardeerd tegen de waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te dekken.

Voorziening WAB (Wet Arbeidsmarkt in Balans)

De WAB is een voorziening voor uitdienst tredende medewerkers met een tijdelijke arbeidsovereenkomst. De voorziening die hiervoor is opgenomen is apart verantwoord bij de transitievergoedingen

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Het aflossingsbedrag van het lopende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Schulden worden na eerste opname gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Operationele leasing

Bij operationele leasing worden de leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen en nog te betalen bedragen ter zake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegekend. Van bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

2.4.3 Grondslagen Staat van baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de bekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Collegegelden

De college- en cursusgelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn gespreid.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten uit hoofde van werk in opdracht van derden (contractonderwijs, vooropleidingen, cursussen, werkzaamheden van praktijkbureaus, subsidies en overige baten werk in opdracht van derden) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen indien zeker is dat de werkzaamheden declarabel zijn.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder overige bedrijfsopbrengsten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. De opbouw van pensioen gebeurt op basis van een middelloonregeling. De pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Aangezien het jaarlijkse bijdragen betreft is hiervoor geen voorziening getroffen. Op balansdatum wordt een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het ABP, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening zal in dat geval gewaardeerd worden tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. De huidige dekkingsgraad is 82 % en er wordt al enkele jaren niet geïndexeerd (bron Website ABP dekkingsgraad per 31-03-20).

De wet normering topinkomens (WNT) en het hieruit voortvloeiende normenkader voor topfunctionarissen, is van toepassing.

Overige lasten

Onder de overige lasten worden die kosten verstaan die ten laste van het jaar komen, en die niet direct aan de kostprijs van de geleverde goederen zijn toe te rekenen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

2.4.4 Grondslagen kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing wordt als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

2.4.5 Financiële instrumenten en risicobeheersing

Financiële instrumenten – Algemeen

ArtEZ handelt niet in afgeleide financiële instrumenten. Het treasurystatuut van ArtEZ bevat procedures waaraan voldaan moet worden bij het aangaan van afgeleide financiële instrumenten.

Financiële instrumenten – Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren betreffen vorderingen op studenten en vorderingen op overige debiteuren. ArtEZ heeft regels en procedures opgesteld waaraan de studenten, deelnemers en cursisten moeten voldoen met betrekking tot betaling van college- en cursusgelden. Deze vorderingen zijn over het algemeen beperkt van omvang evenals het kredietrisico op deze vorderingen.

Financiële instrumenten – Renterisico en kasstroomrisico

Bij de leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd.

Financiële instrumenten – Marktwaarderisico

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

2.5 Toelichting op de balans

2.5.1 Materiële vaste activa (1.1.2 en 4.2)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	In uitvoering en vooruitbetalingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019				
Aanschafprijs	48.413	6.736	98	55.247
Cumulatieve afschrijvingen	-22.442	-3.642	-	26.084
Boekwaarde	25.971	3.094	98	29.163
Mutaties in de boekwaarde				
Investerings	537	1.129	36	1.702
Overige mutaties	98	-	-98	-
Cumulatieve desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen (4.2)	-1.664	-990	-	-2.654
Saldo	-1.029	139	-62	-952
Stand per 31 december 2019				
Aanschafprijs	49.048	7.865	36	56.949
Cumulatieve afschrijvingen	-24.106	-4.632	-	-28.738
Boekwaarde	24.942	3.233	36	28.211

De WOZ-waarde van de gebouwen en terreinen is € 33.9 mln. (peildatum 1 januari 2019). De verzekerde waarde van de gebouwen is € 98,1 mln. (peildatum 1 januari 2018). Geïndexeerd op 01-01-20

2.5.2 Vorderingen (1.2.2)

	31 dec 2019	31 dec 2018
Debiteuren	13	152
Vorderingen op personeel	25	17
Vorderingen studenten en cursisten	55	72
Belastingen en premies sociale verzekeringen	0	1
Vooruitbetaalde kosten	228	315
Verstreckte voorschotten	38	37
Overige overlopende activa	319	49
	<u>585</u>	<u>401</u>
	<u>679</u>	<u>642</u>

De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

De stijging van de post "overlopende activa" wordt voornamelijk veroorzaakt door een vordering op collega-onderwijsinstelling HAN en heeft betrekking op het Orion project. ArtEZ is hiervan geen penvoerder

2.5.3 Liquide middelen (1.2.4)

	31-dec-19	31-dec-18
Kasmiddelen	4	4
Tegoeden op bankrekeningen	12.000	11.502
	<u>12.004</u>	<u>11.506</u>

Liquide middelen worden aangehouden op internet(spaar)rekeningen van ABN-AMRO en ING en RABOBANK

Door de ABN-AMRO bank is een bankgarantie afgegeven ter hoogte van 20.903,- ten behoeve van de gemeente Zwolle.

De overige kasmiddelen en tegoeden op bank- en girorekeningen staan ter vrije beschikking aan ArtEZ.

2.5.4 Eigen vermogen (2.1)

Na resultaatbestemming	Algemene reserve	Huisvestings-reserve	AKI reserve	Private reserve	Totaal
Stand 1 januari 2019	8.174	12.193	220	1.302	21.889
Dotaties/ Onttrekkingen	-204	-196	-220	501	-118
Stand 31 december 2019	<u>7.970</u>	<u>11.997</u>	<u>0</u>	<u>1.803</u>	<u>21.771</u>

Het eigen vermogen is op grond van regels voor de jaarverslaggeving gesplitst in een publieke deel en een private deel. De private reserve betreft het private deel van het eigen vermogen. De algemene reserve, de AKI-reserve en de huisvestingsreserve vormen samen het publieke deel van het eigen vermogen.

ArtEZ heeft van oudsher een deel van haar algemene reserve bestemd voor huisvesting, om grote projecten in het kader van het strategisch huisvestingsplan mogelijk te maken. ArtEZ rekent een deel van de rijksbijdrage toe aan huisvesting.

In 2015 heeft het College van Bestuur met instemming van de Raad van Toezicht een bestemming gelegd op een deel van de algemene reserve voor het oplossen van de problematiek van de AKI. In 2015 is gestart met een plan van aanpak gericht op een sluitende begroting in 2020. De negatieve resultaten van de afgelopen jaren zijn ten laste gekomen van deze bestemmingsreserve.

Vanaf 2012 wordt een private reserve afgezonderd van de algemene reserve. Deze wordt gevuld, met toestemming van de Dienst Uitvoering Onderwijs (OCW), door het verschil tussen het wettelijk en instellingscollegegeld voor 50% af te zonderen. Vermenigvuldigd met het aan studenten met instellingscollegegeld in 2019:185 (2018: 152) Voor 2019 gaat dit om € 501k. (2018: € 413k) Dit jaar is geen beroep gedaan op deze reserve.

Op de algemene reserve is geen nadere bestemming gelegd. Deze staat ter vrije beschikking van het College van Bestuur. Samen met de private reserve is dit deel van het eigen vermogen beschikbaar voor het financieel opvangen van eventuele risico's voor zover dit publieke activiteiten betreft.

2.5.5 Voorzieningen (2.2)

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Wachtgeld -voorz.	Jubileu m-voorz.	Voorz. DI-uren	Voorz. senioren regeling	Voorz. Overfor matie	Transitie voorz.	Totaal
Stand 1 januari 2019	1.052	402	426	671	860	665	4.076
Dotaties	1.063	51	-	332	154	704	2.304
Onttrekkingen	-508	-51	-	-19	-209	-221	-1.008
Vrijval	-269	-7	-145	-209	-391	-413	-1.434
Stand 31 december 2019	1.338	395	281	775	414	735	3.938
Kortlopend deel < 1 jaar	481	-	115	157	213	735	1.702
1 t/m 5 jaar	745	395	166	618	201	-	2.124
Langlopend deel > 5 jaar	112	-	-	-	-	-	112
	1.338	395	281	775	414	735	3.938

Wachtgeldvoorziening

Voor werknemers die voor 30 juni 1996 zijn ontslagen ontvangt ArtEZ facturen op basis van collectiviteit binnen het hbo, voor werknemers waarvan het dienstverband is beëindigd na 30 juni 1996 op individuele grondslag.

Onttrekkingen aan deze voorziening vinden plaats op basis van facturen van de uitkeringsinstanties. In totaal heeft ArtEZ op grond van bovenstaande regelingen in 2019 € 508k betaald voor werknemers die niet meer in dienst zijn (in 2018 € 432k). De dotatie en vrijval komen ten laste, dan wel ten gunste van de personele lasten.

De wachtgeldvoorziening geldt voor 28 personen (2018: 20; 2017: 23; 2016: 29; 2015: 36), waarbij de voorzieningen per persoon uiteenlopen van € 36.908 tot € 122.700.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening maakt de verplichting van toekomstige jubileumuitkeringen (bij 25- 40- en 50-jarig dienstverband) zichtbaar. Er is rekening gehouden met een jaarlijkse vertrekans van 5% en met de verdere stijging van de pensioenleeftijd. De stand van de voorziening blijft vrijwel gelijk door de gestegen gemiddelde leeftijd van het personeel en reeds uitgekeerde jubileumuitkeringen.

Voorziening verlofsparen DI Uren

In de huidige cao is een regeling opgenomen voor duurzame inzetbaarheid. Werknemers die aan bepaalde voorwaarden voldoen hebben recht op basisuren en afhankelijk van hun leeftijd eventueel op extra uren. De uren kunnen gespaard worden tot een maximum van 200 uur. Deze gespaarde uren worden nooit uitbetaald, maar leiden wel tot de verplichting salaris uit te betalen waar geen werktijd tegenover staat. Naast het opnemen van DI-uren wordt de sterke daling t.o.v. 2018 o.m. veroorzaakt door het ontbreken van goedgekeurde plannen om DI-uren te sparen over het boekjaar heen. Sinds 2019 dienen deze plannen aanwezig te zijn om te mogen sparen.

Voorziening werktijdvermindering senioren

In de huidige cao is een regeling opgenomen voor werktijdvermindering senioren. Voor de personen die nu of mogelijk in de toekomst gebruik maken van deze regeling is een voorziening opgenomen. De hoogte van de voorziening is gelijk aan het verschil tussen de opgenomen arbeidstijd (maximaal 20%) en de teruggang in salaris (4 tot 9%) voor de jaren waarin (mogelijk) gebruik gemaakt wordt van de regeling.

Voorziening afbouw overformatie

In de loop der jaren is vanwege de krimp bij bepaalde opleidingen overformatie ontstaan bij onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel.

Transitievoorziening

Deze voorziening betreft de verwachte verplichtingen die voort kunnen vloeien uit voorgenomen of overeengekomen beëindigingen van dienstverbanden met medewerkers, niet zijnde op grond van afbouw overformatie.

Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB)

De voorziening is bepaald op individueel niveau met een reële inschatting van het al dan niet uitdiensttreden van een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

2.5.6 Langlopende schulden (2.3)

	Kredietinstellingen	Overig	Totaal
Stand 1 januari 2019	5.831	528	6.359
Aangegane leningen	-	-	-
Aflossingen	-558	-20	-578
Stand 31 december 2019	5.273	508	5.781
Rentevoet	3,88%	2,00%	
Waarvan kortlopend:	568	20	588
Waarvan langlopend:			
Looptijd 1 t/m 5 jaar	2.038	488	2.921
Looptijd > 5 jaar	2.667	-	2.860
	4.705	508	5.781

Kredietinstellingen

De post langlopende schulden aan kredietinstellingen bestaat uit de volgende leningen:

Lening BNG saldo ultimo 2019 € 1.273k

Een geldlening van de NV Bank Nederlandse Gemeenten is in hoofdsom oorspronkelijk groot € 6.723k. Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden aan de Utrechtsestraat 85 te Arnhem, Oude Kraan 26 - 34 te Arnhem en Aan de Stadsmuur 88 te Zwolle. De rente bedraagt 3,58% per jaar. De rente blijft ongewijzigd tot einde looptijd van de lening. Rente en aflossing worden berekend volgens de annuïteitenmethode. De bedragen worden maandelijks betaald. De laatste termijn wordt in december 2023 voldaan. De maximale krediet faciliteit bij de BNG bedraagt € 2.872k

De aflossing in 2020 bedraagt € 301k en is opgenomen onder de kortlopende schulden. Er is sprake van een tweetal ratio's (Solvabiliteit en DSCR). Ultimo 2019 bedraagt de solvabiliteitsratio 53% (2018: 63%) en de DSCR 3,5 (2018: 3,9). Beide ratio's zijn per jaareinde ruim boven de normen van 20% respectievelijk 1,2. Op basis van de meerjarenbegroting worden de ratio's ook komende jaren ruim gehaald.

Lening ABN-AMRO saldo ultimo 2019 € 4.000k

Een geldlening van ABN-AMRO is in hoofdsom oorspronkelijk € 8.000k. Het betreft een lening met een looptijd van 30 jaar en variabele rente. De laatste termijn wordt in september 2034 voldaan. Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden aan Onderlangs 9. De aflossing in 2020 bedraagt € 267k en is opgenomen onder de kortlopende schulden.

Derivaat

ArtEZ heeft in het verleden een renteswap contract afgesloten ter afdekking van het renterisico op een langlopende euribor-lening met variabele rente en past hiervoor kostprijs hedge accounting toe. Deze renteswap liep af in 2019. Op 1 oktober is de lening omgezet naar een annuïtaire lening met een rente van 2,10% voor 15 jaar vast.

Overig

De overige langlopende schuld betreft een lening bij Saxion Hogescholen, met een saldo ultimo 2019 van € 508k. Bij de overdracht van het conservatorium Enschede van Saxion naar ArtEZ in 2006 heeft Saxion lening verstrekt van maximaal € 2.000k om de jaarlijkse huur te verlagen en enkele zeer specifieke onderhoudskosten betaald. ArtEZ lost vanaf 2015 af op deze lening en betaalt jaarlijks 2% rente over de hoofdsom. De laatste termijn wordt afgelost in 2025.

2.5.7 Kortlopende schulden (2.4)

	31-dec-19	31-dec-18
Kredietinstellingen	588	578
Crediteuren	1.899	1.642
<i>Belastingen en premies:</i>		
Loonheffing	1.190	1.169
Omzetbelasting	23	-
Premies sociale verzekeringen	474	474
	<u>1.687</u>	<u>1.643</u>
Schulden inzake pensioenen	524	478
<i>Overlopende passiva</i>		
Vooruit ontvangen college- en cursusgeld	2.491	2.450
Vooruit ontvangen geormerkte subsidies OCW	13	26
Vakantiegeld en -dagen	1.592	1.691
Vooruit ontvangen bedragen	144	112
Overige overlopende passiva	1.054	947
	<u>5.294</u>	<u>5.226</u>
	<u>9.992</u>	<u>9.566</u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Het aantal studenten en cursisten en de daarmee samenhangende college- en cursusgeldten stijgen voor het opleidingsjaar 2019/2020 ten opzichte van het opleidingsjaar 2018/2019 waardoor sprake is van hogere vooruit ontvangen bedragen.

Verantwoording van subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lumpsum (model G1)

De vooruit ontvangen geormerkte subsidies van OCW betreffen 6 lerarenbeurzen. Deze worden toegerekend aan de periode waarvoor de beurs ontvangen wordt, in het algemeen betreft dat het schooljaar. Van het ontvangen bedrag wordt dan 4/12e deel toegerekend aan het ontvangstjaar en 8/12e deel als vooruit ontvangen voor het komende jaar.

De verschillende toewijzingen staan in onderstaande tabel:

Omschrijving	Toewijzing		De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking	
	Kenmerk	Datum	geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
OCenW Lerarenbeurs	8/656/27159	23-07-2018	X	
OCenW Lerarenbeurs	8/619/24461	23-07-2018	X	
OCenW Lerarenbeurs	8/648/26492	23-07-2018	X	
OCenW Lerarenbeurs	8/593/21576	23-07-2018	X	
OCenW Lerarenbeurs	8/593/21718	23-07-2018	X	
OCenW Lerarenbeurs	8/678/28919	23-07-2018	X	
OCenW Lerarenbeurs	9/140/39998	23-07-2019		X
OCenW Lerarenbeurs	9/591/30228	23-07-2019		X

Het bedrag op de balans bestaat uit 8/12^e deel van € 20k (€ 13k, de som van de beurzen ontvangen in 2019). De lerarenbeurzen hebben geen verrekening clausule.

2.5.8 Subsidieprojecten

ArtEZ neemt deel aan een aantal grote subsidieprojecten, die een balanspositie tot gevolg hebben. Subsidieprojecten waar een aparte verantwoording bij gevraagd wordt door de subsidiegever worden verwerkt op een eigen kostendrager in de administratie. Bij de start van een project worden voorschotten op de subsidie geboekt op vooruit ontvangen bedragen. Per eindejaar wordt bepaald welke kosten van een project voor subsidie in aanmerking komen, en hoeveel het bijbehorende subsidiebedrag is. Dit bedrag wordt in de baten verwerkt. In sommige gevallen zal het al ontvangen bedrag groter zijn en blijft een restant van het bedrag als schuld op de balans staan. In enkele gevallen, bijvoorbeeld als ArtEZ niet zelf de penvoerder van het project is, is het te vorderen deel van de subsidie hoger dan het al ontvangen bedrag. In dat geval wordt een vordering opgenomen op de balans.

In onderstaande tabel zijn de subsidieprojecten verwerkt waarvan sprake is van een balanspositie. Bedragen die opgenomen zijn bij vooruit ontvangen bedragen zullen naar verwachting ten gunste van de exploitatie 2020 of daaropvolgende jaren komen.

Project	Hoofd Subsidiegever	Bedrag x € 1.000	Verantwoord onder
Promotietrajecten	NWO	35	Vooruit ontvangen bedragen
Citydeal	SIA	25	Vooruit ontvangen bedragen
Borderlands	Provincie Gelderland	19	Vooruit ontvangen bedragen
Combinatiefuncties	Gemeente Enschede	3	Vooruit ontvangen bedragen
Bamboo Lignin	SIA Kiem	20	Vooruit ontvangen bedragen
Proto	Gemeente Zwolle	8	Vooruit ontvangen bedragen

toelichting vooruit ontvangen subsidies lerarenbeurs NWO	loonkosten	materiele kosten	totaal
beginbalans subsidie NWO lerarenbeurs ten behoeve van 2019	-28.978	-3.952	-32.930
ontvangen van NWO in 2019	82.260	6.500	88.760
besteed in 2019	85.416	7.574	92.990
nog te besteden/terug te betalen op balansdatum			28.699

toelichting vooruit ontvangen SIA subsidies NWO	loonkosten	materiele kosten	totaal
beginbalans subsidie SIA NWO ten behoeve van 2019	-	-	-
ontvangen van SIA NWO in 2019	46.791	26.059	72.850
besteed in 2019	14.207	30.143	44.350
nog te besteden op balansdatum			28.500

2.5.9 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huurverplichtingen

De huurverplichtingen inzake gebouwen hebben een maximale looptijd tot en met 2025. De verplichtingen leiden tot de uitgaven van € 1.162 binnen 1 jaar, € 3.238k tussen 1 en 5 jaar en € 699k na 5 jaar.

Waarborgfonds

In april 2019 is vast komen te staan dat bij de definitieve opheffing van het Waarborgfonds ArtEZ nog een uitkering zal volgen van € 4k.

Hypotheekrecht

ArtEZ heeft recht van hypotheek verleend op de panden aan Onderlangs 9, Onderlangs 26-34, Utrechtsestraat 83 en Aan de Stadsmuur 88 als zekerheidstelling voor twee leningen.

Leaseverplichtingen

ArtEZ is voor de multifunctionals en grafische printers twee leasecontracten aangegaan. Beiden contracten hebben een looptijd van 39 maanden. In 2020 leiden deze leaseverplichtingen tot een uitgaven van resp. € 47k.

Kredietfaciliteit

ArtEZ beschikt over een kredietfaciliteit € 1.000k bij de ABN AMRO Bank N.V. Hiervoor zijn geen zekerheden versterkt.

2.6 Toelichting bij de staat van baten en lasten

2.6.1 Rijksbijdragen (3.1)

	2019	Begroting 2019	2018
Rijksbijdrage sector HBO OCW	51.062	50.508	49.264
Geormerkte OCW-subsidies	<u>32</u>	<u>-</u>	<u>34</u>
	<u>51.094</u>	<u>50.508</u>	<u>49.298</u>

In 2019 is de rijksbijdrage bijna € 550k hoger dan begroot. Deze verhoging heeft onder andere te maken met de stijging van de loonontwikkeling in de markt en de stijging pensioenpremie.

In totaal ontvingen wij in 2019 voor 6 docenten (2018: 6) een beurs; de opbrengsten vallen onder de geormerkte OCW-subsidies.

2.6.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies (3.2)

	2019	Begroting 2019	2018
Gemeentelijke participatiebudget	-	-	2
Overige overheidsbijdragen	<u>224</u>	<u>-</u>	<u>264</u>
	<u>224</u>	<u>-</u>	<u>265</u>

De overige overheidsbijdragen kunnen als volgt uitgesplitst worden naar afkomst:

Rijk:	€ 6k
Provincie:	€ 186k
Gemeenten:	€ 32k

2.6.3 Collegegelden (3.3)

	2019	Begroting 2019	2018
Collegegelden	<u>6.327</u>	<u>6.322</u>	<u>6.209</u>

De collegegeldopbrengsten stijgen licht ten opzichte van 2018. Door de toename van het aantal studenten en tevens een beperkte afname door de effecten van de halvering wettelijk collegegeld.

2.6.4 Baten werk in opdrachten van derden (3.4)

	2019	Begroting 2019	2018
Contractonderwijs, vooropleidingen en overige cursussen	612	603	658
Baten contractonderzoek NWO	137	-	-
Overige baten in opdracht van derden	197	432	154
	<u>946</u>	<u>1.035</u>	<u>812</u>

De baten uit contractonderwijs, vooropleidingen en overige cursussen liggen boven begroting en voorgaand jaar als gevolg van een extra minor en summer school in 2019.

2.6.5 Overige baten (3.5)

	2019	Begroting 2019	2018
Verhuur	49	44	51
Detachering personeel	70	79	81
Studentenbijdragen	167	122	203
Verkoop onderwijsmateriaal	292	288	293
Overige baten	864	1.165	812
	<u>1.441</u>	<u>1.698</u>	<u>1.439</u>

De overige baten liggen op totaalniveau in onder de begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door een andere dan begroot, verwerking van interne doorbelastingen inzake werkplaatsen (opbrengsten €221k). Daarnaast zijn de opbrengsten gegenereerd met het organiseren van excursies lager dan begroot (€ 89k)

2.6.6 Personeelslasten (4.1)

	2019	Begroting 2019	2018
Brutolonen en salarissen	28.456	31.241	26.701
Sociale lasten	3.800	3.471	3.509
Pensioenpremies	<u>4.424</u>	<u>4.005</u>	<u>3.993</u>
Lonen en salarissen	36.680	38.717	34.203
Dotatie personele voorzieningen	871	899	1.681
Personeel niet in loondienst	3.822	2.100	3.821
Overige personeelslasten	<u>1.474</u>	<u>1.084</u>	<u>1.638</u>
Overige personele lasten	6.167	4.083	7.140
Af: uitkeringen	-144	-25	-135
	<u>42.703</u>	<u>42.775</u>	<u>41.208</u>

Per einde jaar 2019 zijn 948 personen in dienst (2018: 948), met een totale omvang van 450 fte (2018: 444). Inclusief personeel op factuur- en declaratiebasis bedraagt de omvang 457 fte (2018: 450). De gemiddelde bezetting bedroeg 451 fte (2018: 445), waarvan 441 fte (2018:445) in dienst. Alle personeelsleden in dienst hebben hun standplaats in Nederland.

De ontwikkeling in de brutolonen en salarissen ligt in lijn met 2018. Dit is het effect van de beweging van docenten in loondienst naar meer inhuur van docenten niet in loondienst. Voor 2019 was een in de begroting een grotere beweging naar personeel niet in loondienst voorzien dan daadwerkelijk heeft plaats gevonden.

De stijging van de overige personeelslasten ten opzichte van 2018 houdt verband met hogere kosten voor professionalisering.

2.6.7 WNT-verantwoording 2019 Stichting ArtEZ

De WNT is van toepassing op Stichting ArtEZ. Het voor ArtEZ toepasselijke bezoldigingsmaximum voor het onderwijs is in 2019 € 152.000. Dit is conform klasse D, op basis van 12 complexiteitspunten gebaseerd op:

- gemiddelde totale baten (25-75 miljoen euro): 6 punten
- gemiddeld aantal bekostigde studenten (1.500-2.500 studenten): 2 punten
- gewogen aantal onderwijssectoren (onderwijs en taal & cultuur): 4 punten

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	M. Brussaard	M. Bremer	N.N. Shah
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Lid CvB	Lid CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	0,8
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	123.113	101.481	80.068
Beloningen betaalbaar op termijn	26.770	24.640	19.403
<i>Subtotaal</i>	<i>149.883</i>	<i>126.121</i>	<i>99.471</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	152.000	152.000	121.600
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t	N.v.t	N.v.t
Totale bezoldiging	149.883	126.121	99.471
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t	N.v.t	N.v.t
Gegevens 2018			
bedragen x € 1	M. Brussaard	M. Bremer	N.N. Shah
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/12/-31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	0,8
Dienstbetrekking?	ja	ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	123.113	8.457	80.068
Beloningen betaalbaar op termijn	24.436	1.916	18.183
<i>Subtotaal</i>	<i>147.549</i>	<i>10.373</i>	<i>98.251</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	146.000	12.400	116.800
Totale bezoldiging	147.549	10.373	98.251

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	P. Ballings	A. Esmeijer	W.L.M. de Koning	R. Martens	P. Meurs
Functiegegevens	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2019-	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	12.315	8.210	8.210	8.210	8.210
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	22.800	15.200	15.200	15.200	15.200
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
2018					
bedragen x € 1	P. Ballings	A. Esmeijer	W.L.M. de Koning	R. Martens	P. Meurs
Functiegegevens	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	12.315	8.210	8.210	8.210	8.210
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	21.900	14.600	14.600	14.600	14.600

2.6.8 Huisvestingslasten (4.3)

	2019	Begroting 2019	2018
Huur	1.173	1.180	1.160
Verzekeringen	100	105	99
Onderhoud en exploitatie	1.713	1.537	1.381
Energie en water	917	885	873
Schoonmaakkosten	957	1.015	928
Heffingen	345	350	324
	<u>5.205</u>	<u>5.072</u>	<u>4.765</u>

De uitgaven voor Onderhoud vallen in 2019 hoger uit dan begroot, Er is veel regulier onderhoud gepleegd, met name in het laatste kwartaal van 2019 zijn vanuit de projectenkalender geplande onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De lasten hiervan zijn verwerkt in de exploitatie. Enkele van

deze werkzaamheden zijn in de begroting opgenomen als investeringen. Deze zijn in 2019 niet gerealiseerd met een lagere afschrijvingslast als gevolg. Ook voor de jaren na 2019.

2.6.9 Overige lasten (4.4)

	2019	Begroting 2019	2018
Administratie- en beheerskosten	6.209	6.738	5.650
Inventaris en apparatuur	936	769	882
Leermiddelen	1.670	1.496	1.383
Overige	546	602	634
	<u>9.361</u>	<u>9.606</u>	<u>8.548</u>

De post Administratie en beheerskosten is als volgt uit te splitsen:

	2019	Begroting 2019	2018
Diensten van derden	3.329	3.952	2.968
ICT-middelen	746	684	619
Kantoorkosten	180	271	203
Eten, drinken en verblijfskosten	430	326	439
Publiciteit en (personeels-)werving	417	551	365
Schenkingen en beurzen	299	268	254
Contributies	231	197	157
Accountantskosten	103	71	101
Overig	473	418	544
	<u>6.209</u>	<u>6.738</u>	<u>5.650</u>

De kosten van de onafhankelijke accountant worden toegelicht in een aparte paragraaf.

2.6.10 Financiële baten en lasten (6)

	2019	Begroting 2019	2018
Rentebaten	3	-	1
Rentelasten	<u>-231</u>	<u>-259</u>	<u>-281</u>
	<u>-228</u>	<u>-259</u>	<u>-280</u>

Tegoeden op spaarrekeningen brengen door de lage rentestand nauwelijks nog rente op. De rentelasten dalen doordat afgelost wordt op de leningen. ArtEZ kiest voor zekerheid bij het afsluiten van leningen en daarom kennen alle afgesloten leningen een vaste rente.

2.6.11 Verbonden partijen

ArtEZ heeft geen verbonden partijen.

2.6.12 Gebeurtenissen na balansdatum

Brand

In de ochtend van 01-01-2020 is brand gesticht bij de sectiedeur van de houtwerkplaats aan Oude Kraan 26. De eerste melding hierover werd om 2.31 uur ontvangen door de hulpdiensten waarna brandweer en politie snel ter plekke waren. Tevens is de dienstdoende conciërge opgeroepen. De bluswerkzaamheden konden beperkt blijven tot de sectiedeur. Door de luchtstroming heeft roet zich door het gehele gebouw verplaatst. De eerste inschatting was dat het pand 3 maanden gesloten zou moeten blijven. Na het inschakelen van een contra-expert bleek dat de sluiting beperkt kon worden tot 3 weken. 4 schoonmaakbedrijven zijn aan de slag gegaan om het pand, apparatuur en werkstukken van studenten schoon te maken.

Het totaalschadebedrag is berekend op ruim € 820k. Inmiddels heeft de verzekering voorschotten overgemaakt van 600k. Finale afwikkeling heeft op het moment van schrijven nog niet plaatsgevonden.

Corona

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. De effecten van deze crisis op de lange termijn ontwikkelingen op globaal en nationaal niveau zijn op dit moment nog niet duidelijk. Dit alles legt een zware druk op de organisatie en het personeel. Zowel onderwijskundig als voor de bedrijfsvoering.

- Alle gebouwen zijn als gevolg van de aangescherpte (overheids)maatregelen vanaf 16 maart gesloten. Het onderwijs is sindsdien op afstand verzorgd en inmiddels worden versoepelende maatregelen onderzocht en eventueel ingepast. Het protocol/ leidraad die door de Vereniging Hogescholen wordt verstrekt is voor ons daarin leidend in goede afstemming met de medezeggenschapsraad, de vertegenwoordiging van de veiligheidsregio's en de andere kunsthogescholen.
- Het onderwijs wordt digitaal verzorgd, met alle daar aan gerelateerde aanpassingen en investeringen.
- Voor de toelatingen en toets momenten wordt in overleg met de Centrale Examencommissie en de medezeggenschap gezocht naar alternatieven – waar nodig wordt een aanvulling op het Onderwijs en Examenreglement (de OER) gemaakt.
- Geplande stages kunnen niet worden aangevangen, waardoor alternatieve lesprogramma's moeten worden opgezet of studies worden uitgesteld.
- Alle zakelijke en leerling/studenten reizen zijn tijdelijk verboden.
- Alle medewerkers werken zoveel mogelijk vanuit huis, zolang als dit kan.

We zijn ons ervan bewust dat dit verre van optimaal is, maar is op dit moment het maximaal haalbare. ArtEZ is groot, zowel voor de studenten als medewerkers. In dit stadium zijn de financiële gevolgen voor onze bedrijfsactiviteiten beperkt (over de eerste maanden van 2020 tot het moment van het opstellen van deze jaarrekening is het effect op ons resultaat beperkt van omvang). Wij zullen het beleid en het advies van de diverse nationale instellingen blijven volgen en zullen tegelijkertijd ons uiterste best doen om onze activiteiten zo goed en veilig mogelijk voort te zetten zonder daarbij de gezondheid van onze medewerkers en studenten in gevaar te brengen.

Gezien de snelheid en onduidelijkheid van de ontwikkelingen rondom deze crisis is het niet mogelijk om de toekomstige financiële gevolgen op dit moment betrouwbaar te kwantificeren. Dit is onder andere afhankelijk van de duur, de ontwikkeling van de verspreiding van het virus en maatregelen vanuit het kabinet. Op basis van de beschikbare informatie verwacht de instelling op korte termijn geen continuïteitsrisico. De liquiditeits- en solvabiliteitspositie is solide genoeg gezien de omvang van de 1e geldstroommiddelen van de totale baten.

De financiële impact van COVID-19 is derhalve voor de totale baten, het resultaat en liquiditeit op de korte termijn zeer beperkt. Hierbij is geen sprake van een materiële onzekerheid omtrent de continuïteit.

2.6.13 Honoraria van de onafhankelijke accountant

De volgende honoraria van onafhankelijke accountants zijn ten laste gebracht van de organisatie, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW. Andere controleopdrachten betreffen subsidieprojecten.

Voor de jaarrekening 2019 heeft PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. de opdracht gekregen om een accountantsverklaring bij de jaarrekening te verstrekken alsmede andere controle-opdrachten uit te voeren.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Controle van de jaarrekening	103	80
Andere controlewerkzaamheden	-	-
Fiscale advisering	-	27
Andere niet-controlediensten	-	-
	<hr/>	
Totaal	<u>103</u>	<u>107</u>

Arnhem, 15 juni 2020

College van Bestuur

Marjolijn Brussaard

Maarten Bremer

2.7 Overige gegevens

2.7.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Stichting ArtEZ

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting ArtEZ te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag 2019 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting ArtEZ op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten over 2019; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting ArtEZ, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

3JXHDU7DPVAD-1896302906-79

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 514.14406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Covid-19-toelichting

Wij wijzen op de toelichting in paragraaf 2.6.12 gebeurtenissen na balansdatum waarin het college van bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de stichting en op de omgeving waarin de stichting opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet goed mogelijk is om de toekomstige effecten in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot de aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag 2019 opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag 2019 andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Kerncijfers;
- 1. Bestuurlijk jaarverslag;
- 2.7 Overige gegevens; en
- 3 Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

---

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 18 juni 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. R.S.F. Loesberg RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

2.7.2 Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Ingevolge de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt het resultaat van het verslagjaar verrekend met de reserve van de instelling. Het resultaat van het verslagjaar ad € -118k wordt als volgt verwerkt in het eigen vermogen:

	realisatie
x € 1.000	
Resultaat t.l.v. algemene reserve	-204
Resultaat t.l.v. huisvestingsreserve	-196
Resultaat t.l.v. AKI reserve	-220
Resultaat t.g.v. private reserve	<u>501</u>
Totaal	<u>-118</u>

2.7.3 Algemene reserve en overige reserves

De algemene reserve is verdeeld op basis van de voormalige organisatiestructuur met faculteiten. Herrekening naar de huidige organisatiestructuur is alleen mogelijk door van de afgelopen 15 jaar de resultaten opnieuw te bepalen. Dit is niet gebeurd.

3 Bijlagen

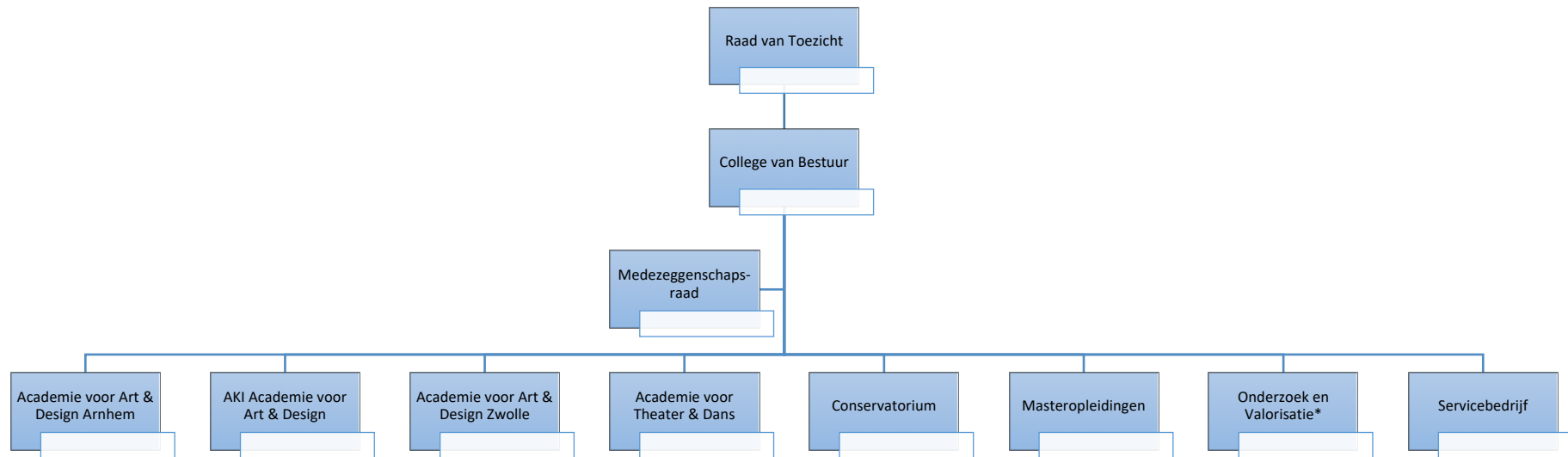
3.1 Stichting ArtEZ

ArtEZ is een stichting. In haar statuten zijn de doelstellingen neergelegd. ArtEZ publiceert één jaarrekening voor de hele organisatie. De organisatiestructuur van ArtEZ en de taken en verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in het bestuurs- en beheersreglement van ArtEZ.

Stichting ArtEZ
Onderlangs 9
6812 CE ARNHEM
Tel: 026 - 353 56 35
Fax: 026 - 353 56 04

Contactpersoon: J. van der Molen, hoofd Financiën en Salarisadministratie
Brin-nummer: 27NF
Bevoegde gezagnummer: 41292
E-mailadres: cvb@ArtEZ.nl

3.2 Organogram ArtEZ

* Onderzoek betreft de lectoraten en Valorisatie betreft ArtEZ Press, Art Business Centre en Studium Generale.

3.3 Gewonnen prijzen, bijzondere evenementen en prestaties

De studenten, docenten en alumni van ArtEZ worden op veel plekken en momenten herkend en erkend om hun impact, vaardigheden en rol. Voorbeelden hiervan in 2019 zijn:

Januari

- Het samenwerkingsproject van ArtEZ Centre of Expertise Future Makers in Fashion & Design en Wageningen University & Research wint de impactprijs Groen Onderwijs.
- Een prijzenregen voor ArtEZ jong talent bij het Prinses Christina Concours: De eerste prijs in de categorie 12 t/m 14 jaar gaat naar Norea Quirijnen van de Jong Talent Klas van het conservatorium. In Categorie 15 t/m 19 jaar gaat de tweede prijs naar Elisa Maayeshi, student Zang bij de Vooropleiding Muziek. Ildikó Snijders, student Gitaar bij de Vooropleiding Muziek, wint de Gaudeamus Muziekweek Prijs met een bijzondere vertolking van een hedendaagse compositie. Ildikó componeerde zelf één van de twee stukken die ze speelde. Silvan van den Boom, student Saxofoon bij de Jong Talent Klas, ontvangt een eervolle vermelding.
- Tsead Bruinja, docent Creative Writing, wordt benoemd tot Dichter des Vaderlands.

Februari

- Tobias Frenssen, docent aan de ArtEZ master Kunsteducatie en international master Artist Educator, behaalt zijn doctoraat in de kunsteducatie aan de Universiteit van Porto. Zijn onderzoek draagt de titel 'Education for arts educators - A study of what it could mean to be a teacher in higher education for arts educators.'
- Emiel Copini, docent master Kunsteducatie en bachelor Docent Beeldende Kunst en Vormgeving promoveert met zijn proefschrift 'Tussen willen en weten. Cultuur, cultuuronderwijs, en de ontwikkeling van metacognitie in de adolescentie'.

Maart

- ArtEZ is volgens Keuzegids Masteropleidingen de beste aanbieder van masterstudies op hbo-niveau.
- De jeugdige Norea Quirijnen van onze Jong Talent Klas Muziek wint, na eerder dit jaar al een eerste prijs te hebben gewonnen bij het Prinses Christina Concours Oost, deze maand ook het Britten Altviool Concours in de categorie 10 t/m 14 jaar.
- Lector Kunst- en Cultuureducatie Jeroen Lutters publiceert het boek 'Cy Twombly's Quattro Stagioni. Studies in Art-Based Learning'. ArtEZ Press geeft het uit.
- Martin Rombouts, alumnus Creative Writing, en Marlijn van Zadelhoff, alumnus Fine Art in Enschede, zijn gekozen voor deelname aan een laureaat bij de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen.

April

- Rosa da Silva, alumna Docent Theater Zwolle, wint de AKF Sonneveldprijs. Naast de juryprijs, won ze ook de publieksprijs van het Amsterdams Kleinkunst Festival.

Mei

- De DCC Aanmoedigingsprijs, eens in de twee jaar door Kunstcircuit uitgereikt aan veelbelovende kunstenaars, is dit jaar gegaan naar zangeres, muzikant en tekstschrijver Vera Bon. Vera is alumna van ArtEZ Muziektheater.

- Emersion Trio wint de finale de ArtEZ Chamber Music Sessions: Ekaterina Beleskina (sopraan), Marin Kaptein (piano) en Louise Hafwen Bartle (klarinet). Alle drie studierend aan ArtEZ Klassieke Muziek.

Juni

- Phi Nguyen, alumnus ArtEZ Toneelschool, is genomineerd voor de Arlecchino, oftewel de meest indrukwekkende mannelijke bijrol.
- Grafisch ontwerper Dana Dijkgraaf, oud student en docent bij onze vooropleiding Art & Design in Arnhem, wint de Gouden European Design Awards, met haar publicatie voor het platform In4nite. In4nite is een platform dat ontwerpers uitnodigt om innovatieve producten of concepten te ontwikkelen met de materialen die zij produceren.

Juli

- In Rotterdam wint de 23-jarige Francis Nagy van ArtEZ Creative Writing de Write Now! 2019. Write Now! is de wedstrijd voor jong schrijftalent uit Nederland en Vlaanderen met 10 regionale voorrondes.
- Lisa Huissoon, vierdejaars ArtEZ Creative Writing, wint de Nieuwe Types Afstudeerprijs voor het beste afstudeerproject van een Nederlandse of Vlaamse schrijfopleiding. ArtEZ Creative Writing-student Lot Veelenturf ontving voor het onderdeel First Person Platform een speciale vermelding.
- Rob Horsting, docent bij onze bachelor opleidingen Popacademie en MediaMusic wint met het Jazz Orchestra of The Concertgebouw een Edison Jazz gewonnen, in de categorie Jazz Nationaal.
- De Stuwwal Art Prize 2019 is een aanmoedigingsprijs voor afstuderende kandidaten van de Fine Art Department: Base for Experiment, Art and Research (BEAR). Deze wordt gewonnen door Marcella de Wolff, met haar werk 'Niets is nietig'.
- De tweede prijs gaat naar Nora Walgraven, met haar werk "Wat spreek je goed Nederlands!". Nora creëerde haar alter ego- 'Young Nora', een jonge rapster met Marokkaanse roots, om met wat afstand de gevoeligheden en spanningen binnen het alledaags sociaal verkeer te observeren.
- De VKC art Award ging naar Stephanie Engelbrecht. Dit is een eenmalige aanmoedigingsprijs voor afstuderende kandidaten van BEAR.
- Phuong Dao, ArtEZ master Interior Architecture en Marieke Bosma ArtEZ Graphic Design, winnen de Academie- en Scriptieprijs voor Art & Design Zwolle 2019

Augustus

- Chloë Elsenaar, ArtEZ Klassieke Muziek, wint de VriendenPublieksPrijs 2019.
- Dragan Bakema, alumnus ArtEZ Toneelschool, krijgt de hoofdrol in Lazerus.

September

- Amsterdam Fashion Week: Dylan Westerweel wint met zijn mannencollectie "Jack Saul" de modeprijs Lichting 2019.

Oktober

- Joy Delima en Rosa van Leeuwen, beiden afkomstig van de Toneelschool, zijn genomineerd voor de Colombina. De Colombina is een van de belangrijkste toneelprijzen van Nederland. De

nominatie van Joy Delima is bijzonder omdat Delima hem te danken heeft aan haar bijrol in het toneelstuk *Onze straat*, die ze speelde tijdens haar stage. Alumna Rosa wint de Colombina 2019, voor haar rol van Honey in *Wie is er bang voor Virginia Woolf?*

- Simone Atangana Bekono krijgt een Charlotte Köhler Stipendium voor Poëzie. Simone studeerde in 2017 af bij onze opleiding Creative Writing. Vorig jaar won zij al de Poëziedebuutprijs aan Zee 2018 met haar dichtbundel 'Hoe de eerste vonken zichtbaar waren'.
- Elk jaar stelt de Engelse BBC een lijst samen van de honderd meest inspirerende vrouwen ter wereld. Tussen de grote namen prijkt ook de naam van een Nederlandse: Lisa Mandemaker, alumna ArtEZ Product Design. Samen met Hendrik-Jan Grievink van Next Nature Network werkte ze aan de ontwikkeling van een prototype kunstmatige baarmoeder. Het Máxima Medisch Centrum in Eindhoven is de officiële opdrachtgever.
- Werk van Lisa Weeda (Creative Writing), een poëtische roomscale VR-ervaring dat een gefragmenteerd inkijkje biedt in het leven van Nina, een bejaarde inwoner van Rozsypne, wordt geselecteerd voor IDFA DocLap competition Immersive Non-Fiction.
- Prix de Rome nomineert oud-studenten Femke Herregraven (Graphic Design) en duo Sander Breure & Witte van Hulzen (Fine Art).
- Lisa Sebestikova, Fine Art AKI ArtEZ, wint met haar abstracte sculpturen de Charlotte van Pallandt Prijs en Stokroos Sculptuur Stipendium.
- Paul Verhoeven, alumnus master Architectuur, wint samen met zijn twee partners van Happel Cornelisse Verhoeven Architecten, de prijs voor "Architect van het Jaar".

November

- Tijdens de 5th International Harp Competition in Slovenie, wint bachelor studente Sanne Bakker een gouden medaille en Jareach Gilula een zilveren medaille. Sara van den Brink, ArtEZ Vooropleiding, ontving in deze categorie een zilveren medaille en de jury award voor de beste uitvoering van een modern werk. De bronzen medaille en de jury award voor de beste vertolking van een klassiek werk was voor Megan van Uffelen (ArtEZ Jong Talent Klas).

December

- De DOX Award 2019 ging naar het Hiphop-theater collectief DIEHELEDING, dat bestaat uit alumni van de ArtEZ Toneelschool: Steven Ivo, Annebel Overbeeke, Nick Livramento Silva, Merel Pauw en Dalorim Wartes. Onder leiding van regisseur Jip Vuik, docent bij ArtEZ, maken zij hiphop-theater.
- Silvan van den Boom, eerstejaarsstudent Saxofoon en Compositie aan het ArtEZ Conservatorium, stond in de finale van het jonge componisten concours van het Nederlands Blazers Ensemble (NBE).

ArtEZ finals 2019

Alle ArtEZ-studenten tonen hun eindwerk tijdens de ArtEZ finals. Dit biedt scouts en werkveld een uitgebreid buffet aan talent. De jaarlijkse finals maken vaak scherp zichtbaar welke maatschappelijke thema's er leven. Je leest dat terug in de recensies, waaruit we een aantal quotes hebben geselecteerd:

- Metropolis M schrijft over de finals in Arnhem:
"Het valt op hoe filosofisch Arnhem oogt. Er worden grote en lastige vragen gesteld, die het persoonlijke overstijgen. In een tijd dat velen niet veel verder kijken dan wat er speelt in de eigen bubble, valt dat zeker te waarderen."
- Mr. Motley belicht van finals AKI o.a. het werk van Tom van Veen:

“Van Veen laat zien hoe culturele verschillen juist verbindend werken of naar de achtergrond verdwijnen zodra vriendschap om de hoek komt kijken. Een herdenkingsmonument waar kwetsbaarheid, verdriet en broederschap gevierd wordt.”

- De Volkskrant over de voorstelling van ArtEZ Toneelschool:
'Energiek vliegen de tien spelers over de vloer, ze vertonen hun kunsten ... in een helder decor, dat verandert met het lichtontwerp. Zo tonen zij zichzelf. En wij zien hen. Elkaar. Ons. Allemaal.'

3.4 Opleidingenoverzicht 2019-2020

Opleiding	Afstudeerrichting	Vorm	Locatie
Ad Interieurvormgever		vt	Z
B Autonome Beeldende Kunst	Base for Experiment Art & Research (BEAR)	vt	A
B Autonome Beeldende Kunst		vt	E
B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving		vt	A/Z
B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving		dt	A/Z
B Vormgeving	Product Design	vt	A
	Fashion Design	vt	A
	Graphic Design	vt	A/Z
	Interaction Design	vt	A
	Creative Writing	vt	A
	Crossmedia Design	vt	E
	Moving Image	vt	E
	Animation Design	vt	Z
	Comic Design	vt	Z
	Illustration Design	vt	Z
	Interieurarchitectuur	vt	Z
B Docent Muziek		vt	E/Z
B Muziektherapie		vt	E
B Muziek	Muziektheater	vt	A
	Klassieke Muziek	vt	Z
	Popacademie	vt	E
	MediaMusic	vt	E
	Jazz & Pop	vt	A/Z
B Dans		vt	A
B Docent Dans		vt	A
B Docent Theater		vt	A/Z
B Theater		vt	A
M Architectuur		c	A
M Interieurarchitectuur		vt	A
M Master of Arts in Fine Art and Design	DAI Art Praxis	vt	A
	Fashion Design	vt	A
	Fashion Strategy	vt	A
	WerkplaatsTypografie	vt	A
M Kunsteducatie		dt	Z
M Kunsteducatie	Artist Educator	vt	A
M Master of Music Therapy		vt	E
M Master of Music Therapy		dt	E
M Muziek	Muziektheater	vt	A
	Klassieke Muziek	vt	Z
	Popacademie	vt	E
	MediaMusic	vt	E
	Jazz & Pop	vt	A/Z
M Theatre Practices		vt	A

3.5 Kengetallen studenten

3.5.1 Inschrijvingen

Croho	Naam	Totaal aantal inschrijvingen	Totaal aantal buitenlandse inschrijvingen	Percentage buitenlandse inschrijvingen
34739	Bachelor Muziek	574	133	23,2
34745	Bachelor Docent Theater	175	4	2,3
34798	Bachelor Dans	82	19	23,2
34860	Bachelor Theater	32	-	-
34940	Bachelor Docent Dans	82	19	23,2
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	375	6	1,6
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	230	46	20
39111	Bachelor Vormgeving	933	154	16,5
39112	Bachelor Docent Muziek	139	2	1,4
39206	Bachelor Muziektherapie	61	11	18
44336	Master Architectuur	78	-	-
44739	Master Muziek	42	25	59,5
49125	Master Theatre Practices	20	18	90
49117	Master Kunsteducatie	39	8	20,5
49238	Master Interieurarchitectuur	18	13	72,2
49286	Master of Music Therapy	17	10	58,8
49114	Master of Fine Arts and Design	137	105	76,6
80021	Associate degree Interieurvormgever	22	2	9,1
	ArtEZ totaal	3056	609	19,9

3.5.2 Instroom propedeuse

Croho	Naam	Instroom totaal	Havo	Mbo	Vwo	Overig (meest buitenl. vooropl.)
34739	Bachelor Muziek	141	46	27	32	36
34745	Bachelor Docent Theater	47	25	12	8	2
34798	Bachelor Dans	20	4	1	5	10
34860	Bachelor Theater	8	2	3	3	-
34940	Bachelor Docent Dans	23	13	3	2	5
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	56	30	18	5	3
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	57	19	6	14	18
39111	Bachelor Vormgeving	274	101	70	39	64
39112	Bachelor Docent Muziek	37	19	5	7	6
39206	Bachelor Muziektherapie	14	5	1	4	4
80021	Associate Degree Interieurvormgever	12	1	10	-	1
	ArtEZ totaal	689	265	156	119	149

3.5.3 Switch

Croho	Naam	Switch (%)
34739	Bachelor Muziek	0,8
34745	Bachelor Docent Theater	-
34798	Bachelor Dans	-
34860	Bachelor Theater	-
34940	Bachelor Docent Dans	-
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	1,4
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	1,9
39111	Bachelor Vormgeving	-
39112	Bachelor Docent Muziek	5,5

39206	Bachelor Muziektherapie	5,2
80021	Associate degree Interieurvormgever	-
	ArtEZ totaal	0,7

3.5.4 Uitstroom

Croho	Naam	Uitval (%)
34739	Bachelor Muziek	20,6
34745	Bachelor Docent Theater	8,8
34798	Bachelor Dans	10,0
34860	Bachelor Theater	-
34940	Bachelor Docent Dans	13,6
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	17,2
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	21,2
39111	Bachelor Vormgeving	24,6
39112	Bachelor Docent Muziek	11,1
39206	Bachelor Muziektherapie	26,3
	Bachelor totaal	20,3
80021	Associate degree Interieurvormgever	10,0

3.5.5 Bachelor rendement

Croho	Naam	Rendement (%)
34739	Bachelor Muziek	58,4
34745	Bachelor Docent Theater	72,0
34798	Bachelor Dans	100,0
34860	Bachelor Theater	100,0
34940	Bachelor Docent Dans	94,7
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	74,4
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	81,0
39111	Bachelor Vormgeving	68,3
39112	Bachelor Docent Muziek	66,7
39206	Bachelor Muziektherapie	72,7
	ArtEZ totaal	70,7

3.5.6 Studentenuitwisseling

Onderstaande uitwisselingen hebben plaatsgevonden onder de vlag van het Erasmus+ programma.

Uitgaande studenten:

Uitgaande student	Land	Aantal
Luca School of Arts vzw	België	1
Hogeschool Gent	België	3
Det Kongelige Danske Kunstakademis	Denemarken	1
Hochschule Koblenz	Duitsland	1
Staatliche Hochschule Fur Gestaltung Karlsruhe	Duitsland	1
Haute école des arts du Rhin	Frankrijk	1
Anotati Scholi Kalon Technon	Griekenland	1
Moholy-Nagy muvészeti egyetem	Hongarije	1
National College Of Art And Design Dublin	Ierland	1
Accademia Di Belle Arti Di Bologna	Italië	1
Universitetet I Bergen	Noorwegen	1
Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet NTNU	Noorwegen	1
Universitat fur Angewandte Kunst Wien	Oostenrijk	1
Turku University of Applied Sciences	Turkije	1
Taideyliopisto	Turkije	1
Falmouth University	Verenigd Koninkrijk	1
The University of the Arts Londen	Verenigd Koninkrijk	3
University Of Leeds	Verenigd Koninkrijk	1
Lunds Universitet	Zweden	1

Inkomende studenten:

Detmolder Schule für Architektur und Innenarchitektur,	Duitsland	1
Hochschule Duesseldorf	Duitsland	1
Hochschule fuer Bildende Kuenste Braunschweig	Duitsland	1
Hochschule für Gestaltung, Schwäbisch Gmünd	Duitsland	1
Hochschule Osnabrück	Duitsland	1
Peter Behrens School of Arts	Duitsland	1
Universität für Musik und darstellende Kunst	Duitsland	1
Technische Hochschule Ostwestfalen-Lippe	Duitsland	2
Hochschule Mainz	Duitsland	5
Tartu University Viljandi Culture Academy	Estland	2
Jyväskylä University of Applied Sciences	Finland	2
Haute école des arts du Rhin (HEAR)	Frankrijk	1
Institut National des Sciences Appliquées (INSA) Strasbourg	Frankrijk	1
Moholy-Nagy University of Art and Design Budapest	Hongarije	1
National College of Art and Design	Ierland	2
Accademia di Belle Arti di Bologna	Italië	2
Kyoto Institute of Technology	Japan	2
Vilnius Academy of Arts	Litouwen	1
University of Bergen	Noorwegen	1
University of Music and Performing Arts Vienna	Oostenrijk	1
University of Applied Arts Vienna	Oostenrijk	1
Karol Lipiński Academy of Music	Polen	1
Universitatea de Vest Timisoara	Roemenië	4
Conservatorio Superior de Música de Málaga	Spanje	1
Conservatorio Superior de Música Manuel Castillo, Sevilla	Spanje	2
Conservatorium Liceu Barcelona	Spanje	1
École Supérieure d'Art et de Design Valence	Spanje	3
Universidad Complutense de Madrid	Spanje	2
Trinity Laban	Verenigd Koninkrijk	1
University of Arts London	Verenigd Koninkrijk	2
University of Leeds School of Music	Verenigd Koninkrijk	1
Manchester Metropolitan University	Verenigd Koninkrijk	2
Massachusetts College of Art and Design	Verenigde Staten	1
K'arts, Korea National University of Arts.	Zuid-Korea	1
Hochschule Luzern - Kunst und Design	Zwitserland	1
Züricher Hochschule der Künste	Zwitserland	1

3.6 Kengetallen personeel

	2019				2018				2017			
	OP	OOP	AOP	Totaal	OP	OOP	AOP	Totaal	OP	OOP	AOP	Totaal
Personeelsaantallen - mensen												
Art & Design Arnhem	106	22	12	140	102	22	11	135	106	24	13	143
AKI Enschede	43	12	8	63	47	12	8	67	45	14	9	68
Art & Design and Architecture Zwolle	68	14	10	92	71	13	10	94	68	14	12	94
Conservatorium	231	6	22	259	243	7	26	276	260	6	27	293
Theater en Dans	89	15	17	121	84	13	17	114	90	13	15	118
Masteropleidingen	52	2	13	67	49	3	15	67	50	2	12	64
ArtEZ Algemeen	1	0	10	11	0	0	9	9	0	0	8	8
Onderzoek en Valorisatie	20	1	18	39	13	1	16	30	13	1	14	28
Interdisciplinaire projecten	7	0	0	7	9	0	0	9	10	0	0	10
Honours Programme	0	0	0	0	3	0	1	4	3	0	1	4
Service Bedrijf	0	1	137	138	0	0	137	137	0	0	130	130
ArtEZ totaal	620	73	250	943	621	71	250	942	646	76	241	963
Personeelsaantallen in FTE												
Art & Design Arnhem	35	15	8	58	33	14	8	55	34	15	10	59
AKI Enschede	13	8	5	26	13	8	5	26	13	9	5	27
Art & Design and Architecture Zwolle	25	12	7	44	25	10	7	42	24	11	7	42
Conservatorium	68	5	16	89	68	5	17	90	71	4	18	93
Theater en Dans	40	9	11	60	35	9	11	55	38	9	10	57
Masteropleidingen	21	1	8	30	23	1	11	35	20	1	8	29
ArtEZ Algemeen	2	0	9	11	1	0	9	10	2	0	7	9
Onderzoek en Valorisatie	10	0	11	21	8	0	11	19	8	0	9	17
Interdisciplinaire projecten	3	0	0	3	4	0	0	4	4	0	0	4

Honours Programme	0	0	0	0	2	0	0	2	1	0	1	2
Service Bedrijf	0	0	106	106	0	0	106	106	0	0	102	102
ArtEZ totaal	219	49	183	451	212	47	185	444	217	49	176	442

	2019			2018			2017		
Opbouw soort dienstverband	#	%		#	%		#	%	
OP vast	422	45%		410	43%		402	42%	
OP tijdelijk	198	21%		212	22%		244	25%	
OOP vast	65	7%		62	7%		65	7%	
OOP tijdelijk	8	1%		9	1%		11	1%	
AOP vast	200	21%		197	21%		189	20%	
AOP tijdelijk	50	5%		54	6%		53	6%	
ArtEZ totaal	943	100%		944	100%		964	100%	

Opbouw leeftijd geslacht	man	Vrouw	totaal	man	vrouw	totaal	man	vrouw	totaal
< 25	3	3	6	3	2	5	6	3	9
25 - 34	41	58	99	48	58	106	49	75	124
35 - 44	90	137	227	102	129	231	95	129	224
45 - 54	144	126	270	147	130	277	158	130	288
55 - 59	89	75	164	87	77	164	92	80	172
> 60	113	64	177	103	58	161	94	53	147
totaal	480	463	943	490	454	944	494	470	964

	2019		2018		2017	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Opbouw eenheden geslacht						
Art & Design Arnhem	66	74	66	69	67	76
AKI Enschede	37	26	39	28	41	27
Art & Design and Architecture Zwolle	56	36	52	42	52	42
Conservatorium	169	90	184	92	192	101
Theater en Dans	51	70	49	65	47	71
Masteropleidingen	30	37	31	36	30	34
ArtEZ Algemeen	5	6	4	5	3	5
Onderzoek en Valorisatie	9	30	10	20	9	19
Interdisciplinaire projecten	2	5	1	8	2	8
Honours Programme	0	0	0	4	0	4
Service Bedrijf	53	85	54	83	51	79
ArtEZ totaal	478	459	490	452	494	469
Opbouw schaal						
t/m 5	51		53		55	
6 - 8	174		169		161	
9 - 11	398		398		410	
12 - 13	300		296		309	
14 - 15	14		15		17	
	2019		2018		2017	
Docenten met een beroepspraktijk	#	%	#	%	#	%
beroepspraktijk	407	66%	411	66%	420	65%
geen beroepspraktijk	213	34%	211	34%	226	35%
totaal	620	100%	622	100%	646	100%

Ratio OP / OOP-AOP	OP*	OOP	AOP	OP*	OOP	AOP	OP*	OOP	AOP
totaal fte	250	17	183	244	15	185	252	13	176
mensen	668	25	250	668	24	250	699	20	242
gemiddelde fte-omvang	0,35	0,67	0,72	0,37	0,63	0,74	0,36	0,65	0,73
verhouding OP / OOP-AOP	1,25			1,22			1,50		
<i>* ikv Prestatieafspraken is OP incl. instructeurs technische vaardigheden en werkplaatsassistenten</i>									
Ziekteverzuim									
verzuimpercentage		4,04%			5,76%			4,65%	
meldingsfrequentie		1,43			1,53			0,64	
BHV-ers		92			98			87	
Medewerkers met arbeidsmarktoelage		20			20			19	

	2019			2018			2017		
Verloop									
in dienst	168			131			226		
uit dienst	179			168			216		
Ouderschapsverlof	7			15			12		
Medewerkers SOP	16			17			17		
Werkvermindering senioren (nieuw in 2017)	5			8			8		
Jaargesprekken									
Functioneringsgesprekken*	290			336			356		
Beoordelingen**	256	onvoldoende	7	268	onvoldoende	0	288	onvoldoende	0
		voldoende	0		voldoende	0		voldoende	1
		goed	218		goed	250		goed	278
		uitmuntend	30		Uitmuntend	18		uitmuntend	9

* met medewerkers die korter dan een jaar in dienst zijn, worden in principe geen functioneringsgesprekken gevoerd

* met docenten met een dienstverband van 0,4 fte of minder worden in principe eens per 2 jaar functioneringsgesprekken gevoerd (wel jaarlijkse beoordeling)

** medewerkers met een tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op verlenging worden niet beoordeeld

Professionalisering 2019

getotaliseerd jaarinkomen 2019	28.501.601	
6%	1.710.096	
3%	855.048	
opleidingskosten plus 10% van dienstreizen	469.021	1,65%
basisrechten (totaal 15,12 fte)	1.072.975	3,76%
totale besteding	1.541.996	5,41%